

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

KOMPLETNÍ METODIKA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

OBSAH

Obsah	3
Úvodní slovo	5
SŠ_T1_H1 - Téma č. 1: Co je a co není demokracie, 1. hodina.....	11
SŠ_T2_H1 - Téma č. 2: Svět podle žáků, 1. hodina	27
SŠ_T3_H1 - Téma č. 2: Přímá demokracie, 1. hodina	55
SŠ_T3_H2 - Téma č. 2: Přímá demokracie, 2. hodina	85
SŠ_T4_H1 - Téma č. 4: Zastupitelská demokracie, 1. hodina	107
SŠ_T4_H2 - Téma č. 4: Zastupitelská demokracie, 2. hodina	129
SŠ_T5_H1 - Téma č. 5: Jak prosadit myšlenku, 1. hodina.....	147
SŠ_T6_H1 - Téma č. 6: Rekapitulace, 1. hodina.....	165
SŠ_T7_H1 - Téma č. 7: Škola - Kdo o čem rozhoduje, 1. hodina.....	179
SŠ_T8_H1 - Téma č. 8: Škola - Kdo má o čem rozhodovat, 1. hodina.....	203
SŠ_T9_H1+2 - Téma č. 9: Žáci: Tohle chceme jinak, 1. a 2. hodina	221
SŠ_T10_H1+2 - Téma č. 10: Tvoříme vizi, 1. a 2. hodina	241
SŠ_T11_H1+2 - Téma č. 11: Od vize k plánu, 1. a 2. hodina	259
SŠ_T12_H1+2 - Téma č. 12: Jak náš projekt propagovat, 1. a 2. hodina	273
SŠ_T13_H1 - Téma č. 13: Prezentace, 1. hodina.....	293
SŠ_T14_H1 - Téma č. 14: Evaluační setkání, 1. hodina.....	303

ÚVODNÍ SLOVO

O METODICE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Vzdělávací program *Žákovské review školy* je určen pro žáky středních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Cíl je dvojitý. V první fázi se žáci pomocí simulačních her, skupinových cvičení nebo diskusí učí rozpoznávat rozdíl mezi demokratickým a autoritativním rozhodováním a získávají základní povědomí o přímé a zastupitelské demokracii. Dozvídají se také, jaké mohou být úrovně rozhodování, kdo je k rozhodování oprávněn, a zamýšlí se nad tím, ve kterých oblastech by se chtěli na rozhodování sami podílet. Druhá část programu je věnována vlastní participaci na rozhodování v prostředí školy. Žáci si sami definují, co by chtěli změnit, a hledají cestu, jak změny dosáhnout. Část programu je věnována i prezentaci společného žakovského projektu a evaluaci celého programu.

Žáci získávají vědomosti nejen teoreticky, ale sami si nové poznatky ověřují prostřednictvím zajímavých aktivit. Lektor by měl v průběhu výuky neustále sledovat, jak žáci postupují a jak s tématy pracují. Zcela zásadní částí každé hodiny, resp. dvouhodinového bloku, je reflexe, v rámci níž lektor s žáky podrobně rozebírá průběh aktivit. Průvodce metodikou obsahuje řadu otázek, které lze k reflexi se žáky středních škol použít. Lektor však může samozřejmě přijít i s dalšími náměty k diskusi. Žáci by se měli při debatě dostat co nejhluběji k podstatě probíraných témat.

Pro praktický blok je zcela zásadní, aby se žákům podařilo změnu skutečně prosadit. Jen tak získají pocit, že na jejich hlasu záleží, a když se budou snažit, mohou zlepšovat svět kolem sebe.

Program je komplexní a poměrně časově náročný. Průvodce metodikou pomáhá pedagogům, aby se v programu lépe orientovali a mohli jej využívat v průběhu své výuky tak, jak jim samotným bude nejlépe vyhovovat. Proto je program rozdělen do několika větších bloků a i tyto bloky do tematických celků. V případě, že osnovy předmětu nedovolí pedagogům věnovat programu celých dvacet vyučovacích hodin, lze využít ve výuce jen část vyvinutého programu (např. pouze téma týkající se přímé demokracie nebo témata věnující se přípravě a plánování žakovské změny). Materiály (průvodce metodikou a přílohy) k jednotlivým tématům lze tisknout a používat zvlášť.

Některá témata jsou rozdělena do dvou vyučovacích hodin. Jde o témata *Přímá demokracie* či *Zastupitelská demokracie*. Jiná témata by měla být realizována v průběhu dvou po sobě jdoucích vyučovacích hodin, tj. v devadesátiminutových blocích. Týká se to témat *Žáci: Tohle chceme jinak, Tvoříme vizi, Od vize k plánu* a *Jak náš projekt propagovat*. Rovněž témata *Škola – kdo o čem rozhoduje* a *Škola – kdo má o čem rozhodovat* doporučujeme realizovat společně v devadesátiminutovém bloku.

Orientaci v metodických materiálech zajišťuje systém kódů označujících jednotlivá témata a hodiny. Pod kódem **SŠ_T1_H1** se tedy např. skrývá hodina č. 1 v rámci tématu č. 1 pro žáky středních škol. Kód **SŠ_T4_H2** označuje 2. hodinu k tématu č. 4 a např. kód **SŠ_T12_H1+2** se vztahuje k tématu č. 12, které má časovou dotaci dvou vyučovacích hodin.

Materiál k vyučovací hodině, resp. dvouhodinové výuce, je tímto kódem označen vždy v pravém horním rohu každé dvoustrany. Pod kódem je označení fáze hodiny (Evokace, Uvědomění, Reflexe) a časová osa, na které si lektor snadno ověří, zda postupuje podle zadaného časového harmonogramu.

KOMPETENCE PRO DEMOKRATICKOU KULTURU

Program je postaven na modelu Kompetencí pro demokratickou kulturu. Východisky jsou obecně nízká účast na politice a komunitním dění, preference autoritářství a nízká důvěra v demokracii. Vzdělávací program tedy vychází z potřeby teoretických znalostí kompetencí k demokratické kultuře a rozvoje těchto kompetencí v systému vzdělávání. Program reaguje také na zájem o udržitelnost demokracie, reprodukci demokratických postojů nebo strategii sociálního začleňování/integrace. Teoretickým předpokladem je závislost úrovně demokracie společenství na demokratických kompetencích jeho členů. Pro žáka jsou kompetence pro demokratickou kulturu nutné pro začlenění a participaci na stávajících i budoucích procesech, projektech a úkolech společnosti.

Žáci středních škol mají ve svém životě různé role. Na mikroúrovni jsou to role v rámci rodiny či příbuzenstva, na mezoúrovni jde o role ve vztahu k jejich bezprostřednímu sociálnímu okolí (škola, přátelé, kroužky), na makroúrovni pak o role ve vztahu k dalším (vzdálenějším) institucím a sociálním aktérům, jako jsou například policisté nebo úředníci. Pro vzdělávací program jsou podstatné především role, které zastává žák v prostředí školy.

Příklady situací, kdy žák zastává roli vyžadující kompetence pro demokratickou kulturu:

- Žák hájí svoje práva (v osobním kontaktu, skrze instituce) vůči jednotlivci, skupině či institucím.
- Žák hájí práva nějaké skupiny či jednotlivce (v osobním kontaktu, skrze instituce) vůči jednotlivci, skupině či institucím.
- Žák prosazuje zájem či potřeby svoje či skupiny vůči jednotlivci, skupině či institucím.
- Žák vede dialog mezi ním a jinou (názorovou, náboženskou, jazykovou) skupinou či jednotlivcem.
- Žák reflektuje demokratické procesy (volby všeho druhu), snaží se v nich orientovat, hodnotí jejich „správnost“, legitimitu apod.
- Žák agreguje názory nějaké skupiny (se společným zájmem) a artikuluje je na příslušných místech s cílem názory prosadit.
- Žák spolupracuje s nějakou skupinou (se společným zájmem) za účelem prosazení společného zájmu.
- Žák diskutuje o kvalitě zajišťování potřeb v jeho životním prostředí (jednotlivci, skupina, instituce).
- Žák vykonává závazky, plynoucí z členství jedince v nějaké veřejné organizaci.
- Žák se podílí na distribuci veřejných témat (skrze média – sociální sítě, školní časopis).
- Žák se dostane do situace, kdy je na jedince uvalena „kolektivní vina“.
- Žák je přítomen diskusi (s rozdílným mocenským postavením – odborníci, vyučující, politici, autority).
- Žák je tázán na zdroje relevantních informací.
- Žák čte veřejný tisk, sociální média.
- Žák se dostane do situace, kdy bude muset volit mezi různými názory a aktivitami.

- Žák se dostane do situace, kdy bude muset spolupracovat s cizími lidmi či lidmi, které neshledává sympatickými.
- Žák se dostane do situace, kdy bude reprezentovat a prosazovat cizí (odlišné) názory.
- Žák se dostane do situace, kdy bude muset vysvětlovat svoje stereotypy.

Kompetence pro demokratickou kulturu zahrnují znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty. Níže jsou rozepsány kompetence rozvíjené vzdělávacím programem:

a) Znalosti:

- znalost a kritické porozumění vlastnímu já (zahrnuje znalost a kritické pochopení svých myšlenek, přesvědčení, pocitů a motivací, vlastní kulturní příslušnosti a světonázoru);
- znalosti a kritické porozumění jazyku a komunikaci (zahrnuje znalost a kritické posouzení společensky přiměřených verbálních a neverbálních komunikačních zvyklostí v rámci používaného jazyka, účinků, jež mohou mít rozličné komunikační styly na ostatní lidi a také toho, jak každý jazyk vyjadřuje kulturně sdílené významy svým osobitým způsobem);
- znalosti a kritické porozumění světu (zahrnuje rozsáhlý a komplexní soubor znalostí a kritického porozumění různým společenským oblastem včetně politiky, zákonů, lidských práv, kultury, kultur, náboženství, dějin, médií, ekonomik, životního prostředí a udržitelnosti).

b) Dovednosti:

- autonomní učení (samostatné učení pokrývá dovednosti nezbytné k vyhledávání, utřídění a zhodnocení vlastního vzdělávání v souladu se svými nároky, samostatně a bez zásahu jiných lidí);
- analytické a kritické myšlení (analytické a kritické myšlení představuje dovednosti potřebné k systematickému a logickému rozboru, hodnocení či posouzení libovolných podkladů (např. textů, argumentů, výkladů, problémů, událostí, zkušeností atd.);
- dovednosti aktivního poslechu a pozorování (aktivní naslouchání a pozorování jsou dovednosti nezbytné k rozpoznání a pochopení obsahu a formy sdělení, rovněž k rozpoznání a pochopení neverbálního chování lidí);
- empatie (empatie je soubor dovedností potřebných pro pochopení myšlenek, přesvědčení, pocitů jiných lidí; jde o schopnost nahlížet svět jejich očima);
- flexibilita a přizpůsobivost (flexibilita a přizpůsobivost jsou dovednosti nezbytné ke změně a úpravě vlastních myšlenek, pocitů nebo projevů tak, abychom dokázali účinně a vhodně reagovat na nové okolnosti);
- jazykové, komunikativní a vícejazyčné dovednosti (jazykové a komunikační dovednosti jsou nezbytným předpokladem k přiměřené a účinné komunikaci s lidmi hovořícími stejným nebo jiným jazykem, rovněž k možnosti působit jako prostředník mezi mluvčími různých jazyků);

- dovednosti spolupráce (schopnost spolupráce zahrnuje dovednosti nezbytné pro úspěšné podílení se na společných činnostech a úkolech, a také dovednosti, jak ostatní ke spolupráci podnítit);
- dovednosti v oblasti řešení konfliktů (schopnosti potřebné pro pochopení, zvládnutí a odstranění konfliktů pokojným způsobem. Tyto dovednosti zahrnují směřování účastníků sporu k nejlepšímu a pro všechny strany přijatelnému výsledku).

c) Postoje:

- otevřenost kulturní vůči odlišnosti a jinému přesvědčení či světovému názoru (otevřenost je postoj k lidem, které vnímáme jako příslušníky odlišných kultur, případně k přesvědčením, světovým názorům a postupům, které se od našich vlastních liší; zahrnuje citlivost vůči odlišným lidem či názorům a ochotu a zájem se o nich dozvědět více);
- respekt (respekt spočívá v kladném přijetí a ocenění někoho či něčeho na základě uznání jeho vlastní hodnoty, ceny a významu; pro účinný mezikulturní dialog a demokratickou kulturu je respekt k lidem s odlišnou kulturní příslušností či odlišnými názory a postupy zcela stěžejní);
- smysl pro občanství (občanská uvědomělost se vztahuje ke komunitě či společenské skupině, která je širší než bezprostřední kruh rodiny a přátel. Zahrnuje pocit příslušnosti k dané komunitě, ohled k ostatním členům, uvědomování si vlivu vlastního jednání na ostatní, sounáležitost s dalšími příslušníky komunity a vědomí závazků vůči dané komunitě);
- odpovědnost (odpovědnost je postoj k vlastnímu jednání; zahrnuje zvažování svého jednání, vytváření záměrů morálně přiměřeného jednání, uvědomělé provádění těchto záměrů a přijetí zodpovědnosti za jejich důsledky);
- sebedůvěra (sebedůvěra je postoj ke své osobě. Zahrnuje kladné přesvědčení o vlastní schopnosti konat tak, jak je nezbytné pro dosažení vytyčeného cíle, a rovněž důvěru, že dokážeme porozumět problémům, nalézt patřičné cesty k jejich řešení, vyhnout se překážkám a dosáhnout určité změny ve světě);
- tolerance různosti (tolerance k nejednoznačnému vyjadřuje postoj k nejednoznačným situacím, které poskytují několik protichůdných interpretací, zahrnuje pozitivní přijetí a konstruktivní jednání v takových situacích).

d) Hodnoty:

- oceňování kulturní rozmanitosti (tato hodnota je založena na přesvědčení, že odlišná kulturní příslušnost, kulturní rozmanitost a pluralita pohledů, perspektiv a chování by měla být kladně přijímána, uznávána a oceňována);
- oceňování lidské důstojnosti a člověka lidských práv (tato hodnota je založena na základním přesvědčení, že všechny lidské bytosti jsou si rovny, mají stejnou důstojnost, zasluhují si stejnou úctu, mají stejná lidská práva a základní svobody a podle toho by s nimi mělo být zacházeno);
- oceňování demokracie, spravedlnosti, rovnosti a právního státu (tato skupina

hodnot je založena na základním přesvědčení, že společnosti by se měly řídit a být spravovány demokratickými postupy založenými na principech spravedlnosti, čestnosti, rovnosti a právního státu).

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],

URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],

URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

kulturní rozmanitost – žák má možnost poznat, že v různých společenstvích a kulturách jsou různé účely a podoby voleb a participace na věcech veřejných

demokratické hodnoty – na příkladech si může vyzkoušet vnímání prioritních hodnot demokracie, jakými jsou spravedlnost, pluralita, rovnost a právní stát

POSTOJE

respekt – aktivita podporuje respektování potřeb a motivací ostatních lidí

občanská uvědomělost a odpovědnost – je upozorňováno na skutečnost, že jedinec je součástí různých společenství (škola, rodina), což ho povazuje jednat vždy v kontextu potřeb a motivací ostatních lidí

sebedůvěra – je podporován postoj, že každé potřeby a přání jedince (v rámci práva) by měly být naplňovány

tolerance k nejednoznačnému – je podporována frustrační tolerance, kdy je žák konfrontován s faktem, že jeho názory a potřeby nemusí být přijímány a že je nutné vstupovat do vzájemné diskuse

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

aktivní naslouchání a empatie – aktivita podněcuje naslouchat a chápat potřeby a přání ostatních lidí

flexibilita a přizpůsobivost – je zprostředkována situace, kdy je výhodné uplatňovat kompromisní jednání

jazykové a komunikační dovednosti – lektorem iniciované diskuse podněcují k tvorbě věcných argumentů

spolupráce – aktivita poskytuje možnost si ve skupině vyzkoušet spolupráci s jedinci, kteří mohou mít odlišné potřeby a názory

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – je zprostředkováno sebepoznání, jaké jsou zájmy a potřeby samotného žáka („co chce a co nechce“)

jazyku a komunikaci – aktivita poskytuje možnost zjistit, které jazykové a komunikační prostředky jsou vhodné pro skupinová jednání

světu: politiky, zákonů, lidských práv, kultury, kultur, náboženství, dějin

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 1:

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se seznamují s pojmem demokracie, diskutují o něm a prostřednictvím simulační hry poznávají, v čem se liší rozhodování demokratické od nedemokratického.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T1_H1 Průvodce metodikou
- Prezentace SŠ_T1_H1 Prezentace
- Dokument SŠ_T1_H1 Půjdeme do kina
 - **NÁVOD NA TISK:** Každý žák dostane zadání pro svou skupinu (tj. pro 1. nebo 2. skupinu) ve formátu A4.
- Dokument SŠ_T1 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Flipchartové papíry
- Barevné fixy

TIP:

a) z filmu **Dvanáct rozhněvaných mužů**

(čas: 10:00–11:25)

Film pojednává o soudním procesu s obžalovaným z vraždy. O vině a nevině rozhoduje porotní soud složený ze soudců z lidu. Jejich rozhodnutí musí být podle amerického práva jednomyslné. Při úvodním hlasování souhlasí 11 soudců s verdiktem vinen a tedy i trestem smrti pro obžalovaného. Jeden soudce však o vině přesvědčen není, proto o případu navzdory nevoli 11 soudců musí společně diskutovat. V souvislosti s filmem lze se žáky mluvit o tom, v čem je rozhodnutí poroty demokratické, jaké jsou výhody a nevýhody demokratického rozhodování v tomto případě apod. Debatu lze rozšířit i na téma diskuse jako nezbytné součásti demokratického rozhodování.

b) z filmu **Pád třetí říše** (čas: 38:10–39:31)

Film zobrazuje nedemokratické rozhodování diktátora. Se žáky lze diskutovat o tom, v čem se odlišuje diktatura od demokracie nebo jakým způsobem se projevuje diktátor a jak demokrat.

c) ze seriálu **Hry o trůny**

Seriál rovněž zobrazuje různé formy rozhodování od despotických a autokratických až po nacházení konsensu prostřednictvím demokratických metod. Se studenty lze probírat jednotlivé postavy seriálu a bavit se o tom, jak využívali/zneužívali svou moc. Dobrým příkladem může být např. snaha Daenerys Targaryen osvobodit zotročené národy tím, že jim daruje svobodu (3. série, 10. epizoda, čas: 55:30–56:30) nebo Samwell Tarly, který vidí budoucnost říše v demokratických volbách (8. série, 6. epizoda, čas: 48:15–49:10).

FÁZE 1: CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE - ČÁST 1

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Otevřít téma demokracie a podnítit u žáků zájem.

METODA:

Brainstorming, diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **diskuse, diktátor, rozhodování, zájmy, poctivost, násilnost, právo, bezpráví.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor představí žákům program a oznámí jim, že v první hodině budou mluvit o demokracii a demokratickém rozhodování.
2. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument SŠ_T1 Pracovní list a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 1, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro jednu vyučovací hodinu.
3. Lektor spustí prezentaci SŠ_T1_H1 Prezentace a nechá žáky si přečíst citáty o demokracii (slide 2).
4. Lektor se žáků zeptá, co si myslí, že bude tématem hodiny, a prozrazuje, že demokracie.

💬 CITÁTY Z PREZENTACE:

Přirozenou nevýhodou demokracie je, že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce, zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje téměř vše.

Václav Havel

Demokracie je úsilí proti nadpráví, proti násilnosti.

Tomáš Garrigue Masaryk

Práva a zájmy každého člověka jsou nejlépe hájeny tehdy, když je může hájit sám.

John Stuart Mill

15 MIN

10 MIN

20 MIN

5. Lektor nechá žáky o citátech chvíli diskutovat. Ptá se jich, jak citátům rozumějí, případně, co si myslí, že jejich autoři o demokracii sdělují? Cílem nejsou „správné odpovědi“, ale podnícení zájmu o téma demokracie. Pokud žáci nezačnou diskutovat, může se lektor ptát velmi konkrétně, např.:

- Kdo to myslí s demokracií „pochtivě“ a kdo „nepochtivě“?
- Koho a jak může demokracie chránit proti násilnosti?
- Jak může člověk hájit své zájmy?

FÁZE 2: CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE – ČÁST 2

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Žáci porozumí demokratickým principům.

METODA:

Simulační hra

POSTUP:

1. Lektor rozdělí třídu na dvě skupiny.
2. Lektor vytiskne podle návodu a rozdá žákům text z dokumentu SŠ_T1_H1 **Půjdeme do kina**. Vysvětlí jim, že mají postupovat podle zadaných instrukcí. Žáci v aktivitě vybírají film, na který společně půjdou. Jedna skupina bude o výběru filmu hlasovat prostřednictvím demokratických způsobů volby (hlasování, volba zastupitelů apod.), ve druhé skupině může o výběru filmu rozhodnout žák s fixou v ruce – fixu dá náhodně jednomu z žáků lektor při rozdávání textu.
3. Lektor sleduje, jak aktivita ve skupinách probíhá, ale do děje nezasahuje. Může si zajímavé momenty z rozhodování poznamenat a zmínit je v následné diskusi během reflexe aktivity.

15 MIN

10 MIN

20 MIN

K DEFINICI POJMU DEMOKRACIE Z PREZENTACE:

Demokracie pochází z řeckých slov démos (lid) a kratos (moc nebo vládnutí). Je to tedy vláda všech občanů, kteří se buď přímo, nebo nepřímo podílejí na úkolech spojených s vládnutím (například na přijímání zákonů).

Definice demokracie jako by byla odvozena z představy Abrahama Lincolna, který ji v roce 1864 formuloval jako „vládu lidu, lidem a pro lid“ (of, by and for the people).

Podíváme-li se ovšem na Lincolnovu představu podrobněji, okamžitě se vynoří další otázky:

- Kdo je lid?
- V jakém smyslu by měl lid vládnout?
- Kam až by měla vláda lidu sahat?

Odpovědí na tyto otázky existuje velké množství – tolik, že všemožné pokusy o definici pojmu demokracie shrnul britský politolog Bernard Crick roku 1993 takto: „Demokracie je slovo, které má ve světě veřejných věcí zřejmě nejmlhavější význam.“

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

FÁZE 4:

REFLEXE A DEFINICE DEMOKRACIE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci se pokusí na základě úvodní diskuse a předchozí aktivity definovat demokracii a principy demokratického rozhodování a popsat, v čem se liší od nedemokratických způsobů rozhodování.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků z obou skupin z fáze 2:
 - Jak jste se během rozhodování z fáze 2 cítili?
 - Co bylo během rozhodování nejtěžší?

TIP:

Diskuse by měla zahrnovat i názor těch, kteří byli při rozhodování v menšině, cítili se nevyslyšeni nebo výrazně nesouhlasili s „diktátorem“.

- Jaké výhody a nevýhody má demokratický způsob rozhodování a jaké výhody a nevýhody naopak nedemokratický způsob rozhodování?

TIP:

Reflexe by měla odrážet i to, zda např. v 1. skupině rozhodli nakonec volení zástupci a zda se „diktátor“ z druhé skupiny skutečně choval jako diktátor.

2. Lektor zakončí reflexi brainstormingem, který uvede otázkou (viz **slide 3** z prezentace SŠ_T1_H1 **Prezentace**):
 - Co si představujete pod pojmem demokracie?
3. Žáci se pokusí na základě předchozí diskuse a svého zážitku při rozhodování vytvořit několik definic demokracie. Lektor je zapisuje na tabuli a poté s žáky diskutuje o tom, zda jsou všechny platné. Nakonec lektor shrne, které atributy odlišují demokracii od nedemokratického zřízení (ochrana menšin, revidovatelnost rozhodnutí, svoboda projevu, pohybu či vlastnictví nebo možnost se podílet na správě věcí veřejných, ať už přímo nebo přes volené zástupce). Lektor může využít k další debatě **slide 4 a 5** z prezentace SŠ_T1_H1 **Prezentace**.

15 MIN

10 MIN

20 MIN

SŠ_T1_H1 PŮJDEME DO KINA

PŮJDEME DO KINA

ZADÁNÍ PRO 1. SKUPINU:

Všichni společně musíte jít do kina, ale můžete si vybrat pouze jeden film z této nabídky. Pokud se vám nabídka nelíbí, zvládnete se shodnout na jiném filmu, který v nabídce není?

- a) Harry Potter a věžeň z Azkabanu
- b) Padesát odstínů šedi (pro lidi od 18 let)
- c) Hunger Games 4
- d) Twilight Saga
- e) ???

NÁPOVĚDA:

Lze využít např. následující způsoby volby:

- hlasování (zdvížením ruky pro jednotlivé filmy);
- zvolení zástupců, kteří mezi sebou budou diskutovat a společně se dohodnou, na jaký film se půjde;
- anonymní (tajné) hlasování formou lístečků s filmem, na který chcete jít (film s více lístečky vyhrává);
- napadá vás jiný způsob?

Pozor: Svůj výběr musíte zvládnout za 10 min. a čas už běží.

SŠ_T1_H1 PŮJDEME DO KINA

PŮJDEME DO KINA

ZADÁNÍ PRO 2. SKUPINU:

Máme pro vás jednu dobrou a jednu špatnou zprávu. Ta dobrá je, že všichni půjdete do kina! Ale můžete jít pouze na jeden film z této nabídky, případně (když přimhouříme oči) můžete jít i na jiný, pokud budeme vědět na který. Špatná zpráva je, že o tom, na jaký film půjdete, rozhoduje osoba s fixou v ruce! Osoba s fixou vám určitě ráda řekne, na jaký film půjdete a hlavně proč. Možná tuto osobu bude zajímat, co si o tom všem myslíte... a možná ne.

- a) Harry Potter a věžeň z Azkabanu
- b) Padesát odstínů šedi (18+)
- c) Hunger Games 4
- d) Twilight Saga
- e) ???

Pozor: Za 10 min. chceme vědět, na který půjdete, a čas už běží.

PRACOVNÍ LIST Č. 1:

CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE

Přirozenou nevýhodou demokracie je, že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce, zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje téměř vše.

(Václav Havel)

Demokracie je úsilí proti nadpráví, proti násilnosti.

(Tomáš Garrigue Masaryk)

Práva a zájmy každého člověka jsou nejlépe hájeny tehdy, když je může hájit sám.

(John Stuart Mill)

Co mají všechny citáty společného? Jsou o demokracii. Právě demokracie je důležitým slovem pro celý vzdělávací program. Zkus si poznamenat:

Co se ti vybaví, když se řekne demokracie?

.....

.....

.....

S jakými slovy či osobami se ti pojem demokracie pojí?

.....

.....

.....

Jak bychom si mohli demokracii definovat? Demokracie pochází z řeckých slov démos (lid) a kratos (moc nebo vládnutí). Je to tedy vláda všech občanů, kteří se buď přímo, nebo nepřímo podílejí na úkolech spojených s vládnutím (například na přijímání zákonů).

Definice demokracie jako by byla odvozena z představy Abrahama Lincolna, který ji v roce 1864 formuloval jako „vládu lidu, lidem a pro lid“ (of, by and for the people).

Podíváme-li se ovšem na Lincolnovu představu podrobněji, okamžitě se vynoří další otázky:

Kdo je lid?

V jakém smyslu by měl lid vládnout?

Kam až by měla vláda lidu sahat?

Odpovědí na tyto otázky existuje velké množství – tolik, že všemožné pokusy o definici pojmu demokracie shrnul britský politolog Bernard Crick roku 1993 takto: „Demokracie je slovo, které má ve světě veřejných věcí zřejmě nejmlhavější význam.“

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

▶	TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
	TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
	TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
		PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
	TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
		ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
	TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
	TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

	TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
	TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
	TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
	TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
	TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

	TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
	TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

	TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
--	-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

SVĚT PODLE ŽÁKŮ

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

lidská důstojnost a lidská práva – je diskutován vztah mezi tzv. „ideálním světem“ a lidskými právy jednotlivce

kulturní rozmanitost – je zprostředkováno poznání, že představy o tzv. „ideálním světě“ jsou různé a tvoří kulturní rozmanitost

demokracie, spravedlnost, čestnost, rovnost a právní stát – je podporován názor, že tzv. „ideální svět“ musí být myšlen v mezích právního státu a garantovaných práv a svobod jednotlivce a skupin

POSTOJE

občanská uvědomělost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že jedinec je součástí různých společenství (škola, rodina), což ho povazuje jednat vždy v kontextu potřeb a motivací ostatních lidí

odpovědnost – je podporováno vnímání odpovědnosti jedince za vlastní konání

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

aktivní naslouchání a empatie – aktivita podněcuje naslouchat a chápat potřeby a přání ostatních lidí

flexibilita a přizpůsobivost – je zprostředkována situace, kdy je výhodné uplatňovat kompromisní jednání

jazykové a komunikační dovednosti – lektorem iniciované diskuse podněcují k tvorbě věcných argumentů; poskytuje možnost prezentovat výstupy skupinové práce

spolupráce – aktivita poskytuje možnost si ve skupině vyzkoušet spolupráci s jedinci, kteří mohou mít odlišné potřeby a názory

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – je zprostředkováno sebepoznání, jaké jsou zájmy a potřeby samotného žáka („co chce a co nechce“); lektor podněcuje k diskusím o potenciálech žáků k participaci na vybraných oblastech správy školy

jazyku a komunikaci – aktivita poskytuje možnost zjistit, které jazykové a komunikační prostředky jsou vhodné pro skupinová jednání

aktivita poskytuje seznámení se s různými formami oprávnění k rozhodování a správě věcí veřejných (úroveň např. samospráva, škola, ministerstva apod.)

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 2:

SVĚT PODLE ŽÁKŮ

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci společně vytváří představu „ideálního světa“ prostřednictvím hlasování o tom, kdo by měl rozhodovat o různých školních nebo celospolečenských otázkách. Pak se žáci dozvědí, kdo má skutečně kompetence o otázkách rozhodovat. Zároveň žáci sbírají argumentaci podporující větší kompetence žáků při rozhodování.

POMŮCKY

- Prezentace SŠ_T2_H1 Prezentace
 - Dokument SŠ_T2_H1 Průvodce metodikou
 - Dokument SŠ_T2_H1 Strom kompetencí
 - **NÁVOD NA TISK:**
 - 1 kopie ve formátu A0
- TISKÁRNA A3 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A3; OUTPUT SIZE: A3; PAGE LAYOUT: POSTER 2 X 2

TISKÁRNA A4 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A4; OUTPUT SIZE: A4; PAGE LAYOUT: POSTER 3 X 3
- 1 kopie pro každého žáka ve formátu A4
 - Dokument SŠ_T2_H1 Svět podle žáků – otázky
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A3, otázky je potřeba rozstříhat podle označení
 - Dokument SŠ_T2_H1 Svět podle žáků – odpovědi
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4
 - Dokument SŠ_T2 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
 - Flipchartové papíry a jeden z nich fixou rozdělený na ANO/NE pro zaznamenávání odpovědí žáků
 - Flipchartový papír pro zaznamenání argumentace žáků
 - Barevné fixy
 - Samolepky či lepící guma

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Připomenout si obsah předchozí hodiny.

METODA:

Diskuse

TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **argument, argumentace, kompetence, participace, hierarchie, limity, legitimita, bezmoc, brainstorming, politika, rozhodování.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků, co si pamatují z minulé hodiny, co je nejvíc zaujalo a co jim přišlo zajímavé.
2. Lektor shrne, že tématem předchozí hodiny bylo rozpoznávání toho, co je a co není demokratické rozhodování. Nyní žáci budou mapovat vlastní představu o tom, kdo by měl rozhodovat o některých důležitých otázkách.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T2 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 2, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro jednu vyučovací hodinu.

FÁZE 2:

SVĚT PODLE ŽÁKŮ – HLASOVÁNÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zmapovat ideální svět žáků.

METODA:

Hlasování

PRINCIP:

Lektor nechává žáky hlasovat o tom, jak by si představovali svůj ideální svět. Hlasuje se o několika oblastech (rozhodování na úrovni školy, města, státu).

POSTUP:

1. Lektor vytiskne a podle návodu vystřihne přílohy SŠ_T2_H1 Svět podle žáků – otázky a SŠ_T2_H1 Svět podle žáků – odpovědi. Připraví si rovněž flipchartový papír rozdělený fixou na dva sloupce ANO/NE.
2. Lektor klade žákům otázky z vystříhaných papírků, které rovněž promítá v prezentaci SŠ_T2_H1 Prezentace (slide 2–19), případně se žáků ptá, zda s výrokem souhlasí, či nikoliv.

OTÁZKY:

ÚROVEŇ ŠKOLY

1. Chtěli byste změnit podobu a vybavení třídy?
2. Odvolali byste ředitele školy?
3. Chcete si vybrat, které předměty nebudete muset absolvovat?
4. Zrušili byste ve škole povinnost přezouvání?
5. Pozdní příchody do 15 minut budou tolerovány a nebudou se nikam zapisovat.
6. Jídlo ve školní jídelně bude svou kvalitou i výběrem pokrmů odpovídat běžné nabídce poledního menu v restauracích, obědy ale budou dražší.
7. Třída má právo vyměnit učitele, když jsou s ním nespokojeny více než 2/3 žáků.
8. Výuka v posledním ročníku bude omezena pouze na přípravu na maturitu, případně na přijímací řízení na VŠ.

ÚROVEŇ MĚSTA

9. Ve městě se zruší veškerá rychlostní omezení pro auta.
10. Městská poliklinika bude poskytovat ošetření pouze občanům města.
11. Občané budou hlasovat, kdo se může přistěhovat do sousedství.

ÚROVEŇ STÁTU

12. Zruší se veškeré zákazy a omezení týkající se užívání alkoholu a omamných a psychotropních látek.
 13. Zruší se omezení rychlosti při jízdě na dálnici.
 14. Občané se budou moci rozhodnout, co bude financováno z daní, které oni sami odvádějí.
 15. Občané budou rozhodovat o každé státní investici větší než milion korun.
 16. Odebereme sociální dávky občanům, kteří nežijí řádným životem.
 17. Na Internetu bude platit absolutní svoboda projevu a možnost psát a sdílet cokoliv.
 18. Zruší se jednotná hranice plnoletosti. Člověk se stává plnoletým se všemi právy a povinnostmi v okamžiku, kdy se jako plnoletý bude cítit.
3. Žáci zvedáním rukou hlasují pro ANO/NE a lektor spočítá hlasy, které pak zapisuje do formuláře **Svět podle žáků: Odpovědi**.
 4. Lektor vylepí každou otázku na flipchart dle získaného počtu hlasů buď do sloupce ANO, či NE.

SVĚT PODLE ŽÁKŮ
ODHLA SOVALI JSDE SI, ŽE...

ANO	NE
1 CHTĚLI BYSTE ZMĚNIT PODOBU A VYBAVENÍ TŘÍDY?	2 ODVOLALI BYSTE ŘEDITELE ŠKOLY?
3 CHCETE SI VYBRAT, KTERÉ PŘEDMĚTY NEBUDETE MUSET ABSOLVOVAT?	8 VÝUKA V POSLEDNÍM ROČNÍKU BUDE OMEZENA POUZE NA PŘÍPRAVU NA MATURITU, PŘÍPADNĚ NA PŘÍJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA VŠ.
4 ZRUŠILI BYSTE VE ŠKOLE POVINNOST PŘEZOUVÁNÍ?	
5 POZDNÍ PŘÍCHODY DO 15 MINUT BUDOU TOLEROVÁNY A NEBUDOU SE NIKAM ZAPISOVAT.	
6 JÍDLO VE ŠKOLNÍ JÍDELNĚ BUDE SVOU KVALITOU I VÝBĚREM POKRMŮ ODPOVÍDAT BĚŽNÉ NABÍDKĚ POLEDNÍHO MENU V RESTAURACÍCH, OBĚDY ALE BUDOU DRAŽŠÍ.	
7 TŘÍDA MÁ PRÁVO VYMĚNIT UČITELE, KDYŽ JSOU S NÍM NESPOKOJENY VÍCE NEŽ 2/3 ŽÁKŮ.	
	9 VE MĚSTĚ SE ZRUŠÍ VEŠKERÁ RYCHLOSTNÍ OMEZENÍ PRO AUTA.
	10 MĚSTSKÁ POLIKLINIKA BUDE POSKYTOVAT OŠETŘENÍ POUZE OBČANŮM MĚSTA.
	11 OBČANÉ BUDOU HLASOVAT, KDO SE MŮŽE PŘÍSTĚHOVAT DO SOUSEDSTVÍ.
	12 ZRUŠÍ SE VEŠKERÉ ZÁKAZY A OMEZENÍ TÝKAJÍCÍ SE UŽÍVÁNÍ ALKOHOLU A OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK.
	13 ZRUŠÍ SE OMEZENÍ RYCHLOSTI PŘI JÍZDĚ NA DÁLNICI.
	16 ODEBEREME SOCIÁLNÍ DÁVKY OBČANŮM, KTERÍ NEŽIJÍ ŘÁDNÝM ŽIVOTEM.
	17 NA INTERNETU BUDE PLATIT ABSOLUTNÍ SVOBODA PROJEVU A MOŽNOST PSÁT A SDÍLET COKOLIV.
14 OBČANÉ SE BUDOU MOCI ROZHODNOUT, CO BUDE FINANCOVÁNO Z DANÍ, KTERÉ ONI SAMI ODVÁDĚJÍ.	
15 OBČANÉ BUDOU ROZHODOVAT O KAŽDÉ STÁTNÍ INVESTICI VĚTŠÍ NEŽ MILION KORUN.	
18 1. ZRUŠÍ SE JEDNOTNÁ HRANICE PLNOLETOSTI. ČLOVĚK SE STÁVÁ PLNOLETÝM SE VŠEMI PRÁVY A POVINNOSTMI V OKAMŽIKU, KDY SE JAKO PLNOLETÝ BUDE CÍTIT.	

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: PŘEDSTAVENÍ „SVĚTA PODLE ŽÁKŮ“

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Ukázat žákům, jak by fungoval jejich ideální svět.

METODA:

Shrnutí

POSTUP:

1. Lektor na základě odpovědí zaznamenaných ve formuláři **Svět podle žáků – odpovědi** shrne, jak by v ideálním žákovském světě fungovala škola, město, stát.
2. Lektor nechá vyniknout absurdní momenty, např. ve světě podle žáků si každý může vybrat, na které předměty nebude chodit.

TIP:

Lektor může o shrnutí požádat některého z žáků.

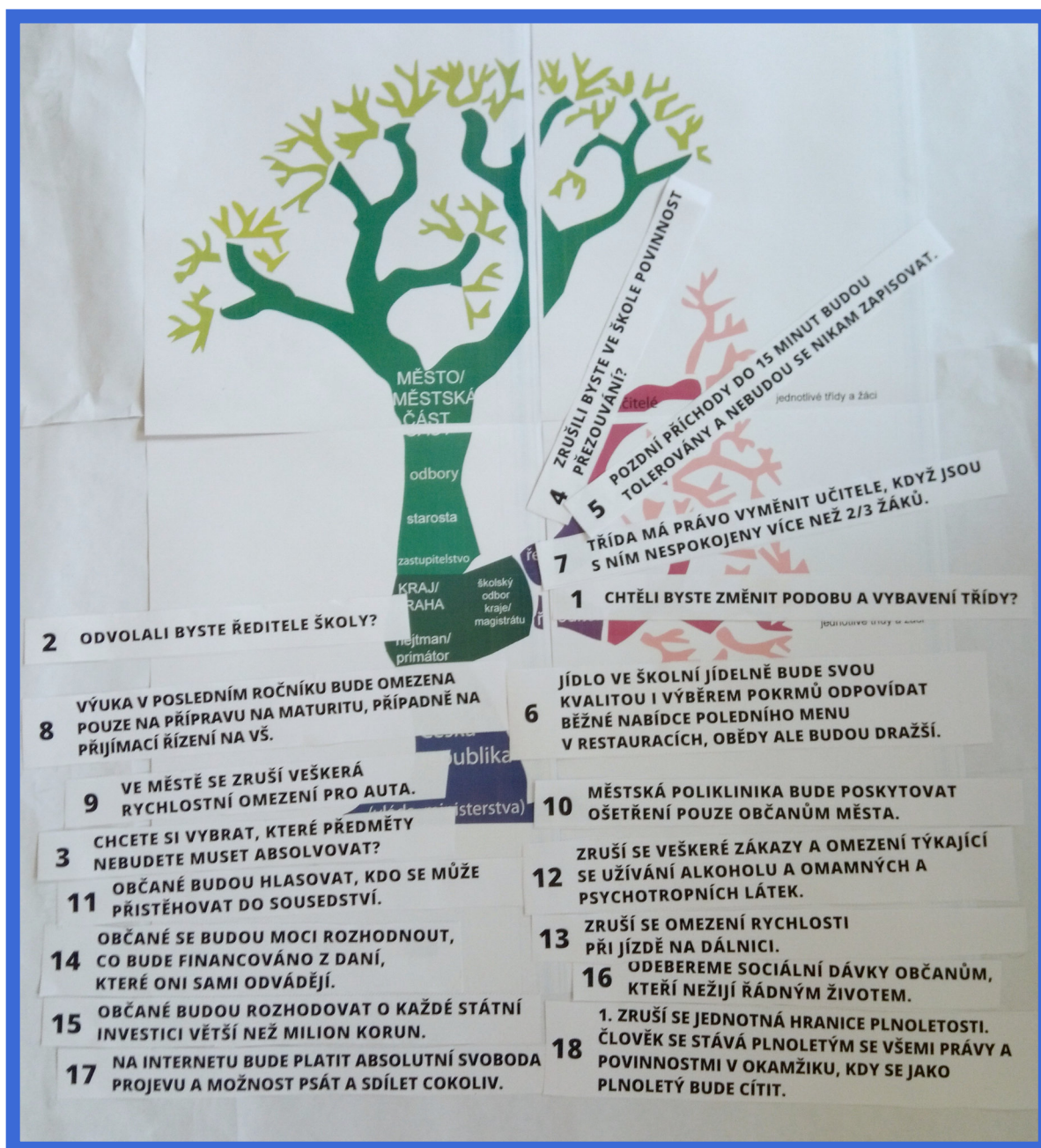

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 4: KDO JE O ČEM OPRÁVNĚN ROZHODOVAT

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Pomoci žákům, aby porozuměli různým úrovním rozhodování a jejich významu.

METODA:

Analýza, diskuse

POSTUP:

1. Lektor na tabuli přilepí flipchartový papír s otázkami a výsledky hlasování o podobě světa podle žáků z fáze 2.
2. Lektor rozdá každému žákovi jednu kopii přílohy SŠ_T2_H1 **Strom kompetencí**. Poté si otevře prezentaci SŠ_T2_H1 **Prezentace** (slide 2–22) a dokument SŠ_T2_H1 **Strom kompetencí** (promítnutý na interaktivní tabuli nebo vytištěný ve formátu A0).
3. Lektor opět prochází jednotlivé otázky, rekapituluje žakovské odpovědi zachycené na flipchartu a ptá se žáků:
 - Jsou žáci oprávněni učinit dané rozhodnutí? ANO/NE a proč?
 - Kdo je podle vás oprávněný dané rozhodnutí učinit a proč?
 - Proč si myslíte, že se o dané otázce rozhoduje právě tam, kde se o ní rozhoduje?

Lektor s žáky diskutuje, proč tomu tak je a zda je to dobré.

4. Po prodiskutování každé otázky lektor danou otázku vylepí na promítnutý nebo pověšený **Strom kompetencí** (na úroveň, kde se o dané otázce reálně rozhoduje).
5. Lektor pak vyfotí **Strom kompetencí** se správně umístěnými odpověďmi a uchová fotku na později.

ZMĚNA VYBAVENÍ TŘÍDY

- + LÉPE SE BUDETE SOUSTRĚDIT
- + BUDE SE NAŇ VE TŘÍDĚ LÍBIT
- + BUDETE TĀN CHTĪT TRÁVIT ČAS

TOLERANCE POZDŇŇCH PŘICHODŮ

- + MĚŇŠĚ STRESU
- + VÍCE ODPOVĚDNOSTI PRO ŽÁKY

VÝPĚNA UČITĚLE

- + ↑ KVALITA UČENÍ
- + SPOKOJENĚ JSÍ ŽÁCI

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 5: O ČEM CHTĚJÍ ŽÁCI ROZHODOVAT A PROČ?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zkoumání potenciálu pro změnu v kompetencích rozhodování.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor prochází znovu otázky z prezentace SŠ_T2_H1 Prezentace (slide 3–10), které se týkají školního prostředí, a ke každé z nich klade žákům dodatečný dotaz: Má se škola v tomto případě řídit míněním žáků? ANO/NE a proč?
2. Lektor si poznamenává argumenty žáků pro odpovědi ANO na flipchartový papír a po skončení hodiny je přepíše do vytištěného dokumentu Svět podle žáků – odpovědi.
3. Lektor si odpovědi ponechá – zaznamenané argumenty představují podhoubí pro žákovskou participaci v praktické části programu.

5M

5M

5M

15 MIN

5M

10 MIN

FÁZE 6: REFLEXE A UZAVŘENÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Reflektovat probrané a uzavřít hodinu.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor žáky vyzve, aby si zblízka prohlídli **Strom kompetencí** s nalepenými lístečky.
2. Lektor s žáky ověřuje, zda žákovské představy o světě (odpovědi ve formuláři **Svět podle žáků – odpovědi**) odpovídají realitě, jak je zaznamenaná na stromu kompetencí (fáze 5).
3. Lektor se ptá: **Proč si myslíte, že se o dané otázce rozhoduje právě tam, kde se o ní rozhoduje?**
4. Lektor s žáky diskutuje, proč tomu tak je a zda je to dobré. V této fázi je vhodné věnovat se každé otázce zvlášť. Žáci by měli pochopit, že případné rozhodnutí by se netýkalo pouze jich samotných, ale celé společnosti. Takže například otázka č. 18 o zrušení jednotné hranice plnoletosti by neznamenal pouze to, že sami žáci by se mohli třeba v patnácti letech rozhodnout, že jsou plnoletí (a např. rodiče za ně nezodpovídají), ale také to, že někdo jiný by se za plnoletého nemusel prohlásit nikdy (a nebyl by tak nikdy trestně odpovědný za své činy).
5. Aktivity v průběhu hodiny se týkaly tématu moci a bezmoci – tj. kdo má či nemá moc rozhodovat o určitých otázkách. Na závěr debaty může lektor s žáky diskutovat o tomto tématu obecněji, např. prostřednictvím dotazů:
 - **Setkali jste se někdy s arogancí či zneužitím moci?**
 - **Připadali jste si někdy ve škole bezmocní?**
 - **Jak to probíhalo?**
 - **Jak jste se cítili?**
6. Lektor žákům prozradí, že příští hodinu se budou věnovat přímé demokracii.

5M

5M

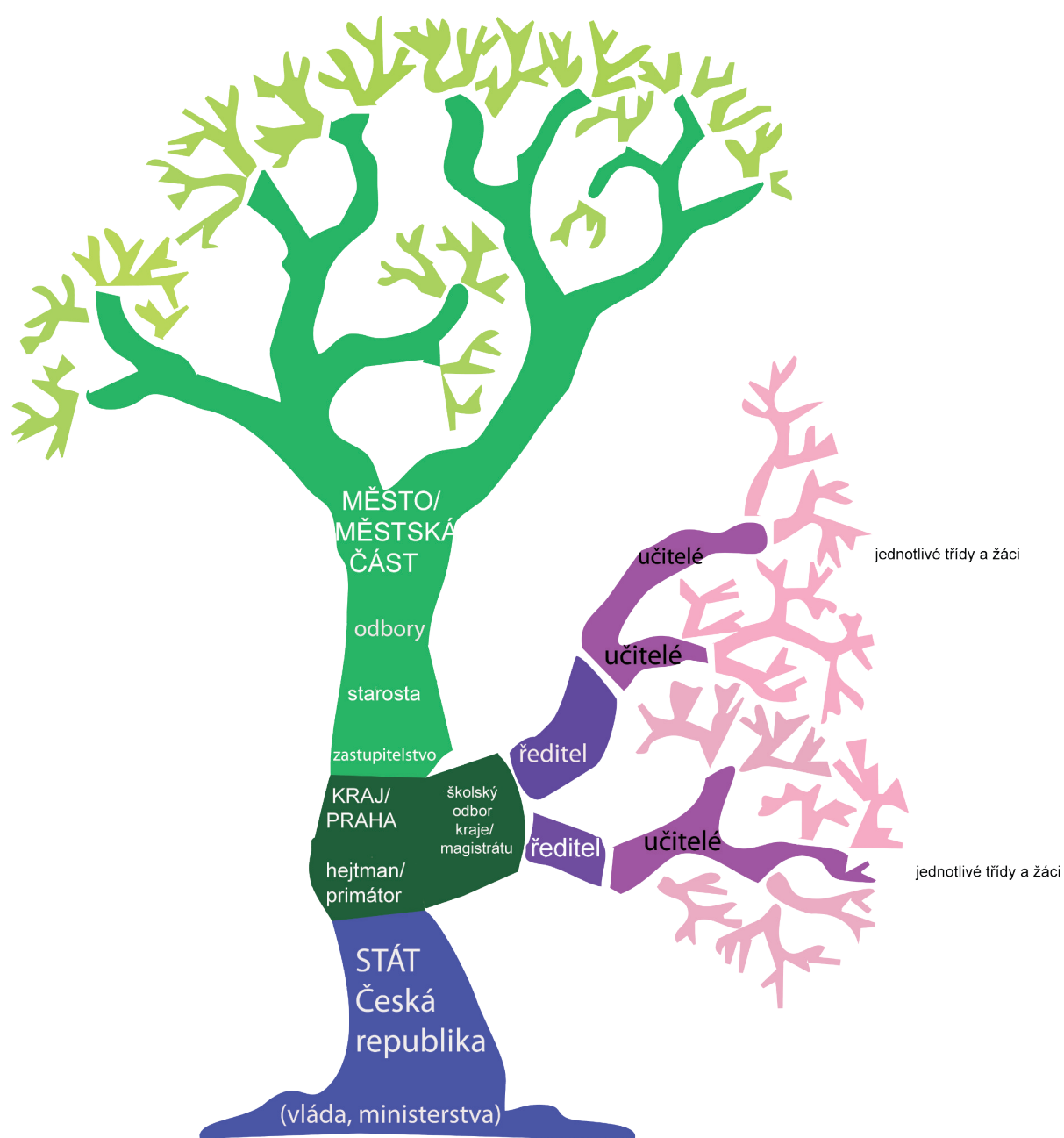
5M

15 MIN

5M

10 MIN

STROM KOMPETENCÍ

SVĚT PODLE ŽÁKŮ - OTÁZKY

- 1 CHTĚLI BYSTE ZMĚNIT PODOBU A VYBAVENÍ TŘÍDY?**
- 2 ODVOLALI BYSTE ŘEDITELE ŠKOLY?**
- 3 CHCETE SI VYBRAT, KTERÉ PŘEDMĚTY NEBUDETE MUSET ABSOLVOVAT?**
- 4 ZRUŠILI BYSTE VE ŠKOLE POVINNOST PŘEZOUVÁNÍ?**
- 5 POZDNÍ PŘÍCHODY DO 15 MINUT BUDOU TOLEROVÁNY A NEBUDOU SE NIKAM ZAPISOVAT.**
- 6 JÍDLO VE ŠKOLNÍ JÍDELNĚ BUDE SVOU KVALITOU I VÝBĚREM POKRMŮ ODPOVÍDAT BĚŽNÉ NABÍDCE POLEDNÍHO MENU V RESTAURACÍCH, OBĚDY ALE BUDOU DRAŽŠÍ.**

7 TŘÍDA MÁ PRÁVO VYMĚNIT UČITELE, KDYŽ JSOU S NÍM NESPOKOJENY VÍCE NEŽ 2/3 ŽÁKŮ.

8 VÝUKA V POSLEDNÍM ROČNÍKU BUDE OMEZENA POUZE NA PŘÍPRAVU NA MATURITU, PŘÍPADNĚ NA PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ NA VŠ.

9 VE MĚSTĚ SE ZRUŠÍ VEŠKERÁ RYCHLOSTNÍ OMEZENÍ PRO AUTA.

10 MĚSTSKÁ POLIKLINIKA BUDE POSKYTOVAT OŠETŘENÍ POUZE OBČANŮM MĚSTA.

11 OBČANÉ BUDOU HLASOVAT, KDO SE MŮŽE PŘÍSTĚHOVAT DO SOUSEDSTVÍ.

12 ZRUŠÍ SE VEŠKERÉ ZÁKAZY A OMEZENÍ TÝKAJÍCÍ SE UŽÍVÁNÍ ALKOHOLU A OMAMNÝCH A PSYCHOTROPNÍCH LÁTEK.

- 13 ZRUŠÍ SE OMEZENÍ RYCHLOSTI PŘI JÍZDĚ NA DÁLNICI.**
- 14 OBČANÉ SE BUDOU MOCI ROZHODNOUT, CO BUDE FINANCOVÁNO Z DANÍ, KTERÉ ONI SAMI ODVÁDĚJÍ.**
- 15 OBČANÉ BUDOU ROZHODOVAT O KAŽDÉ STÁTNÍ INVESTICI VĚTŠÍ NEŽ MILION KORUN.**
- 16 ODEBEREME SOCIÁLNÍ DÁVKY OBČANŮM, KTERÍ NEŽIJÍ ŘÁDNÝM ŽIVOTEM.**
- 17 NA INTERNETU BUDE PLATIT ABSOLUTNÍ SVOBODA PROJEVU A MOŽNOST PSÁT A SDÍLET COKOLIV.**
- 18 ZRUŠÍ SE JEDNOTNÁ HRANICE PLNOLETOSTI. ČLOVĚK SE STÁVÁ PLNOLETÝM SE VŠEMI PRÁVY A POVINNOSTMI V OKAMŽIKU, KDY SE JAKO PLNOLETÝ BUDE CÍTIT.**

SVĚT PODLE ŽÁKŮ – ODPOVĚDI

SS_T2_H1 SVĚT PODLE ŽÁKŮ – ODPOVĚDI

OTÁZKA	ANO	NE	KDO/KDE SE O TOM REÁLNĚ ROZHODUJE	ŽÁKOVSKÉ ARGUMENTY PRO ODPOVĚĎ ANO
ÚROVEŇ ŠKOLY				
1. Chtěli byste změnit podobu a vybavení třídy?			Ředitel + učitel	
2. Odvolali byste ředitele školy?			Rada kraje/Rada Hlavního města Prahy	
3. Chcete si vybrat, které předměty nebudete muset absolvovat?			MŠMT – řídí se vzdělávacími plány	
4. Zrušili byste ve škole povinnost přezouvání?			Ředitel – školní řád	
5. Pozdní příchody v hodinách do 15 minut budou tolerovány a nebudou se nikam zapisovat.			Ředitel – školní řád	
6. Jídlo ve školní jídelně bude svou kvalitou i výběrem pokrmů odpovídat běžné nabídce poledního menu v restauracích, obědy ale budou dražší.			MŠMT – vyhláška o školním stravování	
7. Třída má právo vyměnit učitele, když jsou s ním nespokojeny více než 2/3 žáků.			Ředitel	
8. Výuka v posledním ročníku bude omezena pouze na přípravu na maturitu, případně na přijímací řízení na VŠ.			MŠMT – vzdělávací plány	
ÚROVEŇ MĚSTA				
9. Ve městě se zruší veškerá rychlostní omezení pro auta.			Parlament (nutno změnit zákon)	
10. Městská poliklinika bude poskytovat ošetření pouze občanům města.			Parlament (nutno změnit zákon)	
11. Občané budou hlasovat, kdo se může přistěhovat do sousedství.			Parlament (nutno změnit zákon)	
ÚROVEŇ STÁTU				
12. Zruší se veškeré zákazy a omezení týkající se užívání alkoholu a omamných a psychotropních látek.			Parlament (nutno změnit zákon)	
13. Zruší se omezení rychlosti při jízdě na dálnici.			Parlament (nutno změnit zákon)	
14. Občané se budou moci rozhodnout, co bude financováno z daní, které oni sami odvádějí.			Parlament (nutno změnit zákon)	
15. Občané budou rozhodovat o každé státní investici větší než milion korun.			Parlament (nutno změnit zákon)	
16. Odebereme sociální dávky občanům, kteří nežijí řádným životem.			Parlament (nutno změnit zákon)	
17. Na internetu bude platit absolutní svoboda projevu a možnost psát a sdílet cokoliv.			Parlament (nutno změnit zákon)	
18. Zruší se jednotná hranice plnoletosti. Člověk se stává plnoletým se všemi právy a povinnostmi v okamžiku, kdy se jako plnoletý bude cítit.			Parlament (nutno změnit zákon)	

PRACOVNÍ LIST Č. 2: SVĚT PODLE ŽÁKŮ

Ve třídě jste si vytvořili „Svět podle žáků“. Souhlasíš se vším tak, jak jste si to společně odhlasovali, nebo máš na něco jiný názor než spolužáci? Proč?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dnes jste se ve třídě dozvěděli, kdo o kterých otázkách reálně rozhoduje. Překvapilo tě něco? Co to bylo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zažil/a jsi někdy aroganci moci, tedy situaci, kdy někdo své moci zneužívá? Kdy to bylo a co se přesně stalo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Připadal/a sis někdy ve škole bezmocný/á? Jak to probíhalo a jak ses při tom cítil/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

kulturní rozmanitost – žák může získat poznatky, že podoby demokracií jsou ovlivňovány historií a sociokulturním prostředím daného společenství

získání zkušeností s hodnotami a zásadami přímé demokracie

POSTOJE

jsou podporovány postoje, že fungující demokracie se neobejde bez **participace lidí na procesu správy věcí veřejných**; k naplnění těchto zásad slouží různé způsoby a nástroje participace

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – lektor zprostředkovává možnost rozlišovat mezi demokraciemi a pseudodemokraciemi

jazykové a komunikační dovednosti – lektor žáky diskusně podněcuje k tvorbě věcných argumentů; poskytuje možnost prezentovat výstupy skupinové práce

ZNALOSTI

A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

aktivita zprostředkuje znalosti o **historii přemýšlení o demokraciích**

skrze moderované diskuse poskytuje kritické vnímání **současných podob demokracií** a jejich limitů

součástí aktivit je seznámení se s různými **způsoby a nástroji participace** (petice, volby, referendum apod.)

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 3:

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se v průběhu hodiny dozvědí více o přímé demokracii – o její historii i současnosti. Zjistí také, se kterými prvky přímé demokracie se mohou setkat v České republice a Švýcarsku.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T3_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T3_H1 Přímá demokracie – materiál pro žáky
 - **NÁVOD NA TISK:** každá skupina bude pracovat s jednou částí (1 stranou) vytištěnou ve formátu A4 zvlášť pro každého žáka ve skupině..
- Dokument SŠ_T3_H1 Přímá demokracie – podpurný text pro lektora
 - text slouží pouze pro potřeby lektora.
- Dokument SŠ_T3 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Flipchartové papíry
- 3 sady barevných fixů

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat předchozí hodinu.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **BREXIT, petice**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků, co si pamatují z minulé hodiny, co je nejvíc zaujalo a co jim přišlo zajímavé.
2. Lektor zrekapituluje obsah předchozí hodiny (tvorba světa podle žáků, různé úrovně rozhodování) a představí náplň právě probíhající hodiny – přímou demokracii.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T3 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 3, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro následující dvě hodiny programu.

5 M

15 MIN

15 MIN

10 MIN

TIP:

Lektor může pro evokaci tématu využít videa dostupná na Internetu.
Pro příklad uvádíme následující tipy:

1. Tomio Okamura propaguje přímou demokracii: <https://www.youtube.com/watch?v=IrhVXle09ok> (čas: 0:00–2:59)

Po skončení lektor upozorní na zmínku o Švýcarsku jako zemi s rozvinutou přímou demokracií.

2. Reportáž ČT o jednom z referend ve Švýcarsku: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2659751-boj-o-kravske-rohy-ve-svycarsku-farmar-chce-v-referendu-pripravit-zemedelce-o-penize> (celá reportáž)

Na konci se lektor zeptá, zda žáci vědí o nějakém důležitém referendu, které v poslední době proběhlo v EU.

3. Reportáž ČT o následcích vystoupení Velké Británie z EU: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/216411000100625/video/480352> (celá reportáž)

FÁZE 2: CO JE PŘÍMÁ DEMOKRACIE?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Zmapovat povědomí žáků o přímé demokracii.

METODA:

Brainstorming

POSTUP:

1. Lektor rozdělí třídu do 3 skupin. Každá skupina dostane flipchartový papír.
2. Lektor vyzve žáky, ať formulují, co si představují či spojují s pojmem „přímá demokracie“ (klíčová slova, jména, nápady). Lektor žáky upozorní, že se nemusejí bát říci, cokoli je napadne, protože všechny odpovědi jsou správné. Lektor zapisuje veškerá slova a asociace žáků na tabuli nebo na flipchart do podoby myšlenkové mapy.

! TIP:

Lektor na závěr může dodat, že přímá demokracie byla přítomná v některých otázkách z předchozí hodiny – např. hlasování o tom, zda občané mají rozhodovat o každé investici nad 1 milion korun – a diskutuje s žáky klady a zápory takového opatření.

! TIP:

V tuto chvíli si žáci mohou procvičit metodu brainstormingu. Důležité je, aby se naučili necenzurovat své nápady a slova, která je napadají. Slova mají asociativní funkci – nejde o to, co skutečně je přímá demokracie, ale o to, co v souvislosti s přímou demokracií žáky napadá. Schopnosti říkat vše, co žáky napadne, beze strachu z chyby či trestu bude lektor využívat v pozdějších fázích programu.

Lektor vyzve žáky, ať formulují, co si představují či spojují s pojmem „přímá demokracie“ (klíčová slova, jména, nápady). Lektor zapisuje veškerá slova a asociace žáků na tabuli nebo na flipchart do podoby myšlenkové mapy.

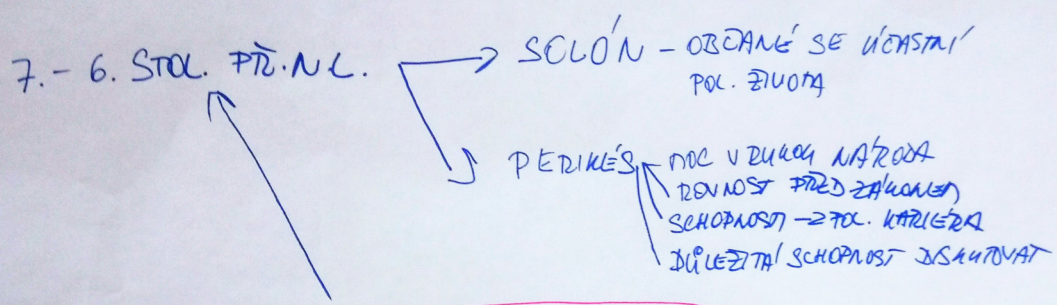
5 M

15 MIN

15 MIN

10 MIN

PŘÍMA DEMOKRACIE HISTORIE

ATHÉNSKÁ DEMOKRACIE

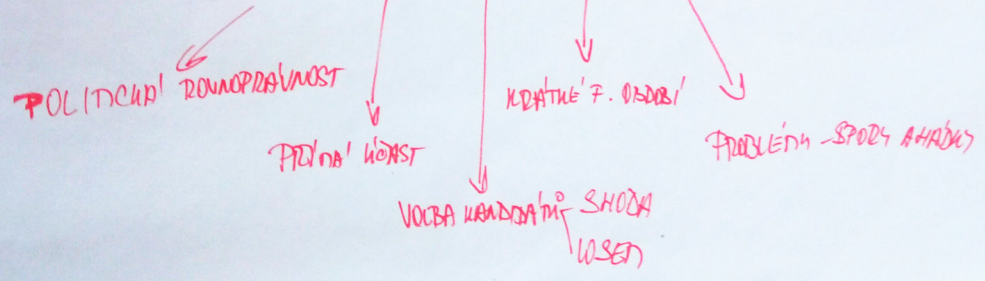

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: PŘÍMÁ DEMOKRACIE – DĚJINY, VÝHODY A PROBLÉMY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Žáci získávají teoretické informace o přímé demokracii, se kterými pak budou v dalších fázích pracovat.

METODA:

Myšlenkové mapy

POSTUP:

1. Lektor rozdělí třídu do 3 skupin. Každá skupina obdrží jeden text z materiálu SŠ_T3_H1 **Přímá demokracie - materiál pro žáky** ve formátu A4 pro každého žáka – tak aby každý žák měl k dispozici svůj text.

Témata **pracovních listů** pro jednotlivé skupiny:

- Historie přímé demokracie
- Současnost přímé demokracie
- Prvky přímé demokracie v ČR a ve Švýcarsku

Každá skupina obdrží také flipchartový papír a sadu barevných fixů.

2. Lektor vyzve jednotlivé skupiny, aby nadepsaly své flipchartové papíry dle tématu **textu** (např. Historie přímé demokracie). Vyzve žáky, aby si texty přečetli, společně o nich ve skupinách diskutovali a zaznamenali na flipchartový papír do myšlenkové mapy nejdůležitější fakta a informace, jež se s tématem pojí.
3. Každá skupina poté představí nejdůležitější informace ze svého textu ostatním. Lektor odpoví podle potřeby okomentuje a zpřesní.

5 M

15 MIN

15 MIN

10 MIN

TIP:

Při ověřování programu v praxi se žáci čtyřletého gymnázia na začátku hodiny velmi ostře vyhranili proti videu s Tomiem Okamurou. Nejprve zcela odmítli komentovat jeho výroky s vysvětlením, že říká nesmysly, když propaguje přímou demokracii. Na základě poznatků z dalších aktivit i práce s pracovními listy jim lektor na konci hodiny promítl tento Okamurův výrok z úvodního videa (tentokrát ovšem v textové podobě a bez uvedení autora):

„Občané v zemích s prvky přímé demokracie jsou nejen angažovanější, ale daleko vyzrálejší a zodpovědnější – ví, že jednotlivé problémy je třeba nazírat z mnoha rovin. Jsou zvyklí, že hlasování v referendu předchází společenská diskuze, že se objevují paralelní řešení a návrhy. Učí se a vědí, že nic není černobílé. Mimochodem v takových případech je velmi těžké tvrdit, že podlehnou nějakému populismu.“

Žáci byli dotázáni, zda s uvedeným výrokem souhlasí. Většina odpověděla, že ano, ale jakmile se dozvěděli, kdo je autorem výroku, opět dali najevo svůj nesouhlas. Lektor tedy nejvíce diskutující žáky vyzval, aby své proměnlivé stanovisko vysvětlili a naučili se věcně argumentovat (pouhé odmítnutí výroku kvůli jeho autorovi není věcný argument). Nakonec se žáci shodli na tom, že obsah výroků může být pravdivý, ale konkrétně Tomio Okamura jako politik zvedá populistická témata a nabízí populistická řešení. Na otázku, jaká témata jsou populistická, žáci odpovídali, že taková, která bezdůvodně rozdělují společnost a populističtí politici pro ně hledají líbivá řešení, která však nejsou funkční.

Tímto postupem se lze při realizaci hodiny inspirovat a podněcovat u žáků kritické myšlení a schopnost argumentace v diskusi.

FÁZE 4:

CO JSME SI ZAPAMATOVALI A CO NÁS ZAUJALO

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Žáci si uvědomí, které informace pro ně byly nové či překvapivé a jak se změnil jejich pohled na přímou demokracii po práci s definičními texty.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor požádá žáky, aby porovnali nové poznatky na flipchartech (myšlenkových mapách), které byly vytvořeny ve skupinách, s myšlenkami zachycenými na tabuli/flipchartu ve fázi 1. Lektor případně žáky doplní.
2. Lektor požádá žáky, aby zmínili to, co je při práci s texty nejvíce překvapilo nebo jim připadalo důležité.

! TIP:

Žáci si flipcharty s myšlenkovými mapami vzniklé při práci ve skupinách mohou nalepit vedle sebe na jednu ze stěn ve třídě, aby se tak k poznatkům mohli v budoucnu v průběhu výuky nebo během přestávek vracet.

5 M

15 MIN

15 MIN

10 MIN

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

ČÁST 1: HISTORIE

K rozvoji athénské demokracie, která nesla mnoho znaků přímé demokracie, došlo v řeckých Athénách na přelomu 7. a 6. století před naším letopočtem. Po několika reformách, např. Solónově (7./6. st. př. n. l.), plnoprávní občané dostali možnost účastnit se veřejného politického života. Z toho důvodu začala narůstat role slova a správné argumentace v politickém životě. Docházelo postupně k racionalizaci politiky, ať už v dobrém smyslu (hledání nejlepších argumentů k obecnému dobru), ale i ve špatném (vytváření argumentů jen za účelem porážky protivníka). Dokonce můžeme sledovat, jak se v té době mění ideály zobrazovaných hrdinů: aristokrata, který má zemřít mladý jako hrdina v bitvě, střídá moudrý filosof a společnost diskutujících občanů.

Periklés ve své pohřební řeči (dle Thúkydida) nad prvními padlými v peloponéské válce vymezil demokracii takto:

- *moc je v rukou celého národa;*
- *všichni občané jsou si před zákonem rovni;*
- *důležité pro politickou kariéru jsou schopnosti;*
- *politický život je otevřený a svobodný;*
- *lidé se spontánně zajímají o veřejné záležitosti polis (nesobecké jednání);*
- *je vysoce ceněna schopnost diskutovat na veřejnosti.*

Hlavní charakteristické znaky athénské demokracie:

1. **politická rovnoprávnost** – ovšem pouze pro dospělé muže narozené v Athénách: právo účastnit se veřejných shromáždění, soudů a úřadů;
2. **přímá účast** – všechny důležité otázky jsou probírány na shromážděních;
3. **výběr kandidátů do veřejných funkcí**: jednoznačná shoda, volba losem (nebo se pravidelně střídali), vojevůdce volen dle schopností;
4. **krátkodobost funkčního období** – obvykle jeden rok, někdy i jeden den (předseda rady padesáti);
5. **problémy**: spory a hádky mezi řečníky na veřejných shromážděních.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

ČÁST 2: SOUČASNOST

Přímá demokracie v současnosti nikde plně neexistuje. Prvky přímé demokracie, hlavně referenda, se hodně využívají ve Švýcarsku. I tak tvoří jen 5 % rozhodování; 95 % rozhodování je vyhrazeno zastupitelské demokracii (lidé si volí své zástupce – poslance či zastupitele – a ti rozhodují).

Přednosti přímé demokracie:

- *občané mají plnou kontrolu nad vlastními osudy, neboť mohou o čemkoliv a kdykoliv hlasovat;*
- *veřejnost vyjadřuje své vlastní názory a není odkázána na politiky, kteří myslí sami na sebe;*
- *zajišťuje oprávněnost vládnutí: lidé totiž spíše přijmou ta rozhodnutí, která učinili sami.*

Nevýhody přímé demokracie:

- *na rozhodování se podílí i ti, kdo mají nízké vzdělání a málo zkušeností a jsou snadno ovlivnitelní;*
- *referenda umožňují politikům manipulovat s tím, o čem se bude v politice jednat, a vymlouvat se z odpovědnosti;*
- *referenda zjednodušují složité politické problémy na odpovědi ANO/NE;*
- *ústavní pořádek demokratických států dbá o práva menšin – stojí na principech rovnosti, svobody a práva. V přímé demokracii hrozí diktatura většiny, která potlačí práva menšin;*
- *příklad diktatury většiny: omezování práv Židů za II. světové války vedlo až k jejich zabíjení.*

V případě přímé demokracie se využívá na celostátní úrovni těchto hlavních nástrojů:

- *petice/občanský podnět;*
- *lidová iniciativa – např. možnost navrhnout zákon;*
- *lidové veto;*
- *odvolání zvoleného zástupce;*
- *referendum;*
- *plebiscit – forma referenda, které rozhoduje o politických otázkách.*

PŘÍMÁ DEMOKRACIE ČÁST 3: PRVKY PŘÍMÉ DEMOKRACIE V ČR A ŠVÝCARSKU

ČESKÁ REPUBLIKA

Ústava ČR upřednostňuje zastupitelskou demokracii před přímou demokracií. Lidé volí své zastupitele (poslance), ti schvalují zákony či umožňují vládě vládnout tím, že jí vyjadřují důvěru.

Nástroje přímé demokracie v ČR:

- **Petice:** dávají občanům možnost se obrátit na státní orgány s dotazem, návrhem či stížností. Odpovědní lidé se k těmto podnětům musejí vyjádřit. Petice není nijak závazná.
- **Referendum:** v ČR existuje zákon o místním referendu, který umožňuje konat referendum o otázkách, o kterých smí obec rozhodovat – např. o nakládání s obecním majetkem. Referendum mohou iniciovat občané (např. v obci do 200 000 obyvatel alespoň 10 % oprávněných osob) či obec sama.

Zákon o obecném referendu v ČR neexistuje, proto celostátní referendum v ČR nelze uspořádat. Výjimkou bylo referendum o vstupu ČR do Evropské unie – kvůli němu byl roku 2002 přijat zvláštní zákon.

ŠVÝCARSKO

Švýcarský režim moci se vyznačuje tím, že ve velkém rozsahu využívá prvky přímé demokracie. Je možné hovořit o polopřímé demokracii. Nicméně specifika tohoto politického režimu v mnohém nejsou přenositelná do jiných zemí, protože se jednak utvářela po dlouhou dobu, a pak je to dáno územní podobou organizace země podle kantonů nebo třeba soužitím různých jazykových skupin.

Švýcarský režim se neopírá o dělbu moci, ale zásadu jednotnosti státní moci – parlament má jak legislativní, tak exekutivní kompetence a je tedy jakousi vládou shromáždění, vláda pak vyřizuje hlavně administraci. Občané se navíc účastní přímo procesu přijímání klíčových rozhodnutí prostřednictvím referenda, lidových iniciativ se zákonodárným dosahem a formou vet. Rozhodnutí přijaté referendem není změnitelné jinými politickými institucemi a v tomto ohledu mají svrchovanost samotní švýcarští občané nad klasickými orgány zastupitelské demokracie.

Ve Švýcarsku, kde je referendum nejčastěji používaným způsobem lidového hlasování ve všech zemích, tvoří jenom 5 % rozhodování, 95 % rozhodování je vyhrazeno institucím zastupitelské demokracie.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE – PODPŮRNÝ TEXT PRO LEKTORA

Přímá demokracie jako forma demokratického vládnutí založená na přímé účasti občanů při rozhodování o veřejných záležitostech.

CITÁT

„Demokracie je vláda lidu prostřednictvím lidu pro lid.“

Abraham Lincoln (1863)

„Demokracie je diskuse.“

Tomáš G. Masaryk

1. DĚJINY PŘÍMÉ DEMOKRACIE

Proč se dnes vracet k antice? Proč neustále studovat staré myslitele? Mnohé pojmy z této doby používáme doposud, tedy okolo 2500 let. Vývoj navíc nejde lineárně kupředu a věci, o kterých lidé přemýšleli ve starověku, jsou pro nás inspirací dodnes, přestože je potřeba jejich názory aktualizovat. Rozvoj athénské demokracie, která nesla mnoho znaků přímé demokracie, se stal jedním z nejdůležitějších inspiračních zdrojů moderního politického myšlení, které postupně vykrystalizovalo v podobě konceptu liberální demokracie, tedy ve spojení principů liberalismu a demokracie.

K čemu v Řecku, respektive v Athénách došlo? Po několika reformách, např. Solónově (7./6. stol. p. n. l.), plnoprávní občané dostali možnost se účastnit veřejného politického života. Z toho důvodu začala narůstat role slova a správné argumentace v politickém životě, a tak dochází k racionalizaci politiky, ať už v dobrém smyslu (hledání nejlepších argumentů k obecnému dobru), tak i ve špatném (vytváření argumentů jen za účelem porážky protivníka). Dokonce můžeme sledovat, jak se v té době mění ideály zobrazovaných hrdinů: aristokrata, který má zemřít mladý jako hrdina v bitvě, střídá moudrý filosof a společnost diskutujících občanů.

Přestože překlad slov *demos* = lid; *kratein* = vládnout; *kratos* = vládnutí, by mohl svádět k tomu, že vymezení klasické (athénské) demokracie bude jednoduché, jen v Athénách v jedné době (5. st. p. n. l.) jsme mohli najít mnoho vymezení pojmu demokracie a jejího pojetí. Solón údajně řekl, že základem demokracie je mít jediného pána a tím je zákon. Historik Hérodotos (5. st. p. n. l.) dával demokracii do spojitosti s vládou lůzy. Pokud se nám zdá, že by dnešní demokracie mohla vypadat jinak, nejinak tomu bylo také v antickém Řecku. Nicméně mezi ideály, které najdeme ve většině koncepcí, patřily tyto: rovnost mezi občany, svoboda, respekt k právu a spravedlnosti. Známou se stala údajná Periklova pohřební řeč (dle Thúkydida) nad prvními padlými v peloponéské válce, v níž vymezil demokracii takto:

- *moc je v ruce celého národa*
- *všichni občané jsou si před zákonem rovni*
- *důležité pro politickou kariéru jsou schopnosti*
- *politický život je otevřený a svobodný*

- *lidé se spontánně zajímají o veřejné záležitosti polis (nesobecké jednání)*
- *je vysoce ceněna schopnost diskutovat na veřejnosti*

HLAVNÍ CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY ATHÉNSKÉ DEMOKRACIE:

1. Politická rovnoprávnost – ovšem pouze pro dospělé muže narozené v Athénách – právo účastnit se veřejných shromáždění (ekklésia), soudů a úřadů.
2. Přímá účast – všechny důležité otázky probírány na shromážděních.
3. Metody pro výběr kandidátů do veřejných funkcí – jednoznačná shoda nebo volba losem (nebo se pravidelně střídali) – vojevůdce volen dle schopností.
4. Krátkodobost funkčního období – obvykle jeden rok, někdy i jeden den (předseda rady padesáti).

KRITIKA ATHÉNSKÉ DEMOKRACIE

Mezi současníky athénské demokracie se objevila řada kritiků. Nejznámější antický rétor Antisthenés (asi 445 p. n. l. – asi 365 p. n. l.) radil Athéňanům, aby prohlásili hlasováním osly za koně, a když to pokládali za nesmyslné, pravil: „Vždyť u vás lidé, kteří se ničemu nenaučili, zdají se býti vojevůdci, a to jen proto, že se jimi stali zdvižením rukou.“

Filosofové Platón a Aristotelés prohlašovali demokracii za špatnou formu politického režimu. Platón se vysmíval demokracii a říkal, že každý si v ní může dělat co chce, občané jsou svobodní, vše je dovoleno a každý muž je ctěn, proklamuje-li lásku k lidu. Demokracie je pro něj spojená s anarchií a nezákonností. Aristotelés demokracii vidí jako vládu v zájmu chudých. Na druhou stranu hovoří o dobré demokracii (politeia) jako o vládě mnohých, která má své limity, lidé mají omezené pravomoci a voleni by byli jen někteří občané.

Mezi kritiku můžeme přidat pohled moderních politických teoretiků, kteří se shodují na tom, že athénská demokracie vylučovala většinu populace – ženy, otroky, cizince a samozřejmě také všechny nedospělé muže. „Řecké, římské i indické právo, odvozené z náboženských představ, se shodují v názoru, že žena je vždy nezletilá... Ke všem úkonům náboženského života potřebuje vůdce a ke všem úkonům občanského života poručníka“ (C. FUSTEL: *Antická obec*, Praha: SOFIS, 1998, s. 85). „Mimoto ještě mužské pohlaví má se k pohlaví ženskému tak, že ono přirozeně jest lepší, toto horší, a ono vládne, toto poslouchá.“ (Aristotelés: *Politika*, Praha: Petr Rezek, 1998, s. 44–45). Nedošlo tedy k uskutečnění ideálu politické rovnoprávnosti, dominovala elita řečníků a různých vůdců, docházelo mezi nimi ke sporům a přebírání moci. Systém byl tedy nestabilní, a proto také zanikl.

2. SOUČASNOST PŘÍMÉ DEMOKRACIE

PRINCIPY MODERNÍ PŘÍMÉ DEMOKRACIE

V moderních státech se setkáváme s několika základními prvky přímé demokracie, které doplňují zastupitelskou demokracii. Prvky přímé demokracie v soudobých zastupitelských demokraciích jsou tedy většinou vnímány jako doplněk. V případě Švýcarska je možné hovořit o polopřímé demokracii (viz níže).

„Přímá demokracie... je založena na přímé, nezprostředkované trvalé participaci (účasti) občanů na úkolech spjatých s vládnutím. Přímá demokracie tak stírá rozdíl mezi vládoucími a ovládanými a mezi státem a občanskou společností; je to systém lidové samosprávy..., jejím nejběžnějším projevem je využívání referenda.

K přednostem přímé demokracie patří:

- zdůrazňuje kontrolu občanů nad jejich vlastními osudy, jelikož je jedinou čistou formou demokracie;
- vytváří lépe informované a politicky vyspělejší občanstvo, a přispívá tudíž k jeho vzdělanosti;
- umožňuje, aby veřejnost vyjadřovala své vlastní názory a zájmy, aniž by přitom byla odkázána na politiky, kteří myslí sami na sebe;
- zajišťuje legitimitu vládnutí: lidé totiž spíše přijmou ta rozhodnutí, která učinili sami.

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

V případě přímé demokracie se na celostátní úrovni využívají tyto hlavní nástroje:

- **Petice / občanský podnět** – nezávazné vyjádření veřejného mínění o navrhovaných zákonech, funguje jako prostředek pro vyjádření názoru.
- **Lidová iniciativa** – např. možnost navrhnout zákon. Po sebrání podpisů určitého počtu občanů k vybranému problému musí být jejich podnět projednán a vyřešen. Jedná se tedy o závaznou formu nástroje přímé demokracie.
- **Lidové veto** – lid nenavrhuje téma, ale má možnost nějaký návrh reprezentantů za určitých podmínek vetovat.
- **Odvolání** – lidé mohou zrušit mandát/post zvolenému zástupci. Odvolání poslanců, hlavy státu, zastupitelských orgánů atd.
- **Referendum** – návrh zákona je předložen k posouzení občanů. Možnost pro potvrzení přijetí či zamítnutí zákona. Na lokální i celostátní úrovni. Občané vyjadřují názor na konkrétní otázku veřejné politiky. Referenda mohou být jen poradní, ale také závazná.
- **Plebiscit** – forma referenda (často používáno jako synonymum), které rozhoduje o politických otázkách. Forma lidového zákonodárství, která je iniciována a vyhlášena parlamentem nebo vládou.

Referendum, jako jedna z nejrozšířenějších soudobých forem přímé demokracie, má více podob. Referendum je definováno různými parametry, které z něj činí regulovaný nástroj, který není bezmezným nástrojem většinové vůle občanů. Mezi základní parametry patří: a) kdo ho může vyhlásit (určité množství občanů; určitý státní orgán); b) jeho rozsah (o čem všem se může rozhodovat). Můžeme rozlišit mezi obligatorním referendem – musí proběhnout k určité otázce; fakultativním referendem – vypsané na žádost určitého množství občanů. Na základě toho, nakolik je závazné pro určitý státní orgán můžeme rozlišit mezi závazným referendem a konzultativním – poradním. Rozdílnou podobu má navíc referendum lokální a celostátní.

Referenda byla využívána také v diktaturách, ale ta bývají politology zpochybňována, protože se spíše než o reálnou vůli obyvatel jedná o využití referenda k demonstraci podpory daného režimu. Známým příkladem je třeba Napoleonovo referendum z roku 1802, kterým legitimizoval svou uzurpaci moci. V tomto ohledu se tedy nejedná o přímou demokracii, ale o jeho plebiscitní využití. To znamená, že skrze většinový souhlas je využíváno referenda k tomu, aby se jeho prostřednictvím překročily mantinely daného mechanismu vládnutí.

Liberální demokracie je postavena na určitých principech, procedurách a mechanismech vládnutí, které tvoří její podstatu a mantinely, a tak ani rozhodnutí většiny není absolutní. Procedury, jejich pravidla a liberální principy uvedené v *Listině základních práv a svobod* (např. ochrana důstojnosti člověka, právo na život, princip nezcizitelnosti základních práv) vedou k mantinelům, které pak nemůže zpochybnit ani referendum, tím pádem v duchu těchto principů je možné za určitých podmínek rozšířit možnosti přímého rozhodování (viz Švýcarsko), aniž bychom se museli dostat k problematickým aspektům vlády většiny. Referendum tak nemůže provést změnu podstatných náležitostí demokratického právního státu, stejně jako to nemůže udělat zákonodárny sbor. Referendum, které by bylo nastaveno tak, že by se mohlo stát nástrojem pro vládu většiny, překračuje moderní pojetí referenda pro liberální demokracii – jedná se pak o plebiscitní demokracii a využití referenda k vládě demagogů, masové aklamaci a populismu.

PŘÍKLAD KRITIKY NÁSTROJE PŘÍMÉ DEMOKRACIE VE FORMĚ REFERENDA:

NIZOZEMSKO RUŠÍ MOŽNOST PORADNÍHO REFERENDA

17. 3. 2018

Nizozemská vláda zruší poradní referendum, které v zemi platilo necelé tři roky. Podle kabinetu se tato forma přímé demokracie neosvědčila. Vládní poslanci tvrdí, že existuje velké riziko zneužití plebiscitu kvůli zmanipulované kampani. Kromě toho se zastávají i přípravy zákona o obecném referendu.

Podle poslance vládní Lidové strany Svena Koopmanse chce vláda referendum zrušit hlavně proto, že na otázku často nelze odpovědět jednoduchým algoritmem: ano, nebo ne.

Nizozemský kabinet ruší toto referendum po necelých třech letech, během kterých proběhla dvě hlasování. To první se uskutečnilo v roce 2016, kdy Nizozemci odmítli asociační dohodu EU s Ukrajinou, proti se tehdy vyjádřilo čtyřiašedesát procent.

„Myslím, že to je kombinace špatné zkušenosti s referendem o Ukrajině a určitého strachu, že referendum je možné zneužít. Kolem toho referenda byla velmi špinavá debata, bylo to zmanipulované a nebylo o samotném tématu,“ připomíná profesor ústavního práva z Leidenské univerzity Wim Voermans. Ten upozorňuje, že je v Nizozemsku velmi nízká hranice pro vypsání referenda. „Kampaň kolem posledního referenda ukázala, že samotný zákon o referendu nebyl dobře připraven a nebyl ochráněn před manipulací. Takže, mnoho lidí má strach, že pokud se dostane do špatných rukou, může být zneužit,“ myslí si Voermans s tím, že to je podle něj dostatečně silný motiv k jeho zrušení.

Sven Koopermans je poslancem za parlamentní stranu VVD, která se podle jeho slov snaží zapojit veřejnost do politiky co nejvíce. Referendum podle něj dělá politiku černobílou, i když není, a vede k zjednodušování. „Existuje mnoho nuancí, rádi o sobě říkáme, že jsme země Rembranta, van Gogha, a ti pracovali se spoustou barev. A referendum dělá věci jen černé nebo bílé,“ říká Koopermans.

Nizozemští zákonodárci nejen že ruší poradní referendum, ale zastavují i připravování zákona o obecném referendu. Podle Koopermanse je to hlavně kvůli tomu, že výsledek obecného referenda není jen pouhou radou, ale je to definitivní rozhodnutí buď ano, nebo ne. Koopermans zastává názor, že obecné referendum vede jen ke zmatkům, a jako příklad uvádí referendum o brexitu.

„V něm lidé nevolili čistě o členství Británie v EU. Co ale vlastně znamenalo to ne? Znamenalo to: chceme jinou dohodu s EU? Nebo: nechceme žádnou dohodu s EU? Nebo další odstíny šedé? Takže stejně: volba ‚ne‘ v obecném referendu není jasná. Co vlastně znamená, pokud lidé vysloví jasné ne?“ vysvětluje Koopermans s tím, že v Nizozemsku to takto funguje.

Zdroj: -paf-: Nizozemsko ruší možnost poradního referenda. Lidé stejně nakonec hlasují o něčem jiném, ct24.ceskatelevize.cz (17. 3. 2018).

ŠVÝCARSKO

Švýcarský režim moci se vyznačuje tím, že ve velkém rozsahu využívá prvky přímé demokracie. Je možné hovořit o polopřímé demokracii. Nicméně specifika tohoto politického režimu v mnohém nejsou přenositelná, protože se jedná o utvářela po dlouhou dobu a jedná se to dáno územní podobou organizace země podle kantonů nebo třeba soužitím různých jazykových skupin.

Švýcarský režim se neopírá o dělbu moci, ale zásadu jednotnosti státní moci – parlament má jak legislativní, tak exekutivní kompetence a je tedy jakousi vládou shromáždění, vláda pak vyřizuje hlavně administraci. Občané se navíc účastní přímo procesu přijímání klíčových rozhodnutí prostřednictvím referenda, lidových iniciativ se zákonodárným dosahem a formou vet. Rozhodnutí přijaté referendem není změnitelné jinými politickými institucemi a v tomto ohledu mají svrchovanost samotní švýcarští občané nad klasickými orgány zastupitelské demokracie.

Ve Švýcarsku, kde je referendum nejčastěji používaným způsobem lidového hlasování ve všech zemích, tvoří jenom 5 % rozhodování, 95 % rozhodování je vyhrazeno institucím zastupitelské demokracie.

Tzv. švýcarská přímá demokracie je provozována na třech úrovních (obce, kantony a spolek). Využívá nástrojů referenda a lidové iniciativy. Švýcarští občané disponují možnostmi silně zasáhnout do podoby přijímané legislativy, jednak si mohou peticí vynutit (pokud se nejedná o zákon přímo vyžadující obligatorní referendum) lidové hlasování – fakultativní referendum o přijímaném zákonu, ale také mohou zaujmout aktivní pozici a pomocí nástroje iniciativy podávat návrhy zákonů, a nastolovat tak nová témata. Iniciativou je možné na úrovni spolku vyvolat změnu ústavy. Je k tomu třeba sesbírat 100 000 hlasů. Osm kantonů může dokonce vyvolat iniciativu i o obyčejném, nejen ústavním zákoně.

Pokud je iniciativa vyvolána, je přezkoumána Spolkovou kanceláří a Radou, zda je v souladu s ústavním řádem. Úkolem Shromáždění je pak zaručit, že lidová iniciativa je v souladu s principem jednoty významu. Tedy že iniciativa nepředkládá více rozličných návrhů najednou. Poté předloží komory návrhy občanům k hlasování. To bývá málokdy úspěšné.

Pokud by Rada se Shromážděním uvažovala o přijetí části změny navržené iniciativou, pak jí předloží protinávrh, popřípadě přislíbí část problematiky zahrnout do případné novelizace, což bývá označováno jako nepřímý protinávrh. Naproti tomu referendum dává občanům poslední slovo v legislativním procesu. Přitom ve Švýcarsku jsou uplatňovány dva typy referenda. Vyhlášení obligatorního referenda ukládá ústava. Lidovému hlasování musejí být předloženy všechny úpravy a dodatky ústavy, stejně tak plánované mezinárodní smlouvy. Pro schválení zákona v obligatorním referendu je třeba dvojí většiny, tedy švýcarských občanů i kantonů. Dále je většina parlamentních aktů a regulací rozhodována ve fakultativním referendu. Podmínkou je, aby do 90 dnů od zveřejnění zákona bylo sesbíráno minimálně 50 000 hlasů žádajících vyvolání referenda. V případě fakultativního referenda musí zákon získat jednoduchou většinu hlasů občanů, zájmy kantonů nejsou v této formě referenda zohledňovány. Na lokální a kantonální úrovni je funkce referenda ještě více prohloubena. Některé kantony obligatorní referendum uplatňují na většinu zákonů a důležitých právních aktů. Podobně by občané na kantonální a lokální úrovni měli rozhodovat o plánovaných investicích.

Zdroj: *Miroslav Haňka: PRÁVO:*

Referendum neodpovědných populistů, neviditelnypes.lidovky.cz (6. 3. 2018)

PRVKY PŘÍMÉ DEMOKRACIE V ČR NA CELOSTÁTNÍ ÚROVNI

Na celostátní úrovni ČR nedisponuje instituty přímé demokracie, ovšem v historii po roce 1989 bylo několik legislativních pokusů o obecné referendum a o referendum ke konkrétním otázkám. V Ústavě ČR je jednoznačně upřednostněna reprezentativní forma výkonu státní moci mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní. Ovšem je možné, aby Parlament ČR ústavním zákonem umožnil přímé rozhodnutí lidu o nějaké konkrétní záležitosti, ovšem není možné, aby lid tohoto prostředku využil sám.

V ČR se přímá demokracie používá v rámci petičního práva a referenda. Petice dávají možnost občanům obrátit se na státní orgány s dotazem, návrhem či stížností a orgány veřejné správy se k nim musí vyjádřit a podat stanovisko k jejich obsahu. Jinak ale petice není nijak závazná.

Politická reprezentace našla široký konsenzus na potřebě jednorázového referenda o vstupu České republiky do Evropské unie, ale na potřebě referenda obecného a celostátního se již neshodla. Referendum o přistoupení ČR k EU bylo upraveno na ústavní úrovni ústavním zákonem o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii. Předmětem tohoto referenda bylo schválení přistoupení ČR k EU, ale ne podoby přístupové smlouvy. Druhou možností celostátního referenda je fakultativní referendum o souhlasu s ratifikací mezinárodní smlouvy, kterou se přenáší na mezinárodní organizaci nebo instituci některé pravomoci orgánů ČR. Ke konání takového referenda je potřeba přijmout ústavní zákon.

DALŠÍ ZDROJE:

Listina základních práv a svobod [online], URL: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Petra Bartáková: *Referenda ve vybraných zemích*, srov. studie č. 1178, Praha: Parlamentní institut, 2006.

PRACOVNÍ LIST Č. 3: PŘÍMÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

HISTORIE PŘÍMÉ DEMOKRACIE

Demokracie ve starověkém Řecku byla přímá demokracie. Rozvinula se v Athénách na přelomu 7. a 6. století před naším letopočtem.

Hlavní znaky:

1. Politická rovnoprávnost – ovšem pouze pro dospělé muže narozené v Athénách: právo účastnit se veřejných shromáždění, soudů a úřadů.
2. Přímá účast – všechny důležité otázky probírány na shromážděních.
3. Výběr kandidátů do veřejných funkcí: jednoznačná shoda, volba losem (nebo se pravidelně střídali), vojevůdce volen dle schopností.
4. Krátkodobost funkčního období – obvykle jeden rok, někdy i jeden den (předseda rady padesáti).
5. Problémy: spory a hádky mezi řečníky na veřejných shromážděních.

SOUČASNOST PŘÍMÉ DEMOKRACIE

Přímá demokracie v současnosti nikde plně neexistuje. Prvky přímé demokracie, hlavně referenda, se hodně využívají ve Švýcarsku. I tak tvoří jen 5 % rozhodování; 95 % rozhodování je vyhrazeno zastupitelské demokracii (lidé si volí své zástupce – poslance či zastupitele – a ti rozhodují).

Přednosti přímé demokracie:

- občané mohou o čemkoliv a kdykoliv hlasovat;
- veřejnost vyjadřuje své vlastní názory a není odkázána na sobecké politiky;
- lidé spíše přijmou ta rozhodnutí, která učinili sami.

Nevýhody přímé demokracie:

- na rozhodování se podílí i nevzdělaní, nezkušení či snadno ovlivnitelní občané;
- politici mohou manipulovat s tím, o čem se bude v referendu hlasovat;
- referenda zjednodušují složité problémy na odpovědi ANO/NE;
- hrozí diktatura většiny, která potlačí práva menšin;
- příklad diktatury většiny: omezování práv Židů za II. světové války vedlo až k jejich zabíjení.

Prvky přímé demokracie v ČR

Ústava ČR upřednostňuje zastupitelskou demokracii nad přímou demokracií. Lidé volí své zastupitele (poslance), ti schvalují zákony a umožňují vládě vládnout tím, že jí vyjadřují důvěru.

Nástroje přímé demokracie v ČR:

Petice: dávají občanům možnost se obrátit na úřady s dotazem, návrhem či stížností. Úřady se k ní musí vyjádřit, ale není pro ně závazná.

Referendum: v ČR existuje zákon o místním referendu, který umožňuje konat referendum o otázkách, o kterých smí obec rozhodovat – např. o nakládání s obecním majetkem.

Zákon o obecném referendu v ČR neexistuje, proto celostátní referendum v ČR nelze uspořádat. Výjimkou bylo referendum o vstupu ČR do Evropské unie – kvůli němu byl roku 2002 přijat zvláštní zákon.

V průběhu první hodiny třetího tématu ses dozvěděl/a spoustu informací o přímé demokracii. Která z nich pro tebe byla nejvíc překvapivá?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kterou informaci o přímé demokracii jsi naopak už dávno věděl/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. HODINA

Dnes jste si vyzkoušeli přímou demokracii se spolužáky rovnou ve třídě. Jak se ti aktivita líbila?

.....

.....

.....

.....

.....

Překvapilo tě, jak referendum dopadlo? Proč ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

Zkus svými slovy popsat, proč byly otázky z referenda, které jste si ve třídě vyzkoušeli, problematické?

.....

.....

.....

.....

.....

Napadají tě jiné situace, kdy může být výsledek referenda v rozporu s Listinou základních práv a svobod? Které?

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

lidská důstojnost a lidská práva – aktivita podněcuje k poznání, že institut referenda, resp. rozhodování, se musí řídit zásadami právního státu a garantovanými lidskými právy a svobodami (diskutováno riziko tzv. „tyranie většiny“)

POSTOJE

občanská uvědomělost – lektor podporuje vnímání demokracie jako možnosti prosazovat své zájmy (pro jednotlivce i zájmové skupiny)

odpovědnost – v aktivitě dochází k utvrzování postoje, že jedinec nese odpovědnost za účinky svého jednání a svých voleb

tolerance k nejednoznačnému

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – zinscenované třídní referendum svými výstupy poskytuje možnost kritického náhledu na limity tohoto nástroje participace

průběh aktivity vyžaduje **aktivní naslouchání** názorům diskusních oponentů

empatie – je vyžadováno pochopení pocitů a potřeb osob, které referendem (volbou) můžeme ovlivňovat

flexibilita a přizpůsobivost – je vyžadováno akceptování výsledků zinscenovaného třídního referenda

jazykové a komunikační dovednosti – lektor podněcuje ke konstruktivním debatám k určenému tématu

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – průběh aktivity poskytuje možnost kritického náhledu na vlastní předsudky a jejich úlohu v rozhodování

jazyku a komunikaci – aktivita nabízí možnost porozumění úloze demagogie a populismu v demokratické společnosti

výstupy aktivit podporují kritické porozumění komplexnosti společenských problémů a jejich řešení

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 3:

PŘÍMÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si v rámci simulační hry na referendum uvědomí limity přímé demokracie zejména v souvislosti s lidskými právy. Aktivita je na konci druhé hodiny reflektována v diskusi.

POMŮCKY

- Prezentace SŠ_T3_H2 Prezentace
- Dokument SŠ_T3_H2 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T3_H2 Přímá demokracie – hlasovací lístky
 - **NÁVOD NA TISK:** každý žák obdrží jednu kopii ve formátu A4 rozstříženou na dvě poloviny podle označení.
- Dokument SŠ_T3_H1 Přímá demokracie – další příklady referend
 - **NÁVOD NA TISK:** každá skupina bude pracovat s jednou částí (1 stranou) vytištěnou ve formátu A4 zvlášť pro každého žáka ve skupině. .
- Z předchozí hodiny mají žáci u sebe dokument SŠ_T3 Pracovní list
- Flipchartové papíry
- Fixy
- Hlasovací urna či krabice

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Rekapitulovat obsah předchozí hodiny.

METODA:

Brainstorming, diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **lidská práva, Listina základních práv a svobod, manipulace, diskriminace, protektorát.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevit.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků, co si pamatují z minulé hodiny, co je nejvíc zaujalo a co jim přišlo zajímavé. Žáci si obsah předchozí hodiny mohou připomenout díky flipchartům s myšlenkovými mapami, které ve skupinách v průběhu předchozí hodiny (**fáze 2**) vytvořili, pokud je mají ve třídě stále k dispozici.
2. Lektor shrne, že tématem předchozí hodiny byly informace o přímé demokracii a její historii i současnosti. Nyní se žáci dozvědí něco o úskalích a limitech přímého rozhodování v liberální demokracii.
3. Lektor žákům připomene, že z minulé hodiny mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 3, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli.

5 M

10 MIN

15 MIN

15 MIN

TIP:

Ve třídách, kde jsou žáci pocházející z prostředí s nízkým sociálně-kulturním statusem, by měl lektor o tématu přímé demokracie mluvit zvláště obezřetně. Aktivita postavená na simulaci referenda o zřízení „vesnice pro lůzu“ může být pro některé žáky nepříjemná a mohou ji vnímat jako stigmatizující. Velmi důležitá je v těchto třídách dobře vedená reflexe hodiny. Lektor by měl žákům pomoci získat kritický náhled na stereotypní a stigmatizující jazyk zadání referenda. V průběhu diskuse se tak lektor může pozastavit například nad označením Romů jako „nepřizpůsobivých“ a vysvětlit žákům, že se tím myslí lidé žijící v sociálním vyloučení, kde se však ocitli kvůli systémovým bariérám. Označení lidí za nepřizpůsobivé nejen že nevystihuje realitu, ale zároveň stigmatizuje vylučované obyvatele měst a zamlčuje skutečné příčiny a rozměry problémů spojených s životem v sociálním vyloučení.

Důležité je, aby se v průběhu aktivity všichni žáci cítili bezpečně a lektor dokázal zabránit případným předsudečným projevům vůči menšinovým žákům. Jakékoliv projevy nesnášenlivosti musí lektor zásadně odsoudit a být schopen celou problematiku žákům vysvětlit. Aktivita by v konečném důsledku měla vést žáky ke kritické reflexi předsudků, které stojí v pozadí zadání referenda.

FÁZE 2: LIMITY PŘÍMÉ DEMOKRACIE (DIKTATURA VĚTŠINY)

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Zprostředkovat žákům zkušenost s referendem.

METODA:

Simulace místního referenda

POSTUP:

1. Lektor promítne a vysvětlí zápletku hry a oznámí, že o řešení problému se rozhodne v referendu.
2. Lektor promítne prezentaci SŠ_T3_H2 Prezentace (slide 1–4) a vysvětlí zápletku simulace. Oznámí, že o řešení problému se rozhodne v referendu.

! TIP:

Lektor neprozrazuje, že zápleтка je částečně reálná (prozradí to až v reflexi na konci fáze 2).

ZÁPLETKA REFERENDA:

Město Chvost – vesnice pro lůzu

Severočeské město Chvost (70 000 obyvatel) dlouhodobě trpí vysokou nezaměstnaností. Ve městě též žije velký počet Romů. Vztahy mezi Romy a majoritou jsou dlouhodobě špatné – majoritě vadí, že Romové nepracují a posedávají před domy a v parcích. Radnice již nechala odstranit z veřejných prostranství všechny lavičky a zakázala vysedávat na obrubnicích, situace se ovšem nelepší.

V komunálních volbách jedna z kandidujících stran – Chvostečané Chvostu – slibuje, že iniciuje referendum, v němž se občané budou moci vyjádřit, zda vytvořit pro „nepřízpůsobivé a nežádoucí občany“ samostatnou vesnici za městem, a vyřeší tak konečně problém s jejich nežádoucí přítomností v něm.

3. Lektor vyzve žáky, aby se případně vyjádřili, co si o problému myslí, a nechá je o něm chvíli volně diskutovat. Do debaty nijak nevstupuje (neříká svůj názor, nekomentuje názory žáků, ať jsou jakékoliv), jen dbá o to, aby se žáci v debatě nepřekřikovali. Lektor sleduje, případně si poznamená kontroverzní či zajímavé argumenty, které v debatě zazní.
4. Poté lektor každému z žáků rozdá **hlasovací lístek** (dokument SŠ_T3_H2 **Přímá demokracie – hlasovací lístek**) s otázkou a možnými odpověďmi (ANO/NE). Lektor předem hlasovací lístek rozstříhne na polovinu a každý žák dostane obě poloviny – tj. obě otázky v referendu, na které bude ale odpovídat postupně.

5 M

10 MIN

15 MIN

15 MIN

5. Lektor promítne 1. otázku referenda v prezentaci SŠ_T3_H2 Prezentace (slide 3) a nechá o ní žáky hlasovat.

6. Po odhlasování 1. otázky lektor promítne 2. otázku v prezentaci SŠ_T3_H2 Prezentace (slide 4) a postup se opakuje. Lektor mezitím spočítá výsledky hlasování 1. otázky.

Průběh hlasování:

- Každý žák dostane hlasovací lístky.
- Lektor vyzve žáky, aby zakroužkovali svou odpověď, hlasovací lístek přehnuli (aby nebylo při odevzdání lístku vidět, jak žák hlasuje) a vhodili jej do hlasovací urny (umístěné např. u katedry).
- Lektor zdůrazní, ať žáci hlasují sami za sebe. Ze svého hlasu se nebudou nikomu zpovídat, ani jej nemusí nikomu prozrazovat, hlasování je zcela anonymní.

7. Po odhlasování 2. otázky lektor spočítá hlasy a oznámí žákům výsledky referenda.

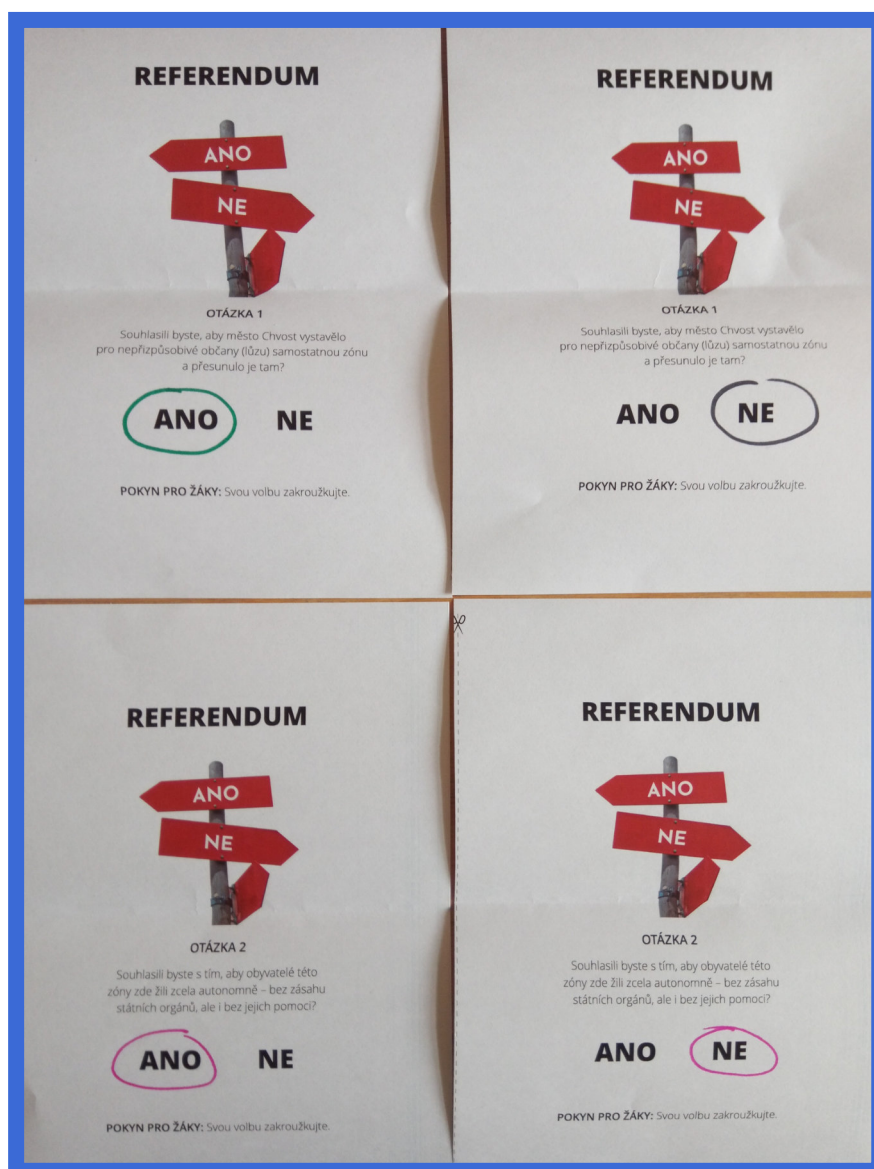

Foto: archiv MKC Praha.

TIP:

Žáci mohou aktivitu sabotovat, resp. experimentovat a hlasovat schválně proti svému skutečnému přesvědčení. Např. při realizaci programu ve třetím ročníku čtyřletého gymnázia odpověděla většina žáků na druhou otázku referenda kladně. Žáci se v průběhu výuky projevovali velmi prosociálně a citlivě a lze tedy předpokládat, že při odpovědi na druhou otázku referenda neodpovídali podle toho, co si skutečně myslí, ale pouze testovali, co se stane, pokud odpoví „špatně“. Taková situace by neměla být pro lektora programu žádnou překážkou. Naopak lze na tomto příkladu dobře ukázat, že motivace hlasujících v referendu mohou být skutečně jakékoliv, např. vyjádření svého skutečného přesvědčení, hledání nejlepšího výsledku pro všechny, rozhodování podle svých vlastních zájmů bez ohledu na zájmy ostatních, testování hlasování, vyjádření sympatií či antipatií vůči těm, kteří referendum vypisují, nebo třeba přidání se k většině apod. Anonymita hlasování zajišťuje hlasujícím potřebnou svobodu. To samo o sobě samozřejmě není chybou demokracie. Při demokratickém rozhodování totiž neexistuje dobrá / správná / pravdivá a špatná / chybná / nepravdivá **odpověď** na **OTÁZKU** volby. Klíčem k pochopení volby i jejího výsledku je porozumění motivacím hlasujících a rovné podmínky (včetně znalosti důsledků té které volby) pro všechny s aktivním i pasivním volebním právem. Toto poznání více rozvíjí fáze 3.

8. Lektor pokládá žákům následující otázky:

- a) Lektor zkoumá přijatelnost referenda pro žáky. Klade tyto otázky (případně jen některou z nich):
- Překvapily vás výsledky hlasování? Proč?
 - Jak by podobné referendum dopadlo ve vašem městě a proč? Vyřeší se tímto opatřením situace ve městě?

TIP:

Lektor u těchto otázek zkoumá, v čem je dle žáků situace v jejich městě či městské části podobná situaci ve městě Chvost.

- b) Lektor zkoumá, zda jsou žáci schopni domyslet dopady kladného výsledku referenda. Klade tyto otázky (případně jen některé z nich):
- Jak se asi cítí místní Romové před volbami? Důvěřují politikům, kteří o nich takto uvažují? Chodí volit?
 - Jak byste se cítili, kdybyste byli řazeni mezi „nepřízpůsobivé“ a v referendu by se rozhodovalo o vašem vystěhování za město?
 - Důvěřovali byste jako nepřízpůsobiví svým spoluobčanům, zlepšily by se podle vás vztahy mezi obyvateli vašeho města? Proč ANO/NE?

TIP:

Lektor se pokusí zprostředkovat žákům vcítění do situace lidí, o kterých se takto píše (a rozhoduje).

9. Lektor zkoumá, zda si jsou žáci vědomi toho, co může být v pozadí podobného referenda, jestli tuší motivaci iniciátorů referenda. Klade tyto otázky (případně jen některou z nich):

- Kdo může mít zájem na tom podobné referendum vyvolat?
- Jak lze zjistit motivaci iniciátora referenda?

TIP:

K této části diskuse může lektor dodat, že s návrhem obsaženým v referendu přišlo skutečné politické hnutí Mostečané Mostu v průběhu předvolební kampaně před komunálními volbami na podzim 2018. Referendum však vyhlášeno nebylo. Hnutí se v komunálních volbách umístilo se 16,20 % hlasů na 3. místě a skončilo v opozici.

Politické uskupení Mostečané Mostu je personálně propojeno se členy vedení Stavebního bytového družstva Krušnohor. SBD Krušnohor distribuuje do každého bytu, který má ve správě, zpravodaj. Ten slouží primárně jako pozitivní prezentace činnosti družstva a před volbami jako reklamní prostor pro agitaci strany Mostečané Mostu.

Strana využívala různé diskutabilní marketingové způsoby i v minulosti. Např. v roce 2010 před volbami vyhlásila soutěž o auta a notebooky. V případě volebního vítězství strana slíbila, že se o ceny bude losovat a výherci své ceny skutečně obdrží. Voliči tak byli motivováni příslibem materiální odměny stranu ve volbách podpořit.

Zdroje informací:

UHLOVÁ, S., ŠPLÍCHAL, P.: Most k české politice, A2larm, online: <https://a2larm.cz/2018/09/most-k-ceske-politice/>

TESAŘ, T.: Strana propojená s bytovým družstvem slibuje „vesnici pro luzu“. Družstvo přitom nese část viny na byznysu s chudobou, Seznam zprávy, online: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/strana-propojena-s-bytovym-druzstvem-slibuje-vesnici-pro-luzu-druzstvo-pritom-nese-cast-viny-na-byznysu-s-chudobou-56822>

10. Lektor promítne slide 5 v prezentaci SŠ_T3_H2 **Prezentace** a nechá žáky, aby si jej přečetli. Poté s žáky diskutuje, zda se rétorika promítnutého článku (způsob, jakým se v článku píše o Židech) podobá rétorice zápletky referenda.

ČTK – Praha 5. října 1941 (Lidové Noviny)

Ale ještě jedna důležitá otázka čeká na své brzké rozřešení:
vystěhování Židů z větších měst
Protectorátu.

Jak nutné je toto opatření, dovede posoudit zejména ten, kdo může (nebo musí) zblízka přihlížet k dosavadnímu životu a činnosti Židů ve městech.

Nepracují a regulérních příjmů nemají... a jejich chování je takové, že pracující české obyvatelstvo se cítí jimi provokováno.

...je zajisté naprosto nezbytné, aby Židé byli soustředěni a izolováni sami pro sebe. Provedení těchto karantenních opatření jistě velmi prospěje celému českému národu, neboť takto budou z jeho krevního oběhu odstraněna cizí tělíska, jež zaviňovala mnoho nezdravého.

-Iz-: Označení Židů bez výjimky, *Lidové noviny* (6. 10. 1941), s. 1; dostupné online na digitalniknihovna.cz/mzk.

FÁZE 3: INFORMOVANÉ ROZHODNUTÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Studenti si uvědomí, co znamená činit informované rozhodnutí a že za referendem mohou být různé zájmové skupiny.

METODA:

Brainstorming

POSTUP:

1. Lektor vysvětlí, že v minulé aktivitě si studenti mohli vyzkoušet učinit rozhodnutí bez jakýchkoliv informací. Až poté se během diskuse dozvěděli, jaké reálné následky by jejich rozhodnutí mohlo mít. Lektor motivuje žáky, aby se zamysleli nad tím, jak těžké či lehké pro ně bylo se rozhodnout bez informací. Nyní se třída zaměří právě na to, které informace voliči v referendu potřebují znát dříve, než učiní rozhodnutí. A pokusí se pojmenovat, v čem spočívá problematičnost referend. Mohou se také zamyslet nad tím, zda lze situaci vyřešit i jinak než referendem, nebo zda lze referendum postavit/formulovat jinak.
2. Lektor rozdělí třídu do 3 skupin. Každá skupina obdrží jeden text z materiálu SŠ_T3_H2 **Přímá demokracie - další příklady referend** ve formátu A4 pro každého žáka – tak aby každý žák měl k dispozici svůj text. Každá skupina tedy bude pracovat s jedním tématem k referendu. Úkolem žáků pak bude zodpovědět následující otázky (jsou součástí zadání):

Zadání pro skupiny:

- a) Představte si, že se takové referendum vypisuje ve vašem městě či městské části. Dejte ve skupině dohromady otázky, které potřebujete zodpovědět, abyste mohli učinit odpovědné a informované rozhodnutí.
- b) Kdo by mohl být podle vás iniciátorem podobného referenda?
- c) Zamyslete se nad tím, v čem může být takto postavené referendum problematické.

TIP:

DALŠÍ INFORMACE K ZADÁNÍ:

Téma č. 1: Bečín – přesun azylového centra

Příklady otázek: Pro koho přesně je azylové centrum určeno, jaký je režim v azylovém centru, jak je zajištěna bezpečnost, kolik zaměstnanců azylové centrum má a zda je někdo z nich přítomen i v noci atd.

Předobraz zadání: <https://sever.rozhlas.cz/decin-chce-navysit-pocet-luzek-v-azylovem-dome-v-letne-tamnim-obyvatelum-se-ale-6930242>

Téma č. 2: K-centrum v naší ulici

Příklady otázek: Jak funguje K-centrum, jak vypadá ambulantní a terénní služba (pro žáky to mohou být nesrozumitelné termíny), jakým způsobem bude poradna fungovat a jaké jsou principy pomoci, výhody a rizika, která to přinese místním obyvatelům atd.

Předobraz zadání: <http://archiv.praha5.cz/cs/dokument/petice-2010/208577-nesouhlas-s-provozovanim-kontaktneho-centra-sananim>

<http://www.sananim.cz/aktuality/232/kontaktni-centrum-sananim-tercem-utoku.html>

Téma č. 3: Tréninkové byty ve městě Splín

Příklady otázek: Pro koho přesně jsou tréninkové byty určeny, jak to uvnitř vypadá a funguje, jak je zajištěna bezpečnost klientů i sousedů apod.

Předobraz zadání: <https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/>

[zlin-letna-bydleni-schizofrenie-reakce-obyvatele.A190412_469950_zlin-zpravy_ras](https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/zlin-letna-bydleni-schizofrenie-reakce-obyvatele.A190412_469950_zlin-zpravy_ras)

3. Jednotlivé skupiny představí ostatním svá zadání i odpovědi na otázky. Lektor moderuje diskusi mezi skupinami – žáci mohou doplňovat své spolužáky z jiných skupin a dodávat další informace, které by potřebovali znát, aby mohli odpovědět na otázky u zadaného referenda. Také lektor může žáky doplňovat.

TIP:

Lektor může se žáky diskutovat také o tom, kdo může mít zájem na tom, aby lidé vyjádřili v uvedených referendech souhlasné či nesouhlasné stanovisko.

FÁZE 4: REFLEXE TÉMATU

DOBA KONÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Žáci dokážou pojmenovat úskalí přímé demokracie v otázkách kolidujících se základními lidskými právy a jsou schopni popsat řešení – zajistit lepší informovanost, dbát na formulaci problémů tak, aby nebylo zasahováno do základních lidských práv apod. Dokážou o tom mluvit obecně i v kontextu konkrétních případů.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor vede třídu k pochopení rozdílu mezi referendy z **fází 2 a 3** a referendy zaměřenými např. na odmítnutí dostavby dálnice, zásahy do územního plánu nebo odmítnutí rozšíření skládky apod.

TIP:

Studenti by měli být schopni pojmenovat, že rozdílem mezi těmito dvěma druhy referend mohou být individuální lidská práva, která v referendech z **fází 2 a 3** nejsou dostatečně zohledněna. Lidé v těchto případech samozřejmě mají možnost se nesouhlasně vyjádřit, je ale potřeba myslet na to, že jejich neuvážená (neinformovaná) rozhodnutí budou mít přímý vliv na život druhých lidí a na výkon jejich práv. Všechny návrhy jsou navíc součástí určité strategie poskytování sociálních služeb a referenda ji mohou narušit a znemožnit.

Doporučené otázky:

- Jaký je rozdíl mezi referendem o zřízení vesnice pro lůzu a např. referendem o zákazu rozšíření skládky?
- Jaké důsledky pro lidské životy mohou mít referenda z předchozí aktivity?
- Je podle Vás správné, aby se o otázkách z předchozí aktivity rozhodovalo formou referenda?
- Jak se vyhnout tomu, aby výsledky referend negativně zasahovaly do lidských životů a základních práv a svobod?

5 M

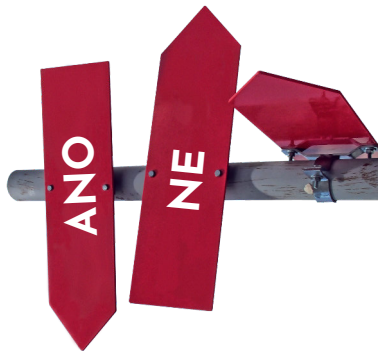
10 MIN

15 MIN

15 MIN

PŘÍMÁ DEMOKRACIE HLASOVACÍ LÍSTKY

REFERENDUM

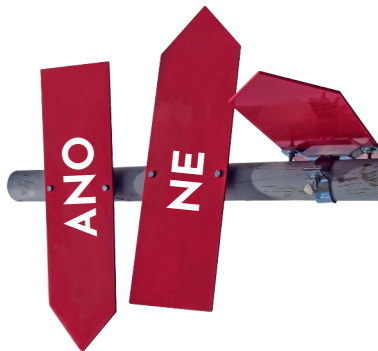
OTÁZKA 2

Souhlasili byste s tím, aby zde obyvatelé této zóny žili zcela autonomně – bez zásahu státních orgánů, ale i bez jejich pomoci?

ANO NE

POKYN PRO ŽÁKY: Svou volbu zakroužkujte.

REFERENDUM

OTÁZKA 1

Souhlasili byste s tím, aby město Chvost vystavělo pro neřízkpůsobivé občany (lůzu) samostatnou zónu a přesunulo je tam?

ANO NE

POKYN PRO ŽÁKY: Svou volbu zakroužkujte.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE – DALŠÍ PŘÍKLADY REFEREND

ČÁST 1: BEČÍN – PŘESUN AZYLOVÉHO CENTRA

Bečín je hezké město na západě Čech. V jednom z domů v krásné vilové čtvrti Čechov již dlouho existuje azylový dům pro matky s dětmi. Nedaleko domu je škola, obchod i zastávka MHD. Počet lůžek v azylovém domě je ovšem malý, proto se město rozhodne rozšířit jeho kapacitu.

Proti záměru města ostře vystoupí skupina obyvatel čtvrti: tvrdí, že s počtem nových obyvatel azylového domu se zvýší kriminalita v okolí, že se do hezké čtvrti začnou stahovat bezdomovci a jiné pochybné existence, že se zde začne krást. Jiní říkají, že už se to děje. Odpůrci rovněž tvrdí, že kvůli přítomnosti azylového domu klesá hodnota nemovitostí v okolí, což je nespravedlivé, protože lidé si na své domy celý život šetřili.

Nejlepší by podle nich bylo celý azylový dům v Čechově úplně zrušit a vybudovat jej jinde – nejlépe v opuštěném prázdném domě v ulici Konečná, na okraji města u hlavní silnice do Prahy, kde to nebude nikomu vadit, protože tam nikdo nebydlí.

Odpůrci začnou obcházet sousedy, vytvoří facebookovou skupinu, sepíší petici a nakonec iniciují obecní referendum, v němž se obyvatelé města mají k rozšíření a přesunu azylového domu vyjádřit.

Otázka referenda:

- Souhlasíte s tím, aby město Bečín nerozšiřovalo azylový dům pro matky s dětmi v Čechově? ANO/NE
- Jste pro zrušení azylového domu pro matky s dětmi v Čechově a jeho přesun do prázdného domu na ulici Konečná? ANO/NE

ZADÁNÍ PRO SKUPINU:

- 1) Představte si, že se takové referendum vypisuje ve vašem městě či městské části. Dejte ve skupině dohromady otázky, které potřebujete zodpovědět, abyste mohli učinit odpovědné a informované rozhodnutí. Např. „Kolik lidí bude v azylovém domě bydlet?“
- 2) Kdo by mohl být podle vás iniciátorem podobného referenda?
- 3) Zamyslete se nad tím, v čem může být takto postavené referendum problematické.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE – DALŠÍ PŘÍKLADY REFEREND

ČÁST 2: K-CENTRUM V NAŠÍ ULICI

Park, zákoutí a náměstí v jedné pražské městské části jsou častým cílem uživatelů drog. V ulicích i u dětských hřišť se nacházejí použité injekční stříkačky. Už několik let tady proto působí terénní pracovníci jedné z pražských služeb poskytující pomoc uživatelům drog. Pracovníci se pravidelně účastní i komunitního plánování sociálních služeb v městské části a čerpají dotace z rozpočtu městské části určené právě na sociální služby. Nyní chce vedení organizace otevřít pobočku v ulici, kde se kromě rodinných domů, parku, obchodů a kaváren nachází i mateřská škola. Na pobočku budou chodit každý den od 9 do 17 hodin klienti služby – uživatelé drog – a budou tady čerpat sociální poradenství.

Lidé mají obavu, že počet uživatelů drog kvůli přítomnosti pobočky v ulici rapidně naroste a tím se zvýší i znečištění lokality např. injekčními stříkačkami. Lidé mají také strach o malé děti, mohou se totiž snadno nakazit nejrůznějšími infekčními chorobami, které uživatelé přenášejí. A vadí jim i estetická stránka celého problému, nechtějí, aby velký počet uživatelů drog hyzdil lokalitu, kde bydlí rodiny s dětmi.

Odpůrci začnou obcházet sousedy, vytvoří facebookovou skupinu, sepíší petici a nakonec iniciují obecní referendum, v němž se obyvatelé městské části mají vyjádřit k otevření K-centra.

Otázka referenda:

- Souhlasíte s tím, aby se v naší čtvrti otevřelo K-centrum pro uživatele drog? ANO/NE
- Souhlasíte s tím, aby městská část přestala jakkoliv podporovat terénní i ambulantní služby pro uživatele drog ve vaší městské části? ANO/NE

ZADÁNÍ PRO SKUPINU:

- 1) Představte si, že se takové referendum vypisuje ve vašem městě či městské části. Dejte ve skupině dohromady otázky, které potřebujete zodpovědět, abyste mohli učinit odpovědné a informované rozhodnutí. Např. „Které služby organizace poskytuje?“
- 2) Kdo by mohl být podle vás iniciátorem podobného referenda?
- 3) Zamyslete se nad tím, v čem může být takto postavené referendum problematické.

PŘÍMÁ DEMOKRACIE – DALŠÍ PŘÍKLADY REFEREND

ČÁST 3: TRÉNINKOVÉ BYTY VE MĚSTĚ SPLÍN

V hustě obydlené čtvrti s rodinnými řadovými domky ve městě Splín plánuje radnice otevřít několik tréninkových bytů pro lidi trpící schizofrenií. Ve stejné části města už funguje poradna pro schizofreniky a místní mají z pacientů se schizofrenií strach. Teď to vypadá, že duševně nemocní lidé budou jejich sousedy napořád. Místní lidé mají stále na paměti případ, kdy pacient s diagnostikovanou schizofrenií napadl personál zlínské psychiatrické léčebny, a bojí se, aby nebyly ohroženy jejich rodiny.

Odpůrci začnou obcházet sousedy, vytvoří facebookovou skupinu, sepíší petici a nakonec iniciují obecní referendum, v němž se obyvatelé města mají vyjádřit k otevření tréninkových bytů pro lidi se schizofrenií.

Otázka referenda:

- Souhlasíte s tím, aby se v naší čtvrti otevřely tréninkové byty pro lidi s diagnostikovanou schizofrenií? ANO/NE
- Souhlasíte s tím, aby se jakékoliv služby pro lidi s diagnostikovanou schizofrenií přesunuly z části města, kde je hustá bytová zástavba a žijí zde rodiny s dětmi? ANO/NE

ZADÁNÍ PRO SKUPINU:

- 1) Představte si, že se takové referendum vypisuje ve vašem městě či městské části. Dejte ve skupině dohromady otázky, které potřebujete zodpovědět, abyste mohli učinit odpovědné a informované rozhodnutí. Např. „Kolik lidí bude v tréninkových bytech bydlet?“
- 2) Kdo by mohl být podle vás iniciátorem podobného referenda?
- 3) Zamyslete se nad tím, v čem může být takto postavené referendum problematické.

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

rovnost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že každý člen společnosti (třídní kolektiv) má právo se zúčastnit voleb

POSTOJE

aktivita **podporuje respekt** k výsledkům voleb a názorům ostatních členů společnosti

občanská uvědomělost – je kriticky diskutována otázka delegování vůle jedince na politického reprezentanta (principy zastupitelské demokracie)

odpovědnost – aktivita podporuje vnímání, že volby mohou zásadním způsobem ovlivnit prostředí, ve kterém žijí já i další lidé

tolerance k nejednoznačnému – je podporován postoj, že každý má právo na prosazování svého názoru

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

empatie – aktivity podporují rozšiřování dovednosti vnímat potřeby ostatních jedinců a skupin

flexibilita a přizpůsobivost – podněcuje schopnost přijmout výsledky voleb a vůli většiny

jazykové a komunikační dovednosti – rozvíjí schopnost nekonfliktně řešit dilemata a sporné otázky

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

jazyku a komunikaci – témata aktivity a způsob lektorování žákům prakticky představují znaky kompromisní komunikace

je brán zřetel na pochopení významu stran, voliče, voleb apod. v demokratickém systému

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 4:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se v rámci simulační hry dozvědí více o principech zastupitelské demokracie.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T4_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – hlasovací lístky
 - **NÁVOD NA TISK:** vytisknout ve formátu A4, rozstříhnout podle označení, každý žák obdrží ½ (1 hlasovací lístek).
- Dokument SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – podpůrný text pro lektora
 - text slouží pouze pro potřeby lektora.
- Dokument SŠ_4 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Barevné papíry (bílý, zelený, červený, modrý, hnědý, žlutý)
- Hlasovací urna či krabice

FÁZE 1: PŘÍMÁ DEMOKRACIE – REKAPITULACE PŘEDCHOZÍHO TÉMATU

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat předchozí hodinu.

METODA:

Diskuse

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **princip**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevovat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor se zeptá žáků, co si pamatují z minulé hodiny, co je nejvíc zaujalo a co jim přišlo zajímavé.
2. Lektor shrne, že tématem předchozí hodiny byly limity přímé demokracie prostřednictvím práce s modelovými příklady. Žáci mohou zkusit vyjmenovat výhody a nevýhody přímé demokracie.
3. Lektor žáky informuje, že nyní se zaměří na zastupitelskou demokracii.
4. Lektor rozdává žákům vytištěný dokument **SŠ_T4 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 4, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro následující dvě hodiny programu.

! TIP:

Lektor v této fázi nediskutuje se žáky, co je zastupitelská demokracie, jaké jsou její principy. Diskuse o tomto proběhne později.

5 M

30 MIN

10 MIN

FÁZE 2:

PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE: JAK VYMALOVAT TŘÍDU?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 30 minut

CÍL:

Simulovat rozhodovací proces v zastupitelské demokracii, zprostředkovat porozumění formálním procesům zastupitelské demokracie.

METODA:

Simulační hra

PRINCIP:

Žáci mají za úkol dohodnout se na nové barvě stěn a lavic ve třídě. Hra má žákům formou prožitku zprostředkovat smysl klíčových slov (volič, volby, strany, zastupitel, parlament, vyjednávání, veřejnost) v rozhodovacím procesu využívajícím principu zastupitelské demokracie.

POSTUP:

1. Lektor oznámí žákům, že si vyzkouší, jak funguje zastupitelská demokracie. Úkolem aktivity bude domluvit se, jakou barvou by si žáci chtěli vymalovat třídu a lavice. Pro určení barvy využijí postupů zastupitelské demokracie.
2. Lektor rozdá vytištěné hlasovací lístky, které jsou v dokumentu **SŠ_T4_H1 Zastupitelská demokracie – hlasovací lístky**. Požádá žáky, aby zakroužkovali z nabídky tu barvu, kterou by chtěli mít vymalovanou třídu. Zakroužkovat je možné pouze 1 barvu – pokud bude zakroužkováno více barev, je hlas neplatný.
3. Lektor obejde žáky s hlasovací urnou, spočítá hlasy a oznámí výsledky hlasování (voleb). Výsledky napíše na tabuli nebo flipchartový papír.

Stanovení počtu zastupitelů

dle hlasů pro danou barvu:

3–5 hlasů: 1 zastupitel;

6–8 hlasů: 2 zastupitelé;

9–11 hlasů: 3 zastupitelé;

12–14 hlasů: 4 zastupitelé;

15–17 hlasů: 5 zastupitelů atd.

4. Lektor oznámí, že nyní je potřeba, aby si voliči jednotlivých barev vybrali své zástupce.

Foto: archiv MKC Praha.

5 M

30 MIN

10 MIN

5. Lektor na podlahu rozloží 6 barev (reprezentujících možné barvy výmalby stěn třídy).
6. Žáci jsou vyzváni, ať se postaví na barvu, kterou volili.
7. Barva, která získala méně než 3 hlasy, vypadává ze hry (analogie k 5% prahu pro vstup do sněmovny). Žáci s touto barvou si sedají do lavic a stávají se prostou **veřejností (voliči)** s právem sledovat vývoj, ale bez možnosti do něj dále zasahovat.

Foto: archiv MKC Praha.

8. Žáci na zbývajících barvách jsou vyzváni, aby rychle vybrali ze svého středu **zastupitele/poslance**, kteří je budou reprezentovat ve vyjednávání a hlasování. Počet zastupitelů jednotlivých barev určí lektor dle tabulky (krok 3).
9. Žáci-zastupitelé si přinesou své židle dopředu k tabuli a posadí se. Takto se zformuje **zastupitelské těleso (parlament)**.
10. Žáci, kteří nebyli vybráni za zastupitele (tj. většina), si sedají do lavic a stávají se prostou **veřejností (voliči)** s právem sledovat vývoj, ale bez možnosti do něj dále zasahovat.

Foto: archiv MKC Praha.

11. Nyní je potřeba, aby si zastupitelé každé barvy ještě vybrali vlastní upřednostňovanou barvu lavic.
12. Každý zastupitel se označí vlastní barvou (barevný papír). Barevné papíry značí **politické strany** v parlamentu.
13. Poté jsou zastupitelé různých barev vyzváni, aby vedli jednání a pokusili se domluvit s některými z konkurentů např. tak, že výměnou za podporu své barvy na stěnu ustoupí od vlastní preferované barvy lavic a prosadí jejich barvu. Tato fáze představuje vyjednávání a její cíl je vytvořit **koalici s většinou hlasů**. Vyjednávání probíhá neveřejně, např. na chodbě, v rohu třídy atd.

Foto: archiv MKC Praha.

14. V určité chvíli lektor koaličního vyjednávání ukončí a vyhlásí **hlasování**. Zastupitelé se posadí na židle před třídou. Třída proces pozoruje, ale nemá právo do něj zasahovat.
15. Lektor vyzve zastupitele barvy s nejvyšším počtem hlasů, aby představil návrh k hlasování (tj. barvu stěn a barvu lavic).
16. Pokud získá prostou většinu hlasů zastupitelů, hra končí. Pokud prostou většinu nezíská, opakuje se koaliční vyjednávání i hlasovací proces. Nedospěje-li se k rozhodnutí v určeném limitu, zůstává zachován stávající stav (třída ani lavice se nevymalují).

TIP:

Žáci, kteří se nestali zastupiteli, jsou od tohoto okamžiku „veřejnost“, která nezasahuje do vyjednávacího procesu, ani ho nesleduje (zastupitelé vyjednávají stranou, v soukromí, neveřejně). Žáci-veřejnost či jen část z nich se mohou sami pokusit domluvit se na barvě lavic a výmalby. Jak k návrhu dojdou, ponechá lektor zcela na nich (jediná podmínka je nerušit). Svůj vlastní („občanský“) návrh pak mohou konfrontovat s řešením vyjednaným zastupiteli, případně jej v libovolné fázi přednést a navrhnout zastupitelům k odhlasování.

VÝHODA: žáci-veřejnost se nenudí, neruší.

NEVÝHODA: žáci-veřejnost tím ztrácejí kontakt s aktuálním děním – vyjednáváním zastupitelů, hůře se pak mohou naladit na hlasování.

TIP:

Ve třídě, kde byl program testován, žáci neprojevovali o možnost ovlivnit novou výmalbu třídy příliš velký zájem. Sami v reflexi hodiny uváděli, že jim příliš nezáleží na tom, jak bude třída vymalována, což ovlivnilo i průběh aktivity – rozhodování proběhlo rychle, hladce a bez konfliktů, protože žáci neusilovali o naplnění svých reálných zájmů, ale pouze realizovali předem připravenou aktivitu. Hladký průběh nemusí být samozřejmě na škodu, ale konflikty a složitá vyjednávání lépe vyjeví úskalí zastupitelské demokracie a umožní hlubší reflexi. Lektorům tedy doporučujeme zvážit, zda bude žáky problematika volby nové výmalby třídy zajímat natolik, aby aktivita mohla naplno rozvinout svůj potenciál. V opačném případě doporučujeme proces zastupitelské demokracie ukázat na jiném problému podle preferencí konkrétní třídy – např. výběr lokalit pro školní výlet, výběr aktivit pro sportovní den, výběr charitativní akce, které se třída zúčastní apod.

FÁZE 3: REFLEXE A SHRNUTÍ SIMULAČNÍ HRY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Reflektovat hru a uvědomit si specifika rozhodování v zastupitelské demokracii.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor se žáky diskutuje průběh a výsledek simulační hry. Klade dotazy následujícího typu:
 - Bylo těžké se domluvit? Jak jste se cítili při vyjednávání?
 - Jak jste se cítili vy, kteří jste neměli možnost do vyjednávání zasahovat?
 - Překvapilo vás něco?
2. Lektor se ptá i na obecné principy demokratického rozhodování. Klade například dotazy:
 - Jak jinak by se dalo rozhodnout o výmalbě třídy (např. by rozhodl učitel, případně by učitel pověřil žáka, aby rozhodl apod.)?
 - Bylo by takové rozhodnutí demokratické? Proč ANO/NE? A mohlo by takové rozhodnutí přinést lepší výsledek než demokratické rozhodování?

TIP:

Poslední otázku doporučujeme rozvést v duchu úvah italské politoložky Nadii Urbinati, která vysvětluje: „Demokracie není dobrem pro výsledky, které přináší, jelikož ty nejsou někdy lepší než výsledky, k nimž lze dojít v nedemokratických režimech. Hodnota demokracie spočívá v tom, že umožňuje občanům měnit jejich rozhodnutí a vůdce, aniž by bylo nutné zpochybňovat politický řád.“ (N. Urbinati: Znetvořená demokracie, Praha: Karolinum, 2018). Jinými slovy, demokratické rozhodnutí nemusí přinášet vždy lepší výsledky než např. rozhodnutí autokratické. Demokracie ani nezná dobré či špatné výsledky. Lze se bavit jen o tom, zda výsledky byly dosaženy demokratickou cestou a jsou revidovatelné (vždy mohou být změněny a nahrazeny).

3. Lektor se žáky srovnávají atmosféru po simulační hře s atmosférou po hře na referendum (téma 3, hodina 2, fáze 2). Žáků se například může zeptat:
 - Který způsob rozhodování se vám zdá lepší a proč?
4. Lektor shrne, že postupy využívané ve hře se objevují v rozhodovacím procesu zastupitelské demokracie. Prozradí, že příští hodinu budou žáci principy zastupitelské demokracie probírat hlouběji.

5 M

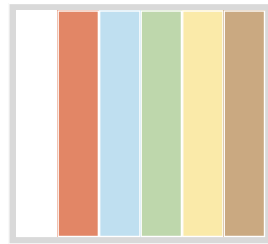
30 MIN

10 MIN

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE HLASOVACÍ LÍSTKY

HLASOVACÍ LÍSTEK

JAKOU BARVOU CHCETE MÍT VÝMALOVANOU TŘÍDU?

Bílá
Červená
Modrá
Zelená
Žlutá
Hnědá

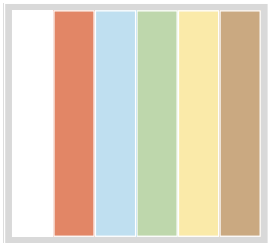
POKYN PRO ŽÁKY: Zakroužkujte jen 1 možnost.

Foto: <https://pxhere.com/>

HLASOVACÍ LÍSTEK

JAKOU BARVOU CHCETE MÍT VÝMALOVANOU TŘÍDU?

Bílá
Červená
Modrá
Zelená
Žlutá
Hnědá

POKYN PRO ŽÁKY: Zakroužkujte jen 1 možnost.

Foto: <https://pxhere.com/>

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE – PODPŮRNÝ TEXT PRO LEKTORA

Klasickým textem, který popisuje úvahy o demokracii a moci v počátcích moderní zastupitelské demokracie (období tzv. druhé demokratické transformace; 18./19. stol.), je kniha Johna Stuarta Milla (1806–1873) *Úvahy o vládě ústavní* (správně by měl být titul přeložen jako *Úvahy o vládě zastupitelské*). Mill se ve svých úvahách snaží dokázat, že ideálně nejlepší formou vlády je vláda zastupitelská.

Pokud se totiž podle něj podíváme na despotickou monarchii, i když bude moc v rukou vynikající osoby a bude se snažit o poctivé a rozumné provádění všech vládnoucích povinností, tak tento „dobrý despota“ nebude vševědoucí, nebude mít dostatek možností kontrolovat všechny kroky lidí, kteří mu budou pomáhat s vládou, a musel by být obklopený lidmi poctivými a schopnými, aby mohly být naplněny jeho dobré záměry. Náklady na energii v takovém typu „dobrého despotismu“ jsou příliš velké. Navíc takovýto systém podporuje pasivitu lidu, který pak nemusí jednat prospěšně v oblasti společných zájmů. Veřejnost v takové společnosti totiž bude bez politických vědomostí a společného zájmu. Mill k tomu uvádí jednu starou průpovídku: „... za despotismu je nanejvýš jeden vlastenec, despota sám.“ (J. S. Mill: *Úvahy o vládě ústavní*, Praha: Svoboda, 1992.)

Naopak je podle Milla potřeba dát prostor veřejnému mínění, tedy aby se sám lid mohl vyslovovat o národních záležitostech. Účast by měla být všude tak velká, jak jen to úroveň všeobecného rozvoje společnosti dovoluje. Reformátoři podle Milla však v jeho době stále naráží na překážky, jako je nevědomost, lhostejnost, nepoddajnost, zvrácenou svéhlavost lidu a úplatná spojení sobeckých soukromých zájmů.

Mill upozorňuje, že tam, kde drží moc jedna třída, obětuje jiné třídy ve prospěch svých zájmů. Pouze lidmi samými může být uskutečněno trvalé zlepšení jejich poměrů. Pokud je někdo vyloučen, nebude se chtít podílet na fungování státu. Pokud se bude lid účastnit v nějaké formě vlády budou zabezpečeny práva a zájmy každé osoby, protože lidé budou schopni a ochotni se za ně postavit. Vláda většiny tedy dává přednost aktivitě; vláda jednoho a menšiny pasivitě.

Zastupitelská demokracie je demokracie omezená a nepřímá. Je formou vlády založené na principu volby zastupitelů lidu v přímých volbách, čímž se liší od autokracie či přímé demokracie.

Omezená je v tom, že účast veřejnosti na vládnutí je jen občasná a krátkodobá – volíme pouze jednou za několik let.

Nepřímá je v tom, že veřejnost sama moc nevykonává (nevládne), ale pouze vybírá, tedy volí ty, kdo budou vládnout za ni a jejím jménem.

Tato forma vládnutí je demokratická pouze natolik, nakolik reprezentace (zvolení zastupitelé) vytváří spolehlivou a účinnou vazbu mezi vládnoucími (elitami – politiky) a ovládanými (širokou veřejností).

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Podle politoložky Nadii Urbinati můžeme rozlišovat tři hlavní teorie reprezentace:

1. **Právní teorie** – reprezentace je nahlížena kontraktualisticky (smlouva o zastupování uzavřená mezi občany o zřízení vladařství); stát je tak vnímán čistě jako právní persona.
2. **Institucionální teorie** – zastupitelské instituce jsou mocí konstituovanou v ústavě, jež stanovuje pravidla vzájemné součinnosti moci zákonodárné, výkonné, soudní; ale původní je konstitutivní moc. Podle tohoto pojetí reprezentace musí být reprezentanti hluší k veřejnému mínění, aby dělali dobrá rozhodnutí a nenechali se při nich ovlivnit. Reprezentace tak je jakousi přítomností nepřítomného. Tento nepřítomný se stává přítomným především nebo pouze v rámci voleb. Jedná se o vertikální pojetí reprezentace, které se snaží legitimizovat hierarchický vztah vládnoucích a ovládaných.
3. **Politická teorie** – demokratický lid může být reprezentován a tedy přítomen také ve veřejném mínění prostřednictvím řeči a idejí, s jejichž pomocí ono pluralitní množství (lidu) formuluje veřejně své společné zájmy, názory a hodnoty. V těchto pojetích reprezentace se teorie vrací pro inspiraci do antického Řecka a athénské demokracie k horizontálnímu pojetí reprezentace. Ta se zakládá na rovnosti, kterou Řekové nazývají *iségoria*, tedy rovné právo oslovit veřejné shromáždění. K tomu ovšem platí také tzv. *isopséfios* polés, tedy právo volit, a *isonomia*, rovnost před zákonem. Podle tohoto pojetí je tedy demokracie jen formální a vyprázdňená, pokud v ní neplatí právo být veřejně slyšen.

Zdroj: Nadia Urbinati: *Znetvořená demokracie: Mínění, pravda a lid*. Praha: Karolinum, 2018.

SILNÉ STRÁNKY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE:

- tato forma demokracie je prakticky uskutečnitelná (přímé participace veřejnosti lze dosáhnout jen v malých společenstvích);
- zbavuje řadové občany břemene rozhodování a v politice tak umožňuje dělbu práce;
- umožňuje vložit vládnutí do rukou těch, kdo jsou vzdělanější a mají větší odborné znalosti a zkušenosti;
- udržuje stabilitu, jelikož řadové občany drží dál od politiky, a tak je vede k tomu, aby akceptovali kompromis.

SLABÉ STRÁNKY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE:

- volebním právem nedisponují všichni obyvatelé státu: vyloučení jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- značná část občanů nedůvěřuje v politický systém natolik, že nechodí volit k žádným volbám (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- určité společenské skupiny, zejména sociálně marginalizovaní či národnostní menšiny, se voleb téměř neúčastní, neboť se z jejich prostředí nerekrutují zástupci, kteří by dokázali jejich zájmy reprezentovat. Absence reprezentace takových skupin způsobuje, že o opatřeních, která přímo ovlivňují jejich životy, rozhodují zastupitelé, kteří s nimi nemají nic společného, nerozumí jejich specifickým potřebám a zájmům.

Zdroj: Andrew Heywood: *Politologie*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.

Dnešní podoby demokracie, které jsou především zastupitelské, mají obecně tyto silné a slabé stránky:

SILNÉ STRÁNKY (ZASTUPITELSKÉ) DEMOKRACIE

- poskytuje rámec a prostředky pro nenásilné řešení konfliktů, protože její mechanismy, pokud je naplňována jejich podstata, nutí řešit konflikty v pluralitním prostředí pomocí hledání kompromisů;
- změna politického vedení není spojena se změnou politického systému; změna vedení je nenásilná a sesazené vedení se může znovu snažit o volební úspěch a návrat k moci;
- společenství v demokratickém státě je do jisté míry neustále nuceno se učit, sledovat politické dění nebo podněcováno k tomu se ho účastnit.

SLABÉ STRÁNKY (ZASTUPITELSKÉ) DEMOKRACIE

- demokratická politika by měla reprezentovat lid v jeho jednotě, jako celek, ale většinou se jedná pouze o ideál, protože realita dokazuje existenci stranictví, skupinovou reprezentaci, reprezentaci soukromých zájmů;
- sledování dlouhodobých cílů může být narušeno snahou o úspěch ve volbách. Z toho důvodu se hovoří o pobídkách pro krátkozrakou politiku v demokracii;
- existence demokracie v národním státu vede k tomu, že vláda pro lid je vláda v rámci národního státu. Nemusí tak docházet k dostatečné reflexi toho, že vzájemná závislost se postupem globalizace zvyšuje na celosvětové úrovni, a má tak vliv na fungování moderních demokracií a měla by se odrazit také v rámci demokratického rozhodovacího procesu národního státu. A to nejen v podobě ovlivňování politiky dominantními silami procesu globalizace, ale také vědomí si odpovědnosti plynoucí ze vzájemné závislosti (např. environmentální problémy, uprchlictví, ochrana lidských práv a svobod, rozvojová pomoc apod.).

SŠ_T4 PRACOVNÍ LIST

PRACOVNÍ LIST Č. 4: ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

1. HODINA

Dnes jste si ve třídě se spolužáky vyzkoušeli zastupitelskou demokracii.
Jak se ti aktivita líbila?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Měl/a jsi možnost do vyjednávání zasahovat? Jak ses při vyjednávání cítil/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Měl/a jsi možnost prosadit svůj názor? Proč si myslíš, že ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SŠ_T4 PRACOVNÍ LIST

2. HODINA

PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

Zastupitelská demokracie je nejrozšířenějším typem demokracie. Jedná se o „vládnutí se souhlasem ovládaných“ prostřednictvím voleného zastupitelského sboru (parlamentu či městského, krajského zastupitelstva).

Občané si ve volbách vybírají své zastupitele sdružené v politických stranách. Volby jsou soubojem politických stran o hlasy občanů. Různé politické strany prosazují zájmy různých skupin občanů (např. Strana zelených hájí ochranu přírody, sociální demokracie hájí zájmy dělníků).

Zastupitelská demokracie je *omezená a nepřímá*.

Omezená je v tom, že my – voliči – volíme jen občasně (v ČR jednou za 4 roky).

Nepřímá je v tom, že my – voliči – si nevládneme sami, ale pouze si vybíráme ty, kteří budou vládnout (rozhodovat) za nás.

VÝHODY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zastupitelská demokracie je prakticky uskutečnitelná (přímé rozhodování je možné jen v malých společenstvích);
- občané nemusí každodenně rozhodovat o osudu státu či města (mohou v klidu pracovat a rozhodování ponechávají na těch, které si vyberou);
- je větší šance, že vládnout budou vzdělanější, zkušenější lidé či odborníci;
- udržuje stabilitu – běžní občané se drží dál od politiky;
- je založena na kompromisu – je nezbytné, aby se jednotlivé politické síly domlouvaly mezi sebou a vzájemně si ustupovaly.

NEVÝHODY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Ne každý má právo volit: vyloučení jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- mnoho občanů politice nevěří a k volbám nechodí (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- sociálně slabí či málo vzdělané lidé chodí k volbám jen velmi málo;
- kvůli tomu o nich rozhodují jiní – zastupitelé, kteří s nimi nemají nic společného a kteří nerozumí tomu, co tito lidé potřebují;
- aby se v ČR politické strany dostaly do parlamentu či zastupitelstev, musí získat alespoň 5 % hlasů;
- hlasy pro strany, které této minimální hranice nedosáhnou, propadávají, a proto nemají přímý vliv na rozhodování.

Která informace o zastupitelské demokracii pro tebe byla nejvíce překvapivá?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kterou informaci o zastupitelské demokracii jsi naopak už dávno věděl/a?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

rovnost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že každý člen společenství (třídní kolektiv) má právo se zúčastnit voleb

POSTOJE

aktivita **podporuje respekt** k výsledkům voleb a názorům ostatních členů společenství

občanská uvědomělost – je kriticky diskutována otázka delegování vůle jedince na politického reprezentanta (principy zastupitelské demokracie)

odpovědnost – aktivita podporuje vnímání, že volby mohou zásadním způsobem ovlivnit prostředí, ve kterém žiji já i další lidé

tolerance k nejednoznačnému – je podporován postoj, že každý má právo na prosazování svého názoru

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – je podporováno vnímání problematičnosti praktické realizace teoretických principů

empatie – aktivity podporují rozšiřování dovednosti vnímat potřeby ostatních jedinců a skupin

flexibilita a přizpůsobivost – podněcuje schopnost přijmout výsledky voleb a vůli většiny

jazykové a komunikační dovednosti – rozvíjí schopnost nekonfliktně řešit dilemata a sporné otázky

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

aktivity cílí na získání znalosti **základních znaků zastupitelské demokracie**, historických a sociokulturních modifikací a limitů

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 4:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si propojí teoretické informace o zastupitelské demokracii se zkušenostmi získanými v rámci simulační hry.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T4_H2 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T4_H2 Zastupitelská demokracie – materiál pro žáky
 - **NÁVOD NA TISK:** každá ze tří skupin dostane kopii jedné části (1 stranu) vytištěnou ve formátu A3. Každý žák dostane navíc kopii jedné části (stejně jako má jeho skupina) vytištěnou ve formátu A4.
- Z předchozí hodiny mají žáci u sebe dokument SŠ_T4 Pracovní list
- Flipchartové papíry
- 3 sady barevných fixů
- Lepidlo

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Reflexe zkušenosti s přímou demokracií (referendem) a procesem zastupitelské demokracie.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **kompromis, demagogie, polarizace, pluralismus**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevit.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor zrekapituluje obsah předchozí hodiny (simulace zastupitelské demokracie – hra o výmalbu třídy).
2. Lektor zjišťuje, zda žáci vnímají rozdíl mezi rozhodováním v přímé demokracii (referendum) a zastupitelské demokracii. Ptá se, o jaké rozdíly se dle jejich zkušenosti jedná.

📌 TIP:

Lektor akcentuje tendenci referendum (přímé demokracie) polarizovat společnost, neboť nutí občany do volby mezi binárními protiklady ANO/NE. Zastupitelská demokracie je oproti tomu založená na vyjednávání a kompromisu, tedy na „obrušování“ hran protikladných postojů.

3. Lektor představí náplň dnešní lekce – prohloubení znalostí o zastupitelské demokracii.
4. Lektor žákům připomene, že z minulé hodiny mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 4, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli.

5 M

20 MIN

20 MIN

FÁZE 2:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE - PRINCIPY, VÝHODY, NEVÝHODY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Propojit zkušenost ze simulační hry s teoretickými principy zastupitelské demokracie. Pochopit základní procesy a pojmy spojené se zastupitelskou demokracií (volby, politické strany, poslanec, parlament, veřejnost, vyjednávání, koalice, hlasování).

METODA:

Varianta myšlenkové mapy

POSTUP:

Pokračování skupinové práce za využití flipchartů z fáze 2 a materiálů pro žáky

1. Lektor žáky rozdělí do 3 skupin. Každá skupina obdrží flipchartový papír, jeden list z přílohy SŠ_T4_H2 Zastupitelská demokracie: materiál pro žáky vytištěný ve formátu A3. Tento list ve formátu A3 si žáci nalepí doprostřed flipchartového papíru. Lektor může stejný text dát ještě každému žákovi ve třídě ve formátu A4, aby se mu s textem lépe pracovalo.

Témata pracovních listů pro jednotlivé skupiny:

- Principy zastupitelské demokracie
 - Výhody (silné stránky) zastupitelské demokracie
 - Nevýhody (slabé stránky) zastupitelské demokracie
2. Úkolem žáků je nyní najít k podtrženým slovům v textech analogie k situacím ze simulační hry (např. volby – výmalba třídy) a popsat je.
 3. Lektor vyzve žáky, aby ve skupinách četli svůj text větu po větě a u každého podtrženého slova společně diskutovali:
 - **Objevilo se něco podobného v simulační hře?**
 - **Kdo nebo co to bylo?**
(Např. „parlament“ = situace, kdy vybraní žáci zasedli před třídou.)
 4. Poznámky ke slovům žáci zapisují na papír.
 5. Mluvčí každé skupiny poté představí, o čem byl jejich text a jak si označená slova propojili se simulační hrou.
 - Lektor odpovědi podle potřeby okomentuje a zpřesní, do diskuse zapojí i žáky z ostatních skupin. Skupiny si do pracovního textu případně dělají poznámky.
 6. Flipcharty a pracovní texty poté žáci vyvěsí na tabuli či zed.

5 M

20 MIN

20 MIN

FÁZE 4: REFLEXE TÉMATU ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci dokážou nově nabyté informace použít v kontextu reálných politických kauz a debat.

METODA:

Sledování videí, diskuse

POSTUP:

1. Lektor se žáků zeptá na nějaký politický krok z poslední doby, se kterým souhlasili nebo naopak nesouhlasili (např. návrh zákona, politické stanovisko, výrok či prohlášení apod.). Pokud si žáci na nic nevzpomenou, může lektor zmínit některou hodně diskutovanou událost sám.
2. Lektor se žáků zeptá, čeho se zmíněná situace týkala, případně koho a jaké zájmy tento politický krok reprezentoval.
3. Lektor rozdělí žáky do tří skupin a zeptá se jich, jaké VÝHODY a NEVÝHODY má politický pluralismus – tedy situace, kdy se ve veřejném prostoru objevují zcela protichůdné názory a jejich zastánci mají v politické debatě rovnoprávné postavení – tj. žádný názor není ten „jediný správný“? Žáci ve skupinách zapisují své odpovědi na flipchartový papír.
4. Lektor nechá žáky, aby představili, k čemu v jednotlivých skupinách došli. O svých argumentech mohou žáci chvíli diskutovat.
5. Po skončení diskuse lektor upozorní žáky, že v další hodině budou mluvit o způsobu, jak lze demokraticky prosadit myšlenku či návrh na změnu.

TIP:

Alternativou postupu je práce se třemi videi, dostupnými online, která se týkají zastupitelské demokracie. Lektor s žáky diskutuje o otázkách uvedených pod jednotlivými videi, případně o otázkách dalších. Lektor sdělí u každého videa žákům kontext jeho vzniku. Aktivitu lze rozdělit mezi tři skupiny – každá skupina bude odpovídat na otázky vztahující se k jednomu z videí. Žáci by měli využít poznatky, které se v průběhu lekcí dozvěděli. Při testování programu se osvědčilo půjčit žákům ve skupinách tablety, aby si na nich mohli videa v průběhu skupinové práce přehrát (třeba i opakovaně).

5 M

20 MIN

20 MIN

Materiály k diskusi:

1. Dobové zpravodajství o tzv. opoziční smlouvě: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>

(3. video umístěné v textu – dobová reportáž o opoziční smlouvě z 9. 7. 1998, čas: 0:00–3:33)

KONTEXT:

Opoziční smlouva byla psanou dohodou mezi vládou ČSSD a opoziční ODS o spolupráci po předčasných volbách v roce 1998. Podle kritiků, mezi nimiž byl i tehdejší prezident Václav Havel, ohrožovala dohoda funkci opozice, demokratickou pluralitu a tím i demokracii samotnou. Opozice prakticky přestala plnit svou funkci, obě největší strany usilovaly navíc o změnu volebního systému, který by výrazně oslabil menší politické subjekty.

Otázky:

- Co podle vás znamenala pro Českou republiku tzv. opoziční smlouva? Co bylo jejím obsahem?
- Jaké výhody mohlo mít, pokud se dva úhlavní političtí rivalové a zároveň nejsilnější politické strany domluvili na spolupráci?
- A naopak – jaká rizika a pro koho se s opoziční smlouvou pojila?

2. Václav Klaus mluví o zastupitelské demokracii: <https://video.info.cz/strunc/vaclav-klaus-stydim-se-za-cesko-volby-nic-neresi-tim-bahnem-tady-si-musime-projit-32978.html>

(čas: cca 9:57–cca 11:25)

KONTEXT:

Václav Klaus se vymezuje proti přímé demokracii. Studenti mohou s využitím nových poznatků vyjádřit své stanovisko a obhájit ho, přičemž není důležité, zda budou s Václavem Klausem souhlasit zcela, s výhradami, nebo budou jako zastánci přímé demokracie proti němu. Důležité je, aby dokázali argumentovat ve prospěch svého stanoviska, jejich argumentace byla konzistentní a zahrnovala poznatky z předchozích dvou hodin.

Otázka:

- Souhlasíte s Václavem Klausem? Proč ANO/NE?

Příklady argumentací, které zazněly v průběhu testování:

„Opoziční smlouva ukázala, že samotná zastupitelská demokracie nemusí být zárukou zachování demokratických principů. Stejně jako přímá demokracie také může vést k nedemokratickým rozhodnutím nebo rozhodnutím, která mají negativní vliv na menšiny (ať už třeba národnostní, nebo názorové a politické). V obou případech je proto potřeba především hlídat, zda jsou politická rozhodnutí činěna v souladu s ústavou a demokratickými principy.“

„Václav Klaus říká, že s referendy by se mělo šetřit, že je není možné používat ke každodennímu rozhodování, ale pouze k rozhodování o klíčových otázkách typu ‚vstoupit či vystoupit z EU‘ a podobně. Na příkladu referendu o BREXITU se ukazuje, jak destruktivně dokážou referenda o takto významných otázkách polarizovat společnost a ohrožovat i územní celistvost celé země.“

3. Poslankyně Nytrová mluví v Poslanecké sněmovně o homosexualitě: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/homosexualove-se-budou-snazit-realizovat-sex-s-detmi-rekla-poslankyne.A160713_175733_domaci_kop

(celé video umístěné u článku)

KONTEXT:

Poslankyně Nytrová pronesla svá slova o homosexuálech na půdě Poslanecké sněmovny při projednávání zákona o adopci partnerova dítěte partnerem jednoho z rodičů u homosexuálních párů. Výroky poslankyně Nytrové byly později vyvráceny jako nepodložené dezinformace. Od jejích slov se distancoval předseda ČSSD. Poslankyně se nakonec vzdala další kandidatury a ze strany vystoupila. Zákon byl navzdory jejím námitkám později přijat.

Otázka:

- Poslankyně na půdě Poslanecké sněmovny například zmiňuje, že „homosexuální lobby plíživými kroky usiluje o zničení po staletí fungujícího modelu rodiny a homosexuálové se budou snažit realizovat styk s dětmi“.
- a) Proč JE dobře, že takové názory na půdě Poslanecké sněmovny zaznívají?
 - b) Proč naopak NENÍ DOBŘE, že takové názory na půdě Poslanecké sněmovny zaznívají?

SŠ_T4_H2 ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE – MATERIÁL PRO ŽÁKY

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 1: PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

Zastupitelská demokracie je v současnosti nejrozšířenějším typem demokracie. Jedná se o „vládnutí se souhlasem ovládaných“ prostřednictvím voleného zastupitelského sboru.

Občané si ve [volbách](#) vybírají své zastupitele sdružené v [politických stranách](#). Volby jsou soubojem politických stran o [hlas](#)y občanů. Různé politické strany prosazují zájmy různých skupin občanů (např. Strana zelených hájí ochranu přírody, sociální demokracie hájí zájmy dělníků – třeba placenou nemocenskou, Strana soukromníků bude prosazovat zájmy drobných podnikatelů – třeba nízké daně).

Zastupitelská demokracie je [omezená](#) a [nepřímá](#).

Omezená je v tom, že my – voliči – rozhodujeme, kdo nám bude vládnout, tzn. volíme do Parlamentu či městských a krajských zastupitelstev jen občasně (v ČR jednou za 4 roky).

Nepřímá je v tom, že my – voliči – si nevládneme sami, ale pouze si vybíráme ty, kteří budou vládnout (rozhodovat) za nás.

Liberální zastupitelská demokracie stojí na dvou základních pilířích. Jeden z nich představuje [hlasovací právo](#), [postupy](#) a [instituce](#), které regulují autoritativní rozhodnutí. Druhým pilířem je oblast [politických názorů](#). K obavám o liberální demokracii přitom vedou právě zásahy do oblasti tvorby politických názorů, což by mohlo v případě vítězství některých stran vést i k narušení demokratických procesů. Tyto zásahy se mohou projevat například privatizací a koncentrací moci nebo nárůstem demagogie a populismu, které vedou k polarizaci společnosti.

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsanými situacemi.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 2: VÝHODY (SILNÉ STRÁNKY)

ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zastupitelská demokracie je [prakticky uskutečnitelná](#) (přímé rozhodování je možné jen v malých společnostech);
- občané [nemusí každodenně rozhodovat](#) o osudu státu či města (mohou se věnovat vlastní práci a rozhodování ponechávají na těch, které si vyberou – do nichž vloží svou důvěru);
- je větší šance, že vládnout budou [vzdělanější](#), [zkušenější lidé](#) či [odborníci](#);
- udržuje stabilitu – [běžní občané](#) se drží dál od politiky, nemusejí být politicky aktivní;
- je založena na [kompromisu](#) – je nezbytné, aby se jednotlivé politické síly domlouvaly mezi sebou a vzájemně si ustupovaly;
- poskytuje rámec a prostředky pro [nenásilné řešení konfliktů](#), protože její mechanismy, pokud je naplňována jejich podstata, nutí řešit konflikty v pluralitním prostředí pomocí hledání kompromisů;
- [změna politického vedení](#) není spojena se změnou politického systému; změna vedení je nenásilná a sesazené vedení se může znovu snažit o volební úspěch a návrat k moci;
- společnost v demokratickém státě je do jisté míry neustále nuceno se učit nebo [sledovat politické dění](#) a je podněcováno k tomu se ho účastnit.

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsanými situacemi.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 3: NEVÝHODY (SLABÉ STRÁNKY)

ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zdaleka ne všichni obyvatelé státu mají právo volit: vyloučení jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- mnoho občanů politice [nevěří](#) a k volbám nechodí (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- sociálně slabí či málo vzdělaní lidé chodí k volbám jen velmi málo;
- kvůli tomu o nich rozhodují jiní – [zastupitelé](#), kteří s nimi nemají nic společného a kteří nerozumí, co tito lidé potřebují, co je v jejich zájmu;
- aby se v ČR politické strany dostaly do Parlamentu či zastupitelstev, musí získat alespoň [5 % hlasů](#);
- hlasy pro strany, které této minimální hranice nedosáhnou, [propadávají](#) – nezískají žádné zastoupení v zastupitelském tělesu, a proto nemají vliv na rozhodování;
- demokratická politika by měla reprezentovat lid v jeho jednotě, jako celek, ale většinou se jedná pouze o ideál, protože realita dokazuje existenci stranictví, skupinovou reprezentaci, reprezentaci [soukromých zájmů](#);
- sledování dlouhodobých cílů může být narušeno snahou o úspěch ve volbách, z toho důvodu se hovoří o pobídkách pro [krátkozrakou politiku](#) v demokracii;
- existence demokracie v národním státu vede k tomu, že lidé volí vládu jen v rámci národního státu. Nemusí tak být dostatečně reflektována vzájemná závislost států a postupná globalizace na celosvětové úrovni a z ní plynoucí globální problémy (např. environmentální problémy, uprchlictví, ochrana lidských práv a svobod, rozvojová pomoc atd.).

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsanými situacemi.

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

JAK PROSADIT MYŠLENKU

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

HODNOTY

lidská důstojnost a lidská práva – kontextuálně je připomínáno, že potřeby a zájmy lze prosazovat jen v rámci legislativních možností

POSTOJE

občanská uvědomělost

odpovědnost – je podporováno zvažování důsledků jednání

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – lektor podněcuje ke kladení reflexivních otázek, jaký smysl mají konkrétní kroky v procesu „prosazování myšlenky“

jazykové a komunikační dovednosti – lektor svým stylem podporuje kompromisní a nekonfliktní diskuse

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

aktivita prohlubuje znalost rolí jednotlivých aktérů reprezentujících různé typy moci v demokratickém procesu

umožňuje porozumění procesu prosazování zájmů a legislativního procesu (funkce parlamentu)

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 5:

JAK PROSADIT MYŠLENKU

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se naučí rozlišovat jednotlivé fáze procesu prosazení myšlenky do podoby platného zákona.

POMŮCKY

- Prezentace SŠ_T5_H1Prezentace
- Dokument SŠ_T5_H1Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T5 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Fotografie stromu kompetencí se správně umístěnými odpověďmi z 1. hodiny tématu č. 2 Svět podle žáků (fáze 4).

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Reflexe zkušenosti s procesem zastupitelské demokracie, kontrola vypracování myšlenkových map (principy, výhody a nevýhody zastupitelské demokracie).

METODA:

Diskuse

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **kompetence, ministerstva, ministr**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevovat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor požádá žáky, aby si vzpomněli, co bylo tématem předchozí hodiny. Dotazuje se do pléna:
 - **Jaké jsou výhody, nevýhody a principy zastupitelské demokracie?**
2. Lektor představí náplň dnešní hodiny – jak uvést návrh či nějakou myšlenku do praxe za využití principů zastupitelské demokracie, tj. jak reálně funguje řízení státu.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T5 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 5, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro jednu vyučovací hodinu.

FÁZE 2: JAK PROSADIT MYŠLENKU

DOBA TRVÁNÍ:

max. 25 minut

CÍL:

Provést žáky procesem od stádia vzniku myšlenky po její uvedení do praxe.

METODA:

Diskuse, brainstorming, prezentace.

POSTUP:

1. Lektor spustí prezentaci SŠ_T5_H1 Prezentace (slide 2)
2. Lektor poznamená, že v úvodu programu žáci hlasovali, jak by vypadal svět podle žáků. Jedna z věcí, na níž se shodla většina žáků, byla myšlenka, že by občané měli sami rozhodovat o tom, co z daní, které odvádí, bude financováno.
3. Lektor uvede, že cílem dnešní lekce je ukázat žákům, **co vše je potřeba udělat**, aby se tato myšlenka uvedla do praxe.

VARIANTA:

Lektor může použít libovolnou myšlenku, na které se shodli žáci v průběhu hlasování o podobě světa podle žáků (téma č. 2, hodina č. 1, fáze 2). Bude nicméně nutné přepracovat prezentaci, která proces uvedení do praxe demonstruje právě na tomto případě.

4. Lektor diskutuje s žáky o úrovni, na níž se o daném návrhu rozhoduje. Klade následující otázky:
 - Jaké máme vlastně úrovně rozhodování o věcech veřejných (náповěda: např. škola, město, kraj, stát)?
 - O jakých návrzích se rozhoduje na kterých úrovních?
 - Na jaké úrovni se bude rozhodovat o vašem návrhu a proč?
5. Po diskusi lektor konstatuje, že o návrhu se bude rozhodovat na úrovni parlamentu (je nutná změna zákona).
6. Lektor promítne **slide 3** z prezentace a položí žákům otázku:
 - **Co všechno je potřeba udělat, aby byl návrh uveden do praxe? Jak toho docílit?**
7. Žáci hledají odpověď na předchozí otázku, říkají návrhy (brainstorming). Lektor poté vysvětlí, že celý proces má dvě základní části:
 - A. Nutná je změna zákona (zákon je v rukou orgánů, které disponují ZÁKONODÁRNOU MOCÍ).

B. Poté je nutné zákon uvést do praxe (zákon je v rukou orgánů, které disponují VÝKONNOU MOCÍ).

8. Lektor diskutuje s žáky, jak funguje ZÁKONODÁRNÁ MOC a kdo ji představuje, tedy jak se mění zákon. Klade otázky:

- **Kdo mění zákon?**
 - **Odpověď:** PARLAMENT.
- **Jak?**
 - **Odpověď:** předkladatel zákona musí mít nadpoloviční většinu hlasů.
- **Jak získat nadpoloviční většinu hlasů?**
 - **Odpověď:** např. vyhrát ve volbách, získat pro návrh podporu dalších stran, vyměnit podporu dalších stran pro návrh za podporu jejich návrhu atd.).

9. Lektor promítne **slide 4** z prezentace a na jeho základě vysvětluje žákům, co je PARLAMENT a kdo všechno má zákonodárnou iniciativu (tj. právo navrhnout zákony – poslanci parlamentu, senátoři, vláda a krajská zastupitelstva).

10. Lektor promítne **slide 5** z prezentace a uvede, že poté zákon podepisuje PREZIDENT.

11. Lektor oznámí, že s podpisem prezidenta nastupuje fáze uvádění zákona do praxe. Promítne **slide 6**.

Lektor diskutuje s žáky, jak funguje VÝKONNÁ MOC a kdo ji představuje (**slide 7**). Klade otázky:

- **Kdo zavádí zákon do praxe?**
 - **Odpověď:** VLÁDA.
- **Jak?**
 - **Odpověď:** dle „prováděcích předpisů“, což jsou NAŘÍZENÍ VLÁDY, VYHLÁŠKY MINISTERSTEV atd.).

FÁZE 3:

CO KDYŽ JE ZÁKON ŠPATNÝ?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Seznámit žáky se soudní mocí jako třetí oddělenou a nezávislou mocí, fungující jako korektivní mechanismus k moci zákonodárné a výkonné.

METODA:

Prezentace, diskuse

POSTUP:

1. Lektor oznámí, že se může stát, že i zákon, který byl schválen Parlamentem a podepsán prezidentem, může být špatný – může třeba porušovat lidská práva garantovaná Ústavou.
 - Lektor se ptá žáků, zda je napadá nějaký zákon či hlasování, u něhož by mohlo být podezření, že odporuje Ústavě.
 - Lektor se ptá, zda žáci vědí, jak se řeší situace, kdy má někdo pocit, že je zákon špatný, že odporuje ústavě či porušuje lidská práva?
2. Lektor promítne **slide 8** z prezentace a diskutuje s žáky, v čem může být toto hlasování problematické. Lektor může připomenout otázku v referendu o zřízení vesnice pro lůzu (SŠ_T3_H1).
3. Lektor oznámí, že soulad sporného zákona či hlasování s Ústavou zkoumá ústavní soud.
4. Lektor promítne **slide 9** a vysvětlí žákům, že NEZÁVISLÉ SOUDY (SOUDNÍ MOC) jsou třetím KLÍČOVÝM pilířem demokracie.
5. Lektor se žáků ptá, zda rozumějí symbolice na obrázku, případně ji vysvětluje:

Postava ženy: římská bohyně Iustitia (Spravedlnost);

Váhy: představují nástroj, kterým se spravedlnost rozhoduje (ANO/NE);

Meč: představuje moc, kterou spravedlnost vykonává;

Páska přes oči: představuje nestrannost, s jakou rozhoduje.

*Obrázek z Freepik.com

FÁZE 4:

REKAPITULACE HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Usadit poznatky žáků o rolích jednotlivých aktérů reprezentujících různé typy moci v demokratickém procesu.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor klade žákům následující otázky:
 - Jakou roli má Parlament v uvedení návrhu, aby se **mohli občané sami rozhodovat, co bude financováno z jejich daní**, do praxe?
 - Co je potřeba, aby návrh v Parlamentu prošel?
 - Jakou roli má v tomto procesu prezident?
 - A jakou vláda?
 - Co když bude zákon odporovat Ústavě? Kdo to posoudí a zruší?
 - Proč je moc rozdělená mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní?
Co hrozí, pokud by se veškerá moc koncentrovala jen v jednom místě?
2. Lektor oznámí, že příští hodina se bude věnovat rekapitulaci poznatků z doposud uskutečněných hodin a bude mít charakter soutěže.

5 M

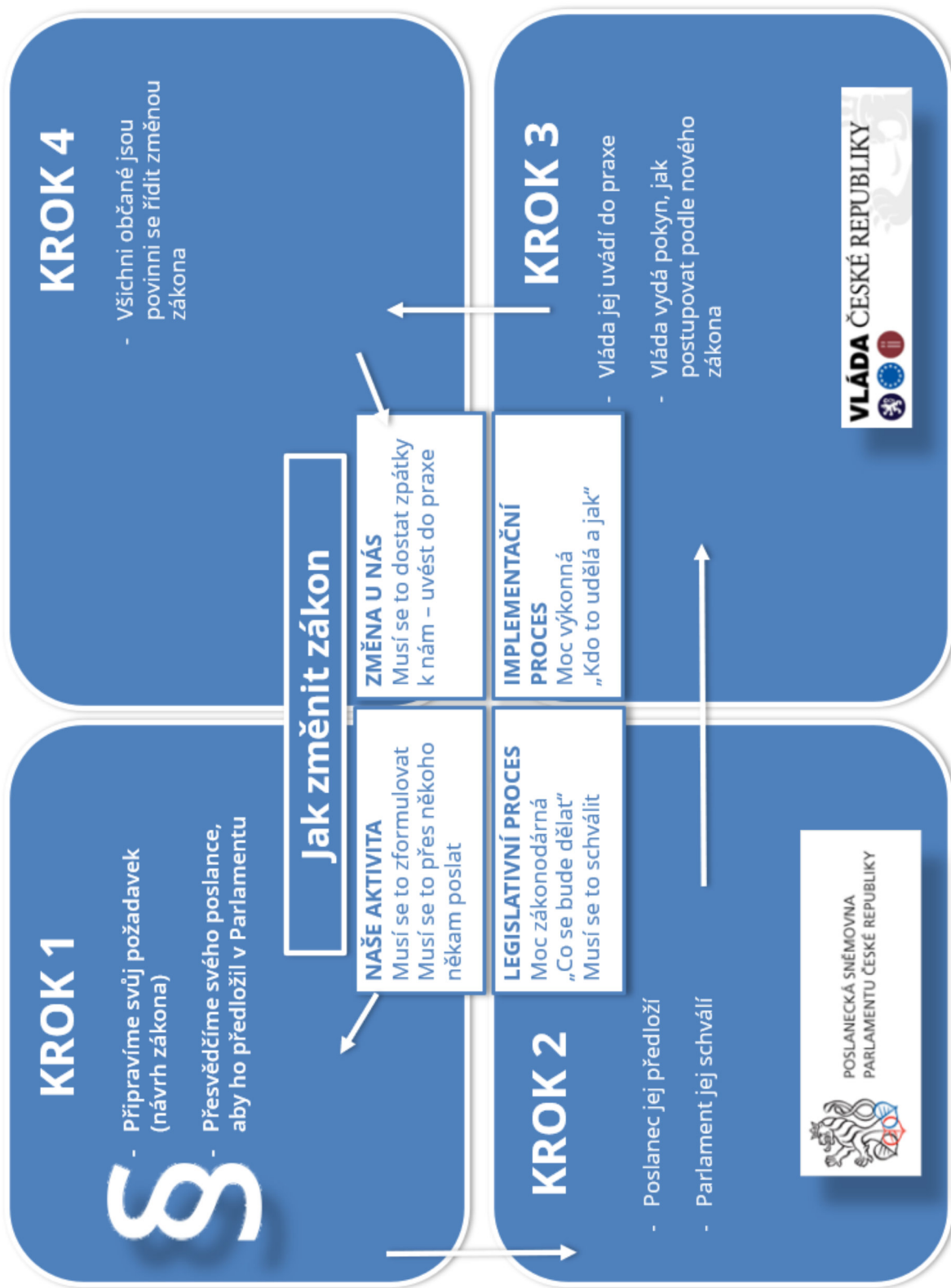
25 MIN

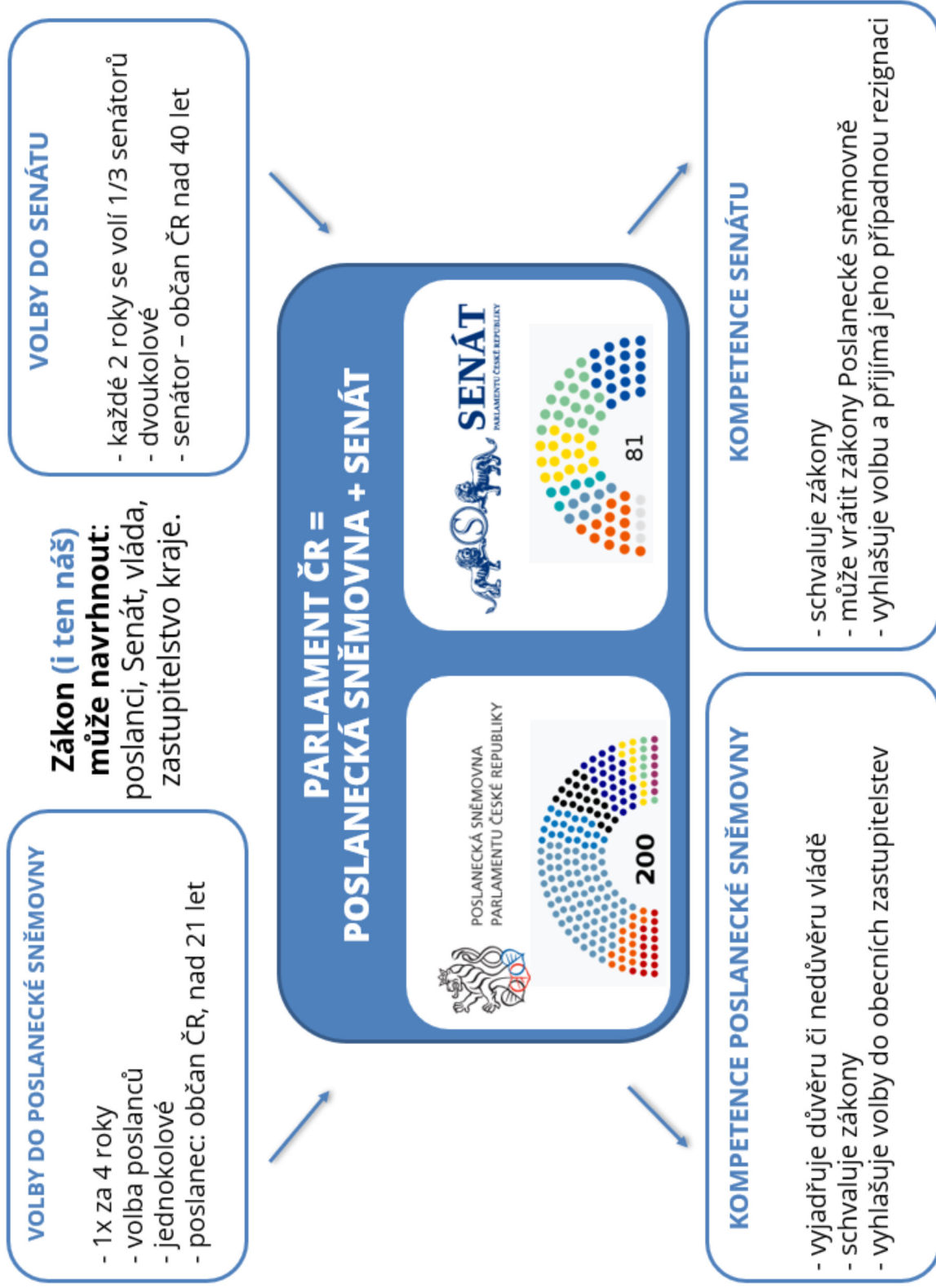
10 MIN

5 M

PRACOVNÍ LIST Č. 5:

JAK PROSADIT MYŠLENKU

PREZIDENTSKÉ VOLBY

- 1 x za 5 let
- přímá volba občany
- dvoukolové

TAK, A TEĎ JEŠTĚ NESMÍME
DOSTÁT VETO OD PREZIDENTA

PREZIDENT ČR**KOMPETENCE
PREZIDENTA:****BEZ SOUHLASU PREMIÉRA**

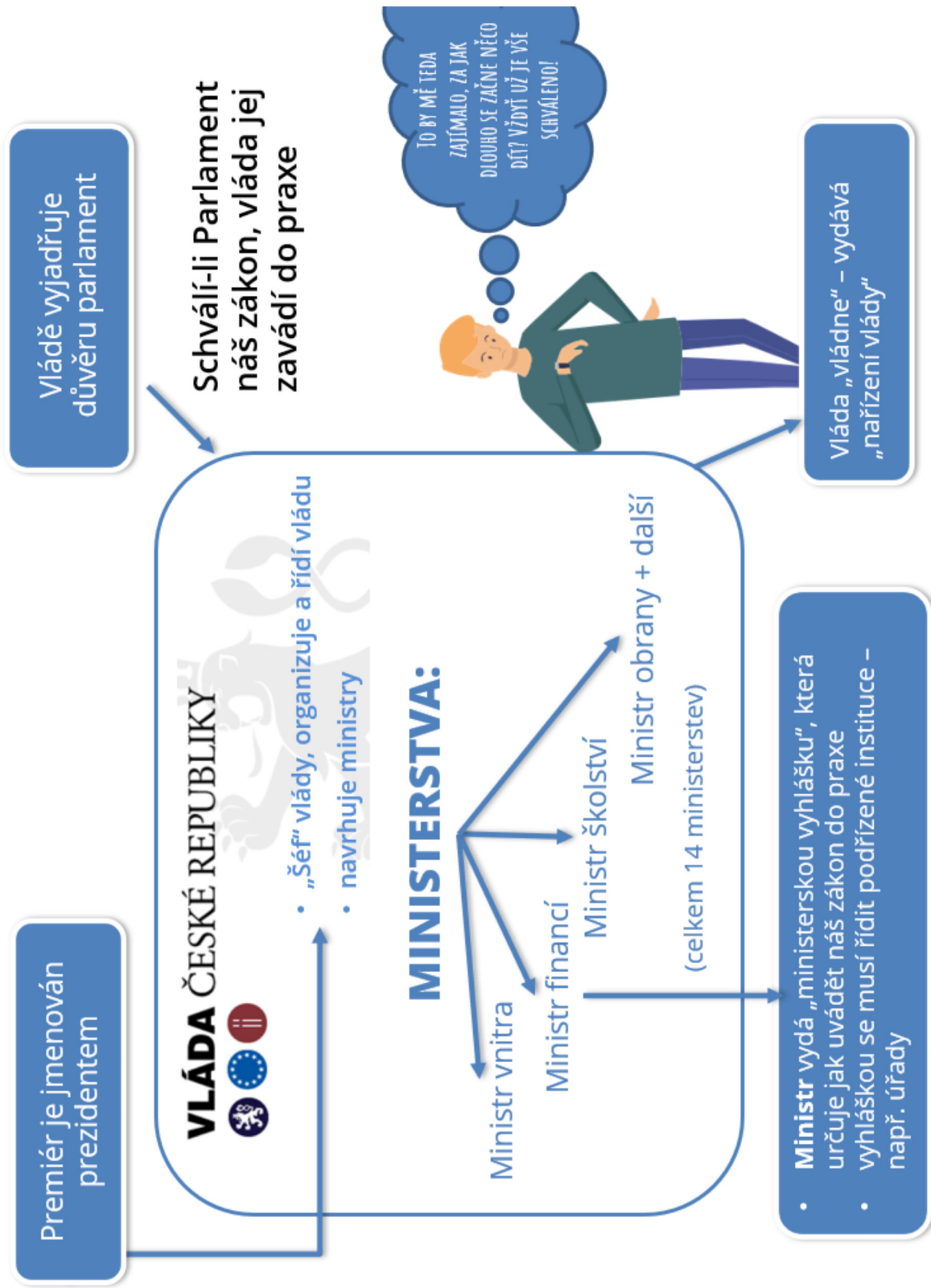
- podepisuje schválené zákony (má právo veta, tj. vrátit zákon Parlamentu. Ten ho musí přehlasovat
- jmenuje a přijímá demisi premiéra a členů vlády
- jmenuje předsedy Nejvyššího a Ústavního soudu

SE SOUHLASEM PREMIÉRA

- vyhlašuje volby
- jmenuje soudce
- uděluje vyznamenání
- vyhlašuje amnestii
- jmenuje rektory atd.

*ilustrace od [macrovector](http://macrovector.com) - www.freepik.com

SŠ_T5 – PRACOVNÍ LISTY

Tentokrát ses dozvěděl/a, jak prosadit svůj nápad do podoby zákona. Je to podle tebe snadné, nebo naopak náročné, prosadit změnu zákona? Proč si to myslíš?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Víš o nějakém zákoně, který v poslední době vznikl nebo se změnil? Kdo o to nejvíc usiloval a proč?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Který zákon bys chtěl/a změnit a proč?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

REKAPITULACE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturální
centrum
praha

HODNOTY

POSTOJE

ROZVÍJENÉ
KOMPETENCE
V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

**ZNALOSTI
A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ**

sobě samému – žáci si mohou sami
zhodnotit, co vědí o demokracii jak po
praktické, tak i po teoretické stránce

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 6:

REKAPITULACE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci rekapitulují informace, které se dozvěděli v průběhu teoretického bloku. Rekapitulace probíhá formou zábavného testu.

POMŮCKY

- Prezentace SŠ_T6_H1 Prezentace
- Dokument SŠ_T6_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T6_H1 Rekapitulace – odpovědní arch
 - **NÁVOD NA TISK:** každá skupina obdrží jednu kopii ve formátu A3
- Dokument SŠ_T6_H1 Rekapitulace – správné odpovědi
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 (pouze pro potřeby lektora)
- Dokument SŠ_T6 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Drobný dar vítězům (např. čokoládové tyčinky)

FÁZE 1: SOUTĚŽNÍ KVÍZ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 35 minut

CÍL:

Rekapitulace předchozích témat – přímá a zastupitelská demokracie.

METODA:

Soutěžní kvíz

TIP NA ÚVOD:

- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor žákům oznámí, že účelem hodiny je rekapitulace doposud nabytých poznatků.
2. Lektor zopakuje, že smyslem programu je orientace v demokratickém systému ČR a pochopení toho, jak lze prosadit vlastní zájmy.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T6 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 6, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli. Tento pracovní list je určen pro následující jednu vyučovací hodinu.
4. Lektor oznámí, že rekapitulace bude mít podobu soutěžního kvízu a rozdělí žáky do 3 (či více) skupin.
5. Lektor rozdá žákům odpovědní arch z dokumentu **SŠ_T6_H1 Rekapitulace – odpovědní arch**.
6. Lektor promítne žákům kvízovou otázku (prezentace **SŠ_T6_H1 Prezentace**), vyzve skupiny ke krátké poradě nad správnou odpovědí a k zapsání odpovědi do odpovědního archu.
7. Lektor promítne správnou odpověď. Poté následuje další otázka.
 - Otázek je celkem 17. Lektor se může u některých otázek zastavit a hlouběji je s žáky diskutovat. Není nutné stihnout kvíz celý.
8. Ke konci lekce lektor vyzve skupiny, ať spočítají správné odpovědi. Vítězná skupina obdrží drobný dar (např. čokoládové tyčinky).
9. Lektor oznámí, že příští hodinu se budou věnovat tomu, co by šlo z pohledu žáků na škole změnit či zlepšit.

FÁZE 2: UZAVŘENÍ TEORETICKÉ ČÁSTI PROGRAMU

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

1. Lektor může s žáky diskutovat o proběhlé teoretické části programu, ptá se jich, co je bavilo nejvíc, co je nejvíc překvapilo, co nového a užitečného se dozvěděli.
2. Lektor oznámí, že příští hodinu se budou věnovat tomu, co by šlo z pohledu žáků na škole změnit či zlepšit.

35 MIN

10 MIN

REKAPITULACE:

ODPOVĚDNÍ ARCH

POKYNY PRO ŽÁKY:

ZAKROUŽKujte svou odpověď.

U správně zodpovězené otázky napište **OK**.

U špatně zodpovězené otázky udělejte **KŘÍŽEK**.

OTÁZKA 1

a b c

OTÁZKA 2

a b c d

OTÁZKA 3

a b c d

OTÁZKA 4

a b c

OTÁZKA 5

a b c

OTÁZKA 6

a b c d

OTÁZKA 7

a b c d

OTÁZKA 8

a b c d

OTÁZKA 9

a b c d

OTÁZKA 10

a b c d

OTÁZKA 11

a b c d

OTÁZKA 12

a b c d

OTÁZKA 13

a b c d

OTÁZKA 14

a b c d

OTÁZKA 15

a b c d

OTÁZKA 16

a b c

OTÁZKA 17

a b c

REKAPITULACE: SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

OTÁZKA 1

 a

b

c

OTÁZKA 2

a

 b

c

d

OTÁZKA 3

a

b

c

 d

OTÁZKA 4

 a

b

c

OTÁZKA 5

a

b

 c

OTÁZKA 6

a

b

c

 d

OTÁZKA 7

a

b

 c

d

OTÁZKA 8

a

b

c

 d

OTÁZKA 9

a

b

c

 d

OTÁZKA 10

a

b

c

 d

OTÁZKA 11

 a

b

c

d

OTÁZKA 12

a

 b

c

d

OTÁZKA 13

a

b

c

 d

OTÁZKA 14

a

 b

c

d

OTÁZKA 15

 a

b

c

d

OTÁZKA 16

a

 b

c

OTÁZKA 17

a

b

 c

PRACOVNÍ LIST Č. 6: REKAPITULACE

Se spolužáky a spolužačkami jste měli možnost prozkoumat přímou i zastupitelskou demokracii, zjistili jste, jaký je rozdíl mezi demokratickým a autoritativním rozhodováním. Poznali jste, jakou složitou cestou musí projít návrh na změnu, aby se z něj stal přijatý zákon. Teď je tedy čas na malou rekapitulaci.

Jakou nejzajímavější informaci si z hodin o demokracii a demokratickém rozhodování odnášíš?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Změnil se tvůj pohled na přímou či zastupitelskou demokracii? Jak?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Líbily se ti simulační aktivity („Vesnice pro lůzu“ nebo „Jak vymalovat třídu“)? Překvapili tě v průběhu těchto aktivit svými reakcemi spolužáci a spolužačky? Překvapil/a jsi něčím sám/sama sebe? Čím?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

KDO O ČEM ROZHODUJE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

aktivity se snaží praktickou formou upozornit na potřebnost a potenciál participace na vybraných oblastech správy školy

POSTOJE

občanská uvědomělost – lektor skrze aktivity podporuje postoj, že každý žák má určitou roli ve škole a že lze tuto roli rozšířit o aktivní participativní jednání

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – aktivity umožňují věcné zhodnocení fungování školy, úrovně participace žáků a možnosti změny

jazykové a komunikační dovednosti – je dán prostor pro prezentace výstupů skupinové práce

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – je podporován náhled na možnosti participace žáka na záležitostech školy

žáci mohou detailněji porozumět náležitostem spjatým se správou školy a mohou k nim vytvářet hodnotící stanoviska

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 7:

KDO O ČEM ROZHODUJE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci se seznámí s příklady škol, kde se žáci více podílejí na rozhodování o fungování školy. Poté sami definují, kdo má kompetence k rozhodování o základních otázkách v jejich vlastní škole a zamyslí se nad tím, proč tomu tak je.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T7_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T7_H1 Co funguje jinde
- Dokument SŠ_T7_H1 Vennův diagram
- **NÁVOD NA TISK:** 3 kopie ve formátu A0

 TISKÁRNA A3 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A3;
OUTPUT SIZE: A3; PAGE LAYOUT: POSTER 2 x 2
TISKÁRNA A4 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A4;
OUTPUT SIZE: A4; PAGE LAYOUT: POSTER 3 x 3

- Dokument SŠ_T7_H1 Otázky pro Vennův diagram
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4, ideálně na čtvrtku

 → BAREVNĚ, OBOUSTRANNÝ TISK
→ OTÁZKY NASTŘÍHAT, KAŽDÁ SKUPINA OBDRŽÍ 1 SADU

- Dokument SŠ_T7 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Lepící guma nebo magnetky
- Barevné fixy

FÁZE 1:

PŘÍKLADY PARTICIPACE ŽÁKŮ NA ŠKOLÁCH – CO FUNGUJE JINDE?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Inspirovat žáky k přemýšlení o možnostech hlubšího zapojení do chodu školy. Smyslem této aktivity je pouze podnítit přemýšlení o možných změnách na škole, nikoliv vymýšlet konkrétní způsob či oblast žákovské participace. Ideálním výsledkem evokace je „aha“ efekt a zájem o téma.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **rozhodování na škole, školní parlament, participace žáků.**
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

DOPORUČENÍ: LEKTOROVAT TÉMA Č. 7 A 8 VE DVOUHODINOVÉM BLOKU

Témata č. 7 a 8 je vhodnější provádět v rámci dvouhodinového bloku. Obě témata pracují se shodnými Vennovými diagramy – resp. téma č. 8 rozvíjí výstupy dosažené v průběhu tématu č. 7.

POSTUP:

📌 TIP:

Učitel může na úvod rozvinout téma přicházející dospělosti („za několik let budete volit“, pokud se vám něco nelíbí, je potřeba o tom diskutovat, pojmenovat to, najít argumenty a navrhnout řešení, „nadávání pod vousy“ nic neřeší).

15 MIN

20 MIN

10 MIN

1. Lektor oznámí, že vzdělávací program vstupuje do druhé fáze. V ní žáci budou hledat, co by se na škole dalo změnit a jak to udělat.
2. Lektor oznámí náplň dnešní hodiny: podívat se, jaké žákovské iniciativy se na jiných školách podařilo uvést do praxe a pokusit se v následujících setkáních najít prostor pro žákovskou iniciativu také na této škole.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T7 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 7, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující jednu vyučovací hodinu. Lektor se ptá žáků, zda je napadá nějaký příklad úspěšné žákovské iniciativy – ať už na jejich škole, nebo jinde.
4. Lektor představí žákům příklady změn v prostředí školy, které jsou popsány v podkladovém textu **SŠ_T7_H1 Co funguje jinde**. Lektor si může vybrat jen některé uvedené příklady nebo vnést do diskuse vlastní.
5. Lektor s žáky diskutuje, zda by takové aktivity byly na škole myslitelné, případně co by realizaci takových či podobných aktivit stálo v cestě.

VARIANTA:

Lektor vybere pouze 1 příklad, který s žáky náležitě rozebere.

FÁZE 2:

KDO ZDE O ČEM ROZHODUJE?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Zmapovat současné kompetence k rozhodování na škole a podnítit žáky k uvažování o žákovské participaci.

METODA:

Práce s Vennovým diagramem

POSTUP:

1. Žáci jsou rozděleni do 3 skupin. Lektor vysvětlí, že žáci teď zmapují, kdo ve škole o čem nyní rozhoduje.

! DŮLEŽITÉ!

Při rozdělení do skupin je nutné zabránit koncentraci slabých či odbojných žáků v dané skupině. Lektor, pokud žáky zná, skupiny namixuje prospěchově i genderově.

2. Skupina si volí mluvčího. Mluvčí jediný vylepuje otázky do sekcí diagramu, řídí diskusi skupiny o tom, kam budou vlepeny (dává hlasovat), představuje výsledky. Mluvčí skupiny tuto funkci zastává v průběhu **témat 7 i 8**.

! TIP:

Pokud lektor třídu dobře zná, může mluvčí skupin určit direktivně. Mělo by se jednat o dobře verbálně vybavené žáky se silnou pozicí v třídním kolektivu.

3. Každá skupina dostane předtištěný **Vennův diagram** (dokument SŠ_T7_H1 **Vennův diagram**) a sadu rozstříhaných otázek (dokument SŠ_T7_H1 **Otázky pro Vennův diagram**). Jedna sada otázek se **týká prostředí a režimu třídy**, druhá **prostředí a režimu školy** a třetí sada otázek se vztahuje k **obsahu a formě výuky**. Vytištěný **Vennův diagram** nalepí každá skupina na flipchartový papír.

! TIP:

Lektor se žáků zeptá, zda znají Vennův diagram. Vysvětlí, že ukazuje průniky množin a vztahy mezi nimi.

! TIP:

Lektor může připravit vlastní otázky. Čím konkrétnější a zacílenější na prostředí konkrétní školy budou, tím větší je pravděpodobnost, že k tomu žáci budou mít co říct.

15 MIN

20 MIN

10 MIN

4. Žáci ve skupinách jsou vyzváni, aby se zamysleli nad otázkami a nalepili je černou barvou vzhůru do **Vennova diagramu** podle toho, jak vnímají, že to ve skutečnosti u nich ve třídě/škole je. Žáci odpovídají vždy na otázku „*Kdo rozhoduje?*“

! DŮLEŽITÉ!

Je třeba, aby žáci k přesunům docházeli uvnitř svých skupin demokraticky, tj. na každém přesunu se musí většinově shodnout. (ideální postup je hlasování otázku po otázce, zda by o tomto chtěli žáci rozhodovat).

! TIP:

Lektor může uvést příklad rozhodování:

"Kdo rozhoduje o tom, kam pojedete na školní výlet?"

Pokud školní výlet plánují a organizují žáci sami, pak bude otázka vylepena do sektoru ŽÁCI. Pokud o tom rozhoduje učitel, pak se objeví v sektoru UČITELÉ. Pokud o tom rozhodují společně, pak se otázka objeví v průniku obou sektorů.

5. Na konci aktivity mluvčí skupin představí, k čemu skupiny došly. Skupiny si navzájem prohlédnou výsledky své práce a případně diskutují, zda souhlasí s výsledkem v ostatních skupinách.

! DŮLEŽITÉ!

Lektor vyzve žáky, aby nechali papírky s otázkami tam, kde jsou; v žádném případě je nyní neodlepují!

6. Lektor si Vennovy diagramy s nalepenými otázkami zdokumentuje a uchová pro následující hodinu, kde se s nimi bude dále pracovat.

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: PROČ ROZHODUJE TEN, KDO ROZHODUJE?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Zpochybnit samozřejmost kompetencí k rozhodování v daných otázkách.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor prochází vyplněné Vennovy diagramy a ptá se žáků, např.:
 - Proč myslíte, že zrovna o této otázce rozhoduje ten, kdo rozhoduje?
 - Dokážete si představit, že by to mohlo být jinak?
 - Kdo o čem rozhoduje třeba ve vašich rodinách?
 - Co by mohlo být jinak?
 - Jak silné je vaše slovo v rodinném rozhodování?
 - Jak silné je vaše slovo v rozhodování ve škole?
 - Chtěli byste, aby vaše slovo mělo větší váhu? Proč?

! TIP:

Není nutné projít všechny otázky.

2. Lektor sdělí žákům, že v příští hodině budou s **Vennovými diagramy** dále pracovat a budou se bavit o tom, zda by o některých věcech nemohl rozhodovat někdo jiný než v tuto chvíli.

15 MIN

20 MIN

10 MIN

SŠ_T7_H1 VENNŮV DIAGRAM

VENNŮV DIAGRAM

KROK 1

KDO O ČEM ROZHODUJE?

POKYNY PRO ŽÁKY:

UMÍSTĚTE PAPIREK S OTÁZKOU DO VÝSEČÍ PODLE TOHO, JAK JE TO TEĎ.

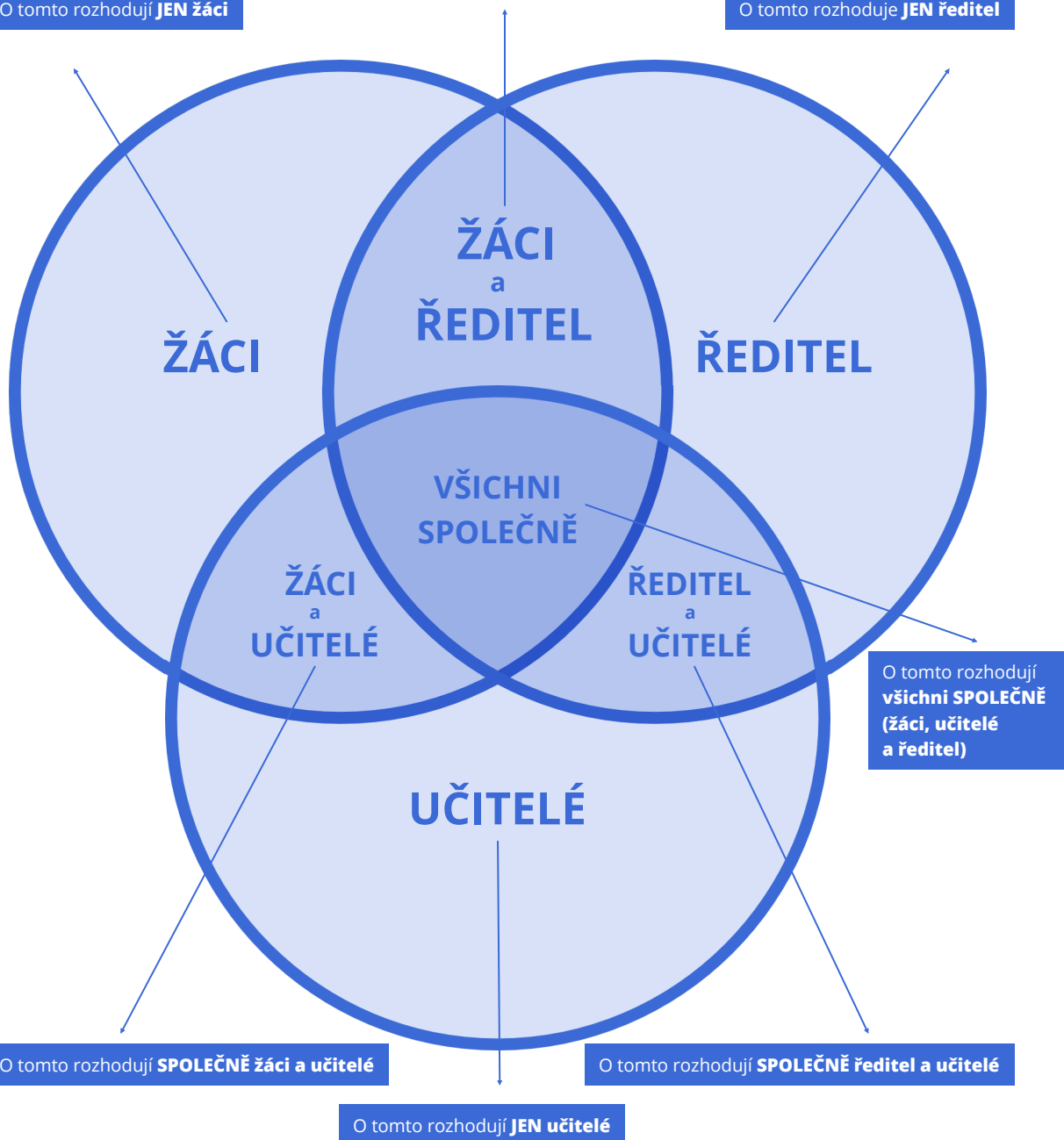
KROK 2

KDO BY O ČEM MĚL ROZHODOVAT?

POKYNY PRO ŽÁKY:

PŘESUŇTE PAPIREK PODLE TOHO, JAK BYSTE TO CHTĚLI (ČERVENÁ BARVA).

OZNAČTE TÉMA:

TŘÍDA
ŠKOLA
VÝUKAO tomto rozhodují **JEN žáci**O tomto rozhodují **SPOLEČNĚ žáci a ředitel**O tomto rozhoduje **JEN ředitel**

SŠ_T7_H1 OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 1: TŘÍDA (PROSTŘEDÍ A REŽIM)

O BARVĚ LAVIC, ŽIDLÍ, STĚN?

O VYBAVENÍ TŘÍDY (PC, PROJEKTOR...)?

O VÝZDOBĚ TŘÍDY (PLAKÁTY, OBRAZY...)?

CO JE NA NÁSTĚNCE?

KDO, KDE A S KÝM SEDÍ (ZASEDACÍ POŘÁDEK)?

CO SE SMÍ A NESMÍ PODLE ŠKOLNÍHO ŘÁDU?

CO SE KOUPÍ Z TŘÍDNÍHO FONDU?

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 1: TŘÍDA (PROSTŘEDÍ A REŽIM)

O BARVĚ LAVIC, ŽIDLÍ, STĚN?

O VYBAVENÍ TŘÍDY (PC, PROJEKTOR...)?

O VÝZDOBĚ TŘÍDY (PLAKÁTY, OBRAZY...)?

CO JE NA NÁSTĚNCE?

KDO, KDE A S KÝM SEDÍ (ZASEDACÍ POŘÁDEK)?

CO SE SMÍ A NESMÍ PODLE ŠKOLNÍHO ŘÁDU?

CO SE KOUPI Z TŘÍDNÍHO FONDU?

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 2: ŠKOLA (PROSTŘEDÍ A REŽIM)

O BARVĚ, VÝZDOBĚ A VYBAVENÍ CHODEB
(NAPŘ. KŘESLA, ŽIDLE, STOLKY, FOTBÁLKY...)?

O VYBAVENÍ TĚLOCVIČNY/HŘIŠTĚ?

CO JE NA ŠKOLNÍM WEBU, FACEBOOKU,
INSTAGRAMU NEBO V ČASOPISE?

O VYUŽÍVÁNÍ TĚLOCVIČNY/HŘIŠTĚ MIMO VÝUKU?

O MOŽNOSTI VYUŽÍT PC, TISKÁRNY, PROJEKTOR
PRO MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY ŽÁKŮ?

O REŽIMU PŘEZOUVÁNÍ?

JAKÁ JÍDLA BUDOU V NABÍDCE?

O VYUŽITÍ ŠKOLNÍ ZAHRADY (CO SE BUDE PĚSTOVAT,
JAK BUDE VYPADAT, KDO TAM SMÍ CHODIT)?

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 2: ŠKOLA (PROSTŘEDÍ A REŽIM)

O BARVĚ, VÝZDOBĚ A VYBAVENÍ CHODEB
(NAPŘ. KŘESLA, ŽIDLE, STOLKY, FOTBÁLKY...)?

O VYBAVENÍ TĚLOCVIČNY/HŘIŠTĚ?

CO JE NA ŠKOLNÍM WEBU, FACEBOOKU,
INSTAGRAMU NEBO V ČASOPISE?

O VYUŽÍVÁNÍ TĚLOCVIČNY/HŘIŠTĚ MIMO VÝUKU?

O MOŽNOSTI VYUŽÍT PC, TISKÁRNY, PROJEKTOR
PRO MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY ŽÁKŮ?

O REŽIMU PŘEZOUVÁNÍ?

JAKÁ JÍDLA BUDOU V NABÍDCE?

O VYUŽITÍ ŠKOLNÍ ZAHRADY (CO SE BUDE PĚSTOVAT,
JAK BUDE VYPADAT, KDO TAM SMÍ CHODIT)?

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 3: VÝUKA (OBSAH A FORMA)

CO SE BUDEME UČIT (VÝBĚR LÁTKY A PŘEDMĚTŮ)?

JAK A KDE SE TO BUDEME UČIT (PŘEDNÁŠKY, HRY,
SOUTĚŽE, POKUSY, VE TŘÍDĚ, VENKU, NA EXKURZI)?

JAK BUDEME TESTOVÁNI (PÍSEMKA,
U TABULE, O SAMOTĚ V KABINETU...)?

O TOM, KAM A NA CO PŮJDEME NA EXKURZI, DO KINA?

KAM POJEDEME NA VÝLET, VÝJEZD, LYŽÁK?

O ČEM BUDE TŘÍDNICKÁ HODINA?

O PODOBĚ A PROGRAMU ŠKOLNÍCH AKCÍ (PROJEKTOVÝ
DEN, AKADEMIE, AKCE PRO RODIČE, CHARITA...)?

O MOŽNOSTI VYMĚNIT UČITELE,
HODNOTIT HO, KRITIZOVAT HO?

OTÁZKY PRO VENNŮV DIAGRAM

SKUPINA 3: VÝUKA (OBSAH A FORMA)

CO SE BUDEME UČIT (VÝBĚR LÁTKY A PŘEDMĚTŮ)?

JAK A KDE SE TO BUDEME UČIT (PŘEDNÁŠKY, HRY, SOUTĚŽE, POKUSY, VE TŘÍDĚ, VENKU, NA EXKURZI)?

JAK BUDEME TESTOVÁNI (PÍSEMKA, U TABULE, O SAMOTĚ V KABINETU...)?

O TOM, KAM A NA CO PŮJDEME NA EXKURZI, DO KINA?

KAM POJEDEME NA VÝLET, VÝJEZD, LYŽÁK?

O ČEM BUDE TŘÍDNICKÁ HODINA?

O PODOBĚ A PROGRAMU ŠKOLNÍCH AKCÍ (PROJEKTOVÝ DEN, AKADEMIE, AKCE PRO RODIČE, CHARITA...)?

O MOŽNOSTI VYMĚNIT UČITELE, HODNOTIT HO, KRITIZOVAT HO?

CO FUNGUJE JINDE?

INSPIRACE (NEJEN) ZE ZÁKLADNÍCH ŠKOL

TŘÍDA: PROSTŘEDÍ A REŽIM

- SOU Praha Čakovice: **Žáci vymysleli a realizovali školní soutěž ve vánoční výzdobě tříd**
 - Zdroj: SOŠ a SOU Čakovice: *Vánoční výzdoba tříd* [online], URL: <https://www.sou-cakovice.cz/vanocni-vyzdoba-trid/>.
- Neziskovka Otevřená škola: **Prostor pro volnou práci žáků**
 - Minimálně jednu hodinu týdně se žáci sami ve vyučovací hodině věnují samostatné práci.
 - Zpracovávají téma, které si sami zvolili. Učitel je poblíž, aby poradil, odpovědnost je na jednotlivých žácích.
 - **Otázka k diskuzi se žáky:** Jak má učitel takovou práci hodnotit? Pro co se tento styl výuky hodí a pro co ne?
 - Zdroj: Otevřené vyučování, *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online], URL: cs.wikipedia.org.
- ZŠ Hněvotín: **Relaxační balóny místo židlí**
 - Žáci se shodli, že je chtějí, škola to zařídila.
 - Zdroj: Lucie Herberová: Nevozte děti do Olomouce! Naše třídy mají i gauč, olomoucky.denik.cz (21. 11. 2008).

ŠKOLA: PROSTŘEDÍ A REŽIM

- Základní škola Ohradní, Praha 4: **Venkovní amfiteátr**
 - Vítězný návrh ze soutěže „Lepší škola“, který připravili přímo žáci školy.
 - „Proč být zavření ve škole, když je venku krásně,“ řekl o amfiteátru jeden z žáků, kteří ho navrhli během diskuse ve školním parlamentu.
 - Amfiteátr se skládá z relaxační zóny se skluzavkou, lavic umožňujících venkovní výuku či divadelní představení. Odměnu ve výši 50 000 Kč ze soutěže doplnil výtěžek z dobročinného běhu a příspěvek městské části.
 - Zdroj: Vít Drbal: V Amfiteátru se budou děti z Michle učit relaxovat, praha4.cz (2. 11. 2017)
- ZŠ Praha 10: **Italská kuchyně – salátový bar a školní obědy**
 - Žáci a rodiče volali po proměně jídelničky. Ředitel jejich volání vyslyšel: škola zřídila salátový bar a možnost dát si italský oběd.

- Za stravování v školní jídelně je zodpovědný ředitel + vedoucí školní jídelny, tvorba jídelníčku se řídí jednak finanční částkou (rodiče platí suroviny, stát platí mzdy kuchařek, energie a další výdaje), jednak tzn. „spotřebním košem“ – předepsaným složením (kolik má být masa, kolik sacharidů, kolik mléčných výrobků, zeleniny atd.). Zdá se, že jsou všichni šťastní.
- Zdroj: Jan Bělohubý: Salátové bary jsou už téměř ve všech ZŠ Prahy 10, nasepraha10.cz (24. 4. 2014).
- **ZŠ Jílové u Prahy, ZŠ Bílá: Vytvoření vlastních pravidel**
 - Žáci nejprve diskutovali v hodině v menších skupinkách, kdy měli za úkol naformulovat pět povinností a pět práv žáka.
 - Jednotlivé skupinky představily své návrhy před tabulí, z těch, které se opakovaly, zvolily ty, na kterých se třída shodla, že jsou přesnější.
 - V rámci školního parlamentu je představili zástupci jednotlivých tříd a pravidla, na kterých se shodli zástupci většiny tříd, se stala součástí školního řádu.
 - Žáci si zavedli „žolíka“ – dá se použít jednou měsíčně jako omluva ze zkoušení nebo písemky (pouze u žáků, co nemají žádné přestupky proti školnímu řádu).
 - Zdroj: *Pravidla pro otevřené vyučování* [online], URL: <http://www.otevrene-vyucovani.cz/pravidla/pravidla.htm>.

VÝUKA: OBSAH A FORMA

- **Škola da Vinci, Dolní Břežany: Žáci hodnotí pedagogy**
 - Soukromá škola (MŠ, ZŠ, gymnázium), školné 110 000 Kč ročně.
 - Žáci jsou vedeni k tomu, aby poskytovali zpětnou vazbu i vůči pedagogům. V případě dlouhodobé a velmi konkrétně podložené nespokojenosti se případ projednává na školním shromáždění a může vést až k propuštění pedagoga.
 - Ve škole není parlament ani třídní samospráva, každý týden je třídnická hodina, která je zaměřena na řešení konkrétních problémů a pravidelné (minimálně jednou za 3 měsíce) sněmy celé školy (dříve než žáci něco vnesou, musí si připravit argumenty a předem získat podporu).
 - Zdroj: Škola Da Vinci [online], URL: www.skoladavinci.cz.
- **ZŠ Dr. Malíka, Chrudim: Sebehodnocení**
 - Doplnuje hodnocení učitele, které může být slovní nebo pomocí známek.
 - Žáci jej vyplňují sami například na konci každé hodiny nebo na konci týdne/čtvrtletí/pololetí.
 - Funkce: informativní funkce, didaktická, formativní (výchovná) – sebezpojetí žáka, může indikovat problémy se sebevědomím, učí žáky pracovat s chybou.

- Úskalí a problémy: nekritičnost žáka (stejně často podceňování i přeceňování schopností).
- Zdroj: ZŠ Chrudim, Dr. J. Malíka: Školní řád [online], URL: <http://www.zsmalika.cz/rodic/skolni-rad.aspx>.
- Škola da Vinci, Dolní Břežany: **Žáci si rozhodují, co se budou učit**
 - Výuka češtiny například probíhá společně pro osmou a devátou třídu, žáci si mohou vybrat, zda půjdou do skupinky zabývající se literaturou, mluvnicí nebo tvůrčím psaním, ale mají povinnost zúčastnit se minimálně tří bloků od každého.
 - Podle vyučujících vede tento postup k zodpovědnosti (ale zároveň dodávají, že ne každý to zvládá).
 - Žáci mají právo se učitele zeptat, proč se danou věc učí, a on to musí umět obhájit: „Když si to neobhájím, tak se to prostě neučíme.“
 - Zdroj: Škola Da Vinci [online], URL: www.skoladavinci.cz.

PRACOVNÍ LIST Č. 7: KDO O ČEM ROZHODUJE

Dneska jste se spolužáky a spolužačkami zkusili dát dohromady, kdo ve škole o čem rozhoduje. Pracovali jste s Vennovými diagramy. Jak se ti ve skupině pracovalo? Zkus si teď namalovat podobný diagram pro rozhodování u vás doma nebo třeba ve skautském oddíle, základní umělecké škole, domě dětí a mládeže nebo kdekoli jinde, kam pravidelně chodíš. Osoby i oblasti rozhodování, které budeš k osobám přiřazovat, jsou zcela na tobě.

Podívej se na Vennův diagram, který sis namaloval/a.
Souhlasíš s tím, že o zmíněných oblastech rozhodují zrovna tihle lidé?
Mohlo by to třeba být i jinak? Jak?
Jestli chceš, můžeš si namalovat svůj „ideální“ Vennův diagram.

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

aktivity se snaží praktickou formou upozornit na potřebnost a potenciál participace na vybraných oblastech správy školy

POSTOJE

občanská uvědomělost – lektor zprostředkovává možnost realisticky posuzovat participativní roli žáka v oblasti správy školy

odpovědnost – je diskutována otázka odpovědnosti žáka za rozhodování v oblasti správy školy

sebedůvěra – je podporována iniciativa aktivně se zapojovat do vybraných oblastí správy školy

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

aktivní naslouchání – lektor vytváří podmínky pro sdílení názorů a postojů

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

sobě samému – žákovi jsou kontextuálně představeny náležitosti spjaté s participací žáka na chodu školy

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 8:

KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci zmapují potenciál pro změnu v rozhodovacích kompetencích v prostředí své školy. O všem demokraticky diskutují a na závěr hodiny každý žák sám za sebe napíše, co by chtěl ve škole změnit.

POMŮCKY

- 3 Vennovy diagramy z předchozí hodiny
- Dokument SŠ_T8_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T8_H1 Co bych změnil
 - **NÁVOD NA TISK:** cca 7 kopií ve formátu A4 (pro běžnou třídu), rozstříhat podle naznačení, každý žák obdrží 1 proužek se třemi otázkami a o další si v případě potřeby může požádat.
- Dokument SŠ_T8 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Lepící guma nebo magnetky
- Barevné fixy

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat stávající kompetence k rozhodování na škole.

METODA:

Diskuse nad Vennovými diagramy

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

! DOPORUČENÍ: LEKTOROVAT TÉMA Č. 7 A 8 VE DVOUHODINOVÉM BLOKU

Témata č. 7 a 8 je vhodnější provádět v rámci dvouhodinového bloku. Obě témata pracují se shodnými Vennovými diagramy – resp. téma č. 8 rozvíjí výstupy dosažené v průběhu tématu č. 7.

POSTUP:

1. Lektor se ptá žáků, o čem byla uplynulá hodina. Připomíná, že se žáci dozvěděli o příkladech úspěšného zapojení žáků do fungování některých škol v Čechách. Ptá se žáků, zda je něco z toho zaujalo, případně proč.
2. Lektor dále zrekapituluje stávající kompetence k rozhodování na škole dle Vennových diagramů vytvořených v průběhu minulé hodiny.

3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument SŠ_T8 Pracovní list a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 8, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující jednu vyučovací hodinu.

! POZNÁMKA:

Tuto fázi lektor provede pouze v případě, že mezi tématem 7 a 8 je delší časový odstup. Pokud na sebe obě hodiny přímo navazují, není rekapitulace nutná a lektor přistoupí rovnou k **fázi 2**.

5 M

20 MIN

10 MIN

5 M

5 M

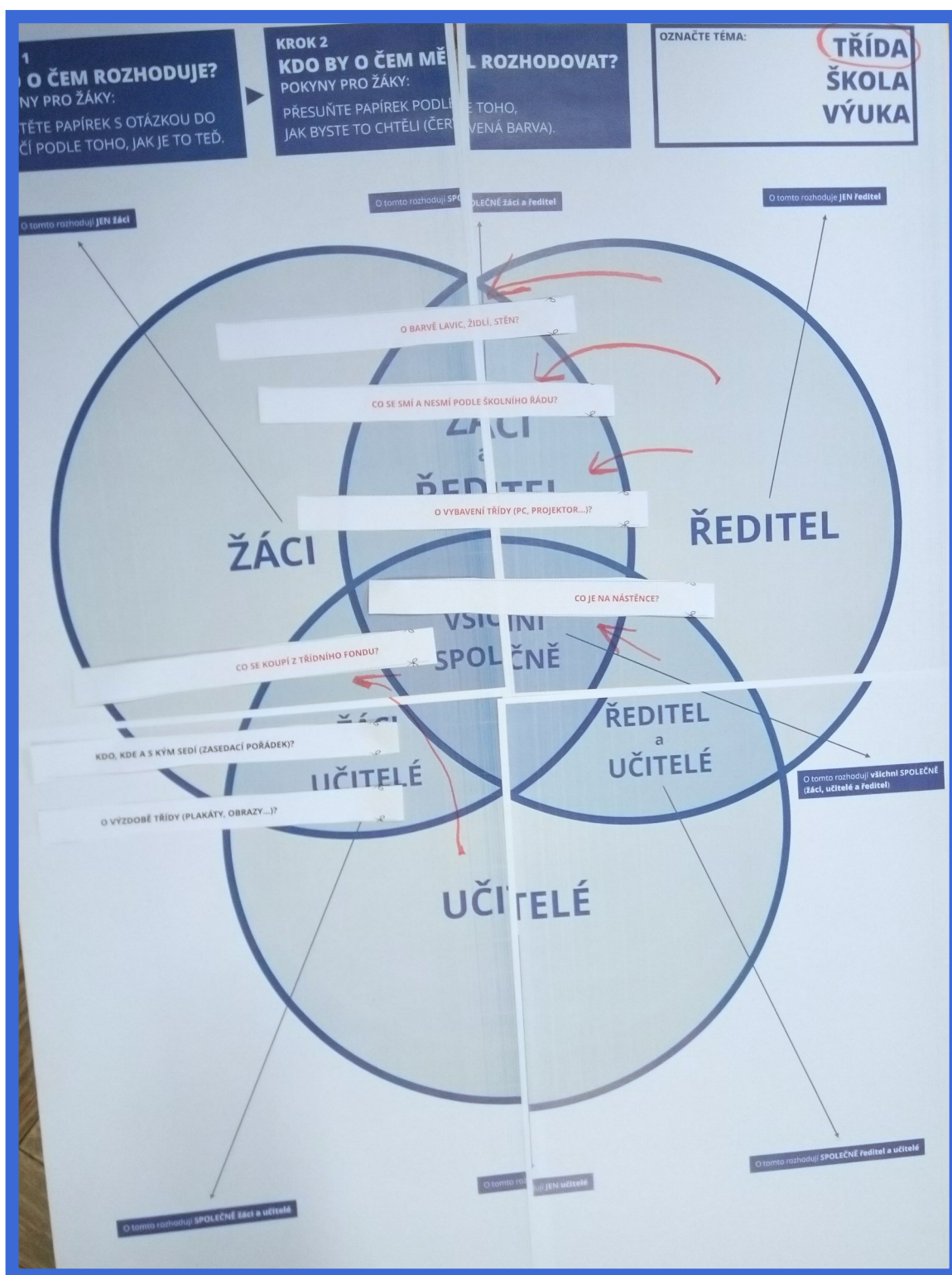

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 2: KDO MÁ PODLE ŽÁKŮ O ČEM ROZHODOVAT?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Zmapovat oblasti, kde žáci vnímají potenciál pro vlastní zapojení do rozhodování na škole.

METODA:

Práce s Vennovým diagramem

POSTUP:

1. Lektor představí dnešní práci: úkolem žáků bude promyslet, zda by o některých otázkách vylepených na **Vennových diagramech** z předchozí hodiny nechtěli rozhodovat sami.
2. Žáci pokračují ve skupinách ve stejném složení jako v předchozí hodině. Diskusi ve skupinách opět moderuje v každé skupině jeden žák.
3. Žáci jsou nyní vyzváni, ať si opět prohlédnou svůj **Vennův diagram**, který ve skupině vytvořili, a společně prodiskutují, jestli je takto nastavené rozhodování optimální. Odpovídají na otázky:
 - **Nebylo by přece jenom lepší (nebo pro žáky příjemnější), kdyby o některých otázkách mohli spolurozhodovat?**
 - **Které to jsou?**
4. Lektor vyzve mluvčí skupin, aby takové otázky přesunuli na **Vennově diagramu** do sféry rozhodování toho, kdo to má podle nich být. Otázku, kterou žáci přesunují, nalepí červenou barvou vzhůru a barevnou šipkou označí, odkud kam byl přesun proveden.

! DŮLEŽITÉ:

Je třeba, aby žáci k přesunům docházeli uvnitř svých skupin demokraticky, tj. na každém přesunu se musí většinově shodnout. Např. mluvčí skupiny dává ve skupině hlasovat otázku po otázce, zda by o tomto chtěli žáci rozhodovat.

5 M

20 MIN

10 MIN

5 M

5 M

FÁZE 3: PŘEDSTAVENÍ SKUPINOVÉ PRÁCE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Představit potenciál pro žákovskou participaci a zdůvodnit jej.

METODA:

Prezentace před tabulí

POSTUP:

1. Lektor vylepí **Vennovy diagramy** na tabuli vedle sebe.
2. Mluvčí skupiny seznamuje třídu s navrženými přesuny (tj. věnuje se již jen červeným otázkám). Žáci diskutují a zdůvodní, proč tyto přesuny kompetencí navrhují.
3. Lektor se ke každé přesunuté (červené) otázce doptává na výhody a nevýhody (plusy a mínusy) těchto přesunů. Ptá se:
 - Proč je takový přesun dobrý (proč o tom mají rozhodovat žáci)?
 - Co tím kdo získá?
 - Nese takový přesun nějaká rizika?

Lektor tyto argumenty vepisuje heslovitě na **Vennův diagram** přímo k červeným otázkám. Argumenty + a – poslouží jako vodítko k prioritizaci témat později.

! TIP:

Pokud je málo času, lektor bod tři co nejvíce zkrátí (sepíše pouze 1 výhodu a 1 nevýhodu u každého přesunu).

5 M

20 MIN

10 MIN

5 M

5 M

CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)?	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)?	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)?
židle	Něví se učit	nikreditní vyučování
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? Fréděné odpady, popelnice máme ve třídě jin bratři plastové by bylo lepší	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Obědy (alespoň jednou do týdne)	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? Musíme - nemáme žádnou hodinu
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? Barvu protože se mi nelíbí	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Obědy	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? osmova
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? techniku	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? jídlo Protože jsou tam často dvěta dvaná jídla	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? Některé učeb. oblasti např. kminarologie
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? Ve třídě bych změnil posadit přičel abych seděl sála po 4.	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Ve škole bych změnil některé vyučovací a asi bych je rozdělila, klone by malá i velká si měli nějaké předmět.	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? Ve škole bych změnil předmět učebni (některých) dětí.
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? Barva zdi, rozmístění nábytku Chce to veselší Lepsí atmosféra	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Přístup k žákům Nevytvářející	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? Způsob výuky Radši přednáška o učivu než psaní
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? Lepší počítač, protože je moc pomalý	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Jídla, protože některá jídla jsou trochu nechutná	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)? Delší výuka
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? MAYANNA	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? Rozhodování o napříkladých protože mám hlad	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)?
CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)? techni	CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)? židle	CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)?

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 4: CO BYCH ZMĚNIL A PROČ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zmapovat potenciál pro změnu mimo témata zahrnutá do předchozí aktivity.

METODA:

Zjišťování pomocí otevřených otázek

POSTUP:

1. Každý žák dostane pruh papíru se třemi otázkami (dokument SŠ_T8_H1 Co bych změnil):
 - CO BYCH ZMĚNIL VE TŘÍDĚ (A PROČ)?
 - CO BYCH ZMĚNIL VE ŠKOLE (A PROČ)?
 - CO BYCH ZMĚNIL VE VÝUCE (A PROČ)?
2. Lektor vyzve žáky, aby pod otázky napsali své odpovědi. Lektor žáky upozorní, že pokud je nic nenapadá, nemusejí odpovídat. Pokud je napadá více témat, mohou si vyžádat další otázky.
3. Až budou mít žáci hotovo, lektor odpovědi posbírání.

! TIP:

Pokud se z časových důvodů doplňkové mapování nepodaří realizovat v rámci hodiny, lektor žákům rozdá papírky s otázkami a požádá je, aby je vyplnili za domácí úkol a odevzdali následující den.

! DŮLEŽITÉ:

Lektor musí mít papírky od žáků sebrané a roztříděné pro následující hodinu, která je založena na další práci s nimi.

ÚKOL PRO LEKTORA: PŘÍPRAVA NA NÁSLEDUJÍCÍ TÉMA

Lektor mimo výuku rozstříhá proužky s otázkami a odpověďmi, tematicky příbuzné návrhy přiřadí k sobě, nalepí na flipchartový papír a pojmenuje. Lze očekávat, že vznikne cca 5–10 **tematických klastrů (okruhů)**.

Flipchartový papír s nalepenými **tematickými klastry** lektor použije pro prioritizaci v příští hodině. Podrobný návod k roztřídění je na začátku průvodce metodikou pro příští hodinu (dokument ZŠ_T8_H1+2 Průvodce metodikou).

FÁZE 5: REFLEXE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zmapovat představu žáků, jak bude program pokračovat.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor s žáky diskutuje průběh hodiny. Klade dotazy typu:
 - Přemýšleli jste někdy nad otázkami, které jste dnes v aktivitách řešili?
 - Proč myslíte, že má smysl si takové otázky klást?
 - Co získají žáci tím, že si témata otázek nastaví po svém?
 - Co tím může získat škola?
 - Hrozí riziko, že se škola vymkne kontrole?
 - Co myslíte, že se teď s vašimi otázkami bude dít dál?
 - Co myslíte, že by se mělo udělat, aby se vaše přání naplnila?

5 M

20 MIN

10 MIN

5 M

5 M

PRACOVNÍ LIST Č. 8:

KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT

Tentokrát jste se spolužáky a spolužačkami přemýšleli, co by se ve škole mohlo změnit a jestli by o některých otázkách mohl rozhodovat někdo jiný a zda byste vy jako žáci nemohli více mluvit do toho, co se vás přímo týká. Už jsi ty sám/sama o něčem podobném někdy přemýšlel/a? Čeho se to týkalo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Myslíš, že změny v rozhodování, které jste ve vaší skupině navrhli, by mohly ve škole skutečně nastat? Proč myslíš, že ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Myslíš si, že žáci by obecně měli více rozhodovat o tom, jak funguje škola nebo jak probíhá vyučování? Zkus svůj názor zdůvodnit. Představ si, že své argumenty předkládáš někomu, kdo s tebou nesouhlasí. Zkus ho přesvědčit!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

TOHLE CHCEME JINAK

1. a 2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

všem žákům je poskytována možnost vyjádřit se k průběhu a cíli aktivit

POSTOJE

občanská uvědomělost – lektor zprostředkovává možnost realisticky posuzovat participativní roli žáka v oblasti správy školy

je podporována sebedůvěra měnit prostředí dle zájmu jedince či organizované skupiny

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – aktivita vyžaduje argumentační zhodnocení podmínek, ve kterých se žák nachází (škola, rodina, město apod.)

aktivita vyžaduje **aktivní naslouchání**

empatie – je vybízeno k respektování odlišných názorů

flexibilita a přizpůsobivost – žáci jsou vedeni k artikulaci svých zájmů a hledání možností jejich praktické realizace

v diskusi a během prezentací jsou rozvíjeny **jazykové a komunikační dovednosti**

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

žákům je zprostředkována základní znalost fungování školního parlamentu, vedení školy a rolí pedagogických pracovníků

žáci si mohou prakticky vyzkoušet využívání hodnotícího nástroje SWOT analýzy

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 9:

TOHLE CHCEME JINAK

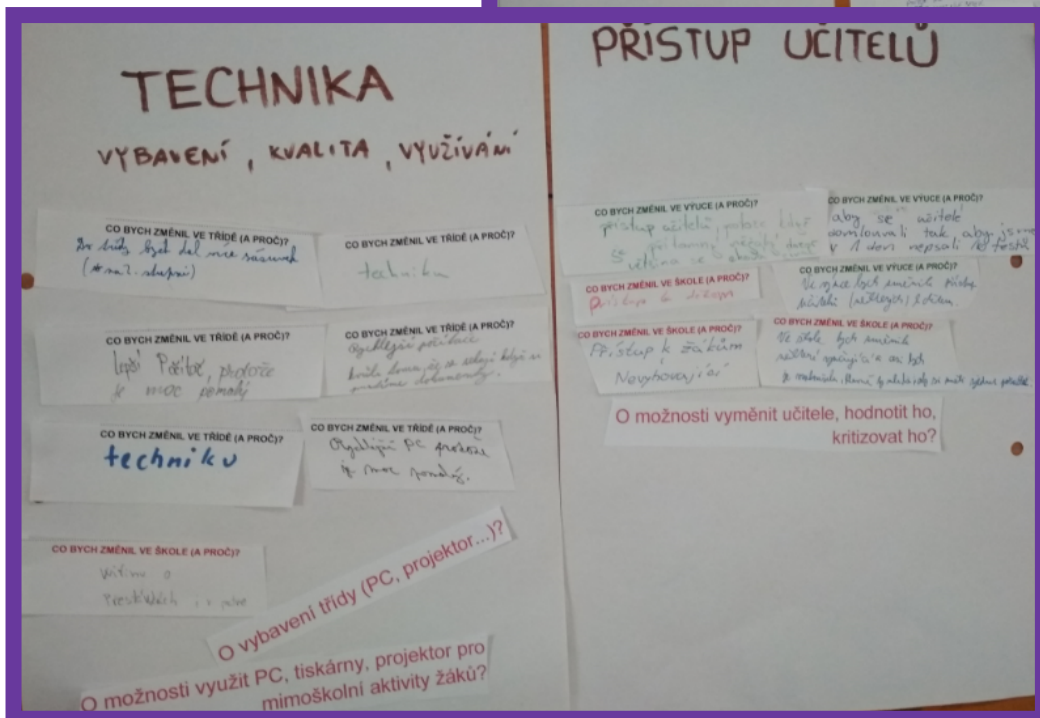
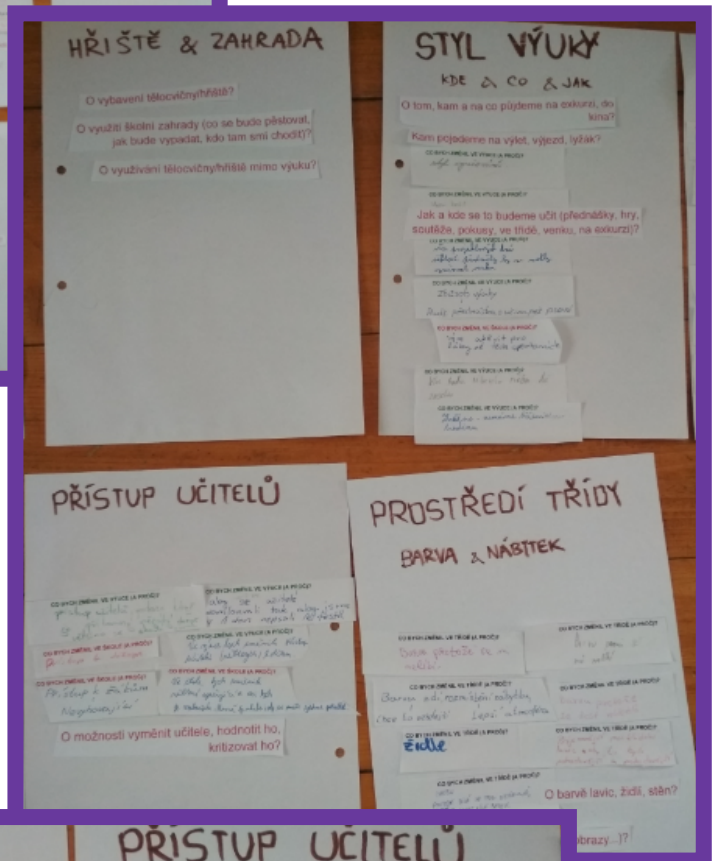
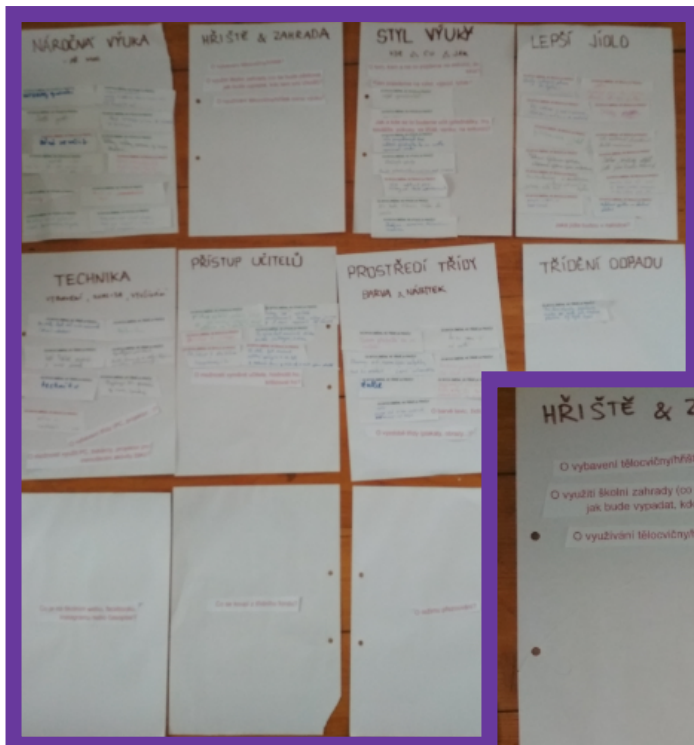
1. a 2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si vyberou z problémů, které ve škole sami vidí, jeden či dva, které se v rámci svého projektu pokusí v následujících hodinách vyřešit, čímž zvýší míru své vlastní participace na rozhodování ve škole.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T9_H1+2 Průvodce metodikou
- Tematické klastry – papíry ve formátu A4 s roztříděnými odpověďmi na otevřené otázky z konce předchozí hodiny (+ černobílé kopie těchto papírů) (fáze 4)
- Dokument SŠ_T9 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Podněty z přesunů kompetencí ve **Vennově diagramu** z předchozí hodiny (fáze 3)
- Nalepovací barevná kolečka (3 žlutá a 3 červená pro každého žáka)
- Zelené a červené fixy
- Nůžky, lepidlo

Fotografie: archiv MKC Praha.

PŘÍPRAVNÁ FÁZE PRO LEKTORA

DOBA TRVÁNÍ:

cca 30–60 minut práce

! DŮLEŽITÉ:

Téma č. 8 vyžaduje intenzivní přípravu ze strany lektora. Tato příprava je klíčová pro průběh následujících hodin, proto ji není možné podcenit.

POSTUP:

1. Lektor si vytiskne otázky pro Vennův diagram (dokument SŠ_T7_H1 Otázky pro Vennův diagram) a vystřihne z nich ty, u nichž žáci v minulé hodině přesunuli kompetence k rozhodování do své sféry (**fáze 2**) – tj. ty, které jsou nyní na **Vennově diagramu** červené a zároveň spadají do sféry žákovského vlivu (ať už v průniku s ředitelem či učiteli nebo samostatně).
Pokud jsou na Vennově diagramu z předchozí hodiny zaznamenány též klady a záporny a argumenty pro přesun kompetencí, lektor je přepíše k vystřižené otázce.
2. Lektor rozstříhá žákovské odpovědi na otevřené otázky z předchozí hodiny (**fáze 4**).
3. Lektor má nyní 2 hromádky papírků – 2 typy žákovských podnětů: **červené otázky s argumenty a otevřené odpovědi žáků**.

! DŮLEŽITÉ:

Jak tomuto materiálu rozumět? Obě hromádky reflektují, jak a kde žáci vidí třecí plochy či příležitosti ke zlepšení ve škole, a zároveň představují potenciál pro skutečnou a pozitivní participaci žáků na školním rozhodování. Jedná se o autentické zachycení toho, jak žáci vidí a vnímají svou školu, škola by jej měla chápat jako důležitou, cennou a prodiskutovanou zpětnou vazbu.

Úkolem dalších hodin je tento potenciál pro pozitivní změny na škole maximálně zpřesnit a rozvinout.

4. Lektor nyní oba typy podnětů žáků (tj. **červené otázky i otevřené odpovědi**) společně utřídí do **tematických klastrů**.
Třídění je intuitivní – lektor přiřazuje podobné či související k podobnému.
5. Podněty roztríděné do **klastrů** lektor vylepí na samostatné papíry **A4**. Poté lektor **klastry** pojmenuje.

FÁZE 1: PŘEDSTAVENÍ NÁSLEDUJÍCÍCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat stávající kompetence k rozhodování na škole.

METODA:

Výklad.

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodinách zazní, případně je dovysvětlí: **SWOT analýza**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevit.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor představí náplň následujících dvou hodin: žáci si vyberou 1–2 témata, která zpracují do podoby výstupu, který bude použitelný pro další práci s žákovskými podněty na škole. Lektor vysvětlí, že s výstupy budou seznámeni ostatní žáci ve škole a vedení školy se jimi bude skutečně zabývat, případně se je pokusí smysluplně zakomponovat do života ve škole.
2. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T9 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici

! TIP:

Pokud se jedná o první zkušenost lektora s projektovou výukou, **doporučujeme pracovat pouze s 1 tématem**, tj. celá třída v následujících hodinách promýšlí, rozvíjí a do podoby finálního výstupu zpracovává pouze téma, které získá v prioritizaci (**fáze 3**) nejvíc bodů. Koordinace několika paralelních žákovských pracovních skupin může být pro lektora náročná.

! DŮLEŽITÉ:

Lektor by měl žáky ujistit, že jejich úsilí nebude zbytečné. Žáci musí dopředu vědět, že jejich práce bude brána vážně, ať bude výstup jakýkoliv.

Možné podoby výstupu:

- A. Podklad pro diskusi v žákovském parlamentu
- B. Návrh na změnu ve škole pro vedení školy
- C. Návrh na změnu ve třídě pro učitele a vedení školy

5 M | 5 M | 10 MIN

35 MIN

25 MIN

10 MIN

Pracovní list k tématu č. 9, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující dvě vyučovací hodiny.

FÁZE 2: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY A PŘEDSTAVENÍ TÉMAT K HLASOVÁNÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Připravit žáky na obsah následujících dvou hodin a rozproutit debatu o potenciálu ke změně v rozhodování v rámci školy.

METODA:

Diskuse.

POSTUP:

1. Lektor vyvěsí na zeď či tabuli všechny tematické klastry (A4 s utříděnými a nalepenými podněty od žáků).

Lektor diskutuje s žáky průběh předchozí hodiny (přesouvání kompetencí ve **Vennových diagramech** a odpovědi žáků na otevřené otázky).

Lektor se doptává žáků, proč si myslí, že to dělali a k čemu takové zjišťování může být dobré – dobré pro školu i obecněji např. pro město.

2. Lektor vysvětlí, k čemu jsou **tematické klastry** (papíry A4). Žáci se dozvědí, že lektor žákovské podněty z minulé hodiny setřídil, aby si nyní žáci mohli vybrat ty, které považují za nejdůležitější. K těm pak žáci podrobně vypracují návrh vlastního řešení.

5 M | 5 M

10 MIN

35 MIN

25 MIN

10 MIN

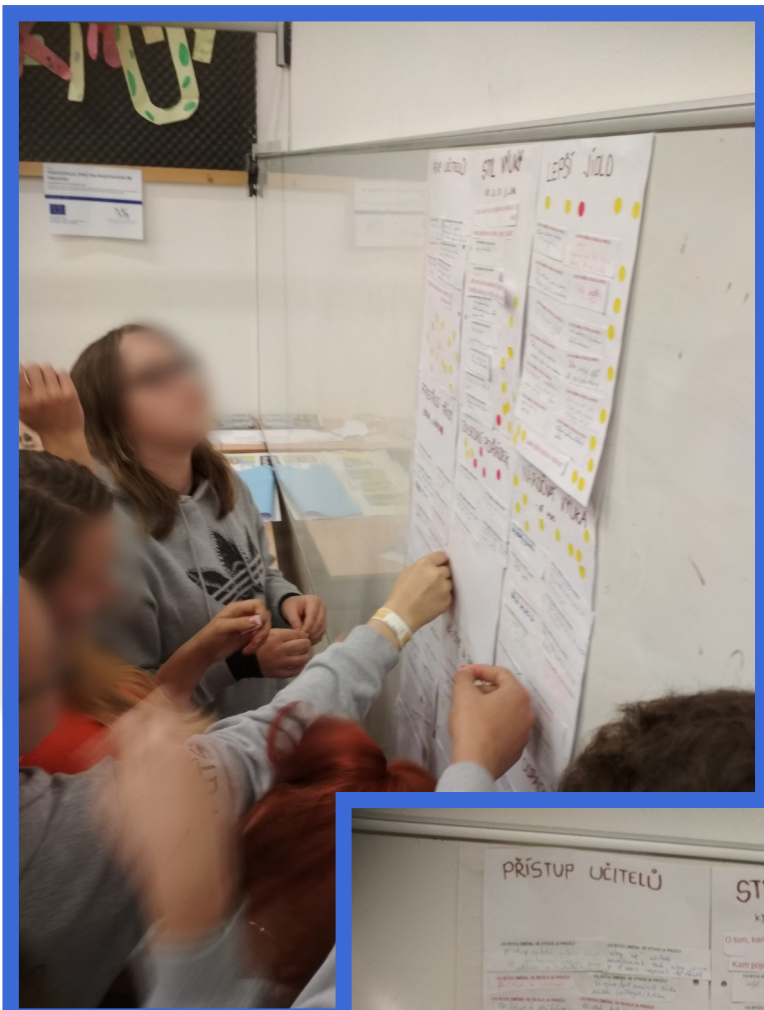

Foto: archiv MKC Praha.

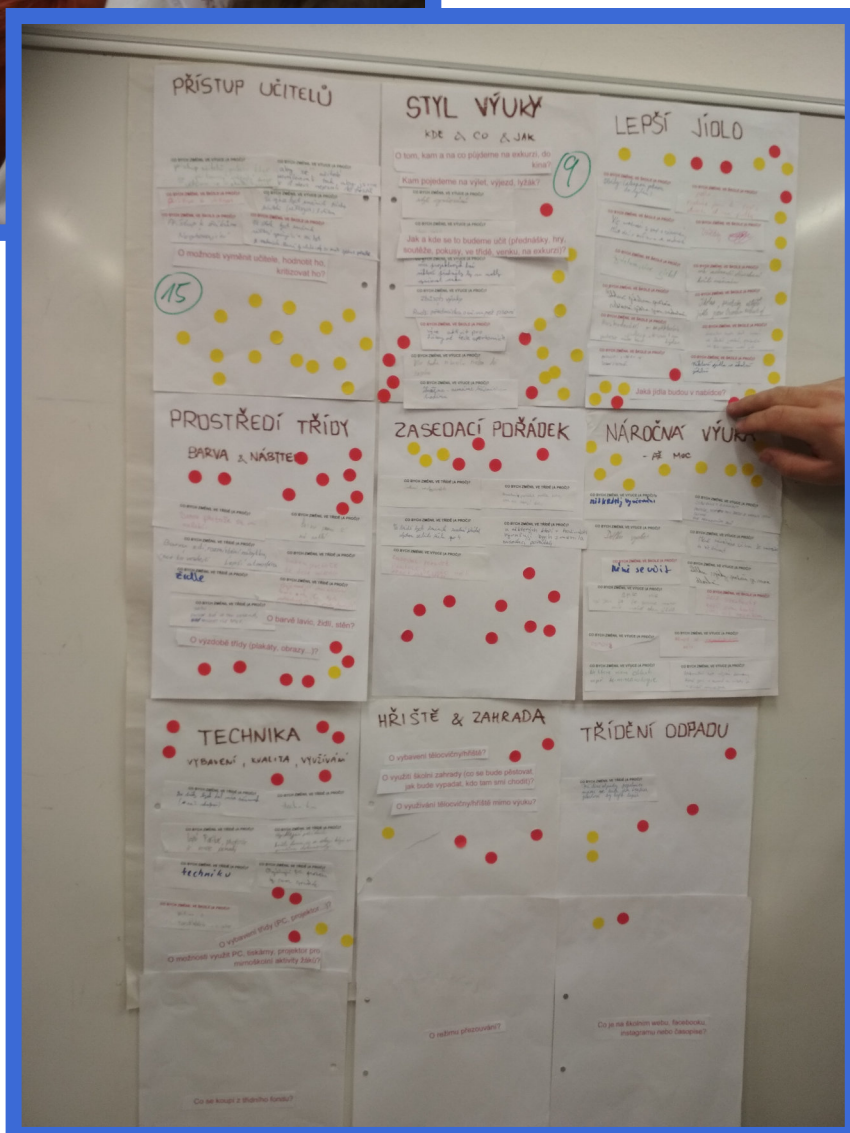

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: VÝBĚR TÉMAT

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Vybrat aspekty školy, jejichž návrh zlepšení žáci podrobně zpracují.

METODA:

Prioritizace pomocí barevných koleček

POSTUP:

1. Lektor rozdá žákům 3 červená a 3 žlutá nalepovací kolečka.
2. Lektor vyzve žáky, aby se zvedli ze židlí a šli si dobře prohlédnout **tematické klastry** (A4 papíry nalepené na tabuli).
3. Hlasování:
 - Hlasuje se ve dvou vlnách. Žáci mohou vypotřebovat svá kolečka, jak chtějí (např. vylepit všechny 3 na jeden klastř (A4) nebo označit 3 klastry po 1 kolečku).
 - Lektor upozorní žáky, aby při hlasování nikam nespěchali a dobře si promysleli, jaká témata (klastry) označí.
 - **Krok 1:**
 - Lektor vyzve žáky, aby žlutými kolečky ● označili ty **tematické klastry** (na papíry velikosti A4), které by chtěli změnit ze všeho nejvíc.
 - **Krok 2:**
 - Lektor vyzve žáky, aby červenými kolečky ● označili ty **tematické klastry** (na papírech velikosti A4), které by je bavilo měnit ze všeho nejvíc.
4. Poté, co žáci dohlasují, lektor spočítá, kolik koleček jednotlivé **tematické klastry** získaly. Lektor na každý **tematický klastř** napíše počet červených a žlutých koleček i jejich součet.
5. Vítězí témata, která mají nejvíce koleček. Pokud některé klastry získají shodný (či velmi podobný) počet koleček, mohou mít červená kolečka (téma, které by žáky bavilo měnit) větší váhu než žlutá kolečka.

📌 DŮLEŽITÉ:

Lektor by měl s žáky prodiskutovat, které z vítězných témat se dále bude zpracovávat. Důležité je zvolit takové téma, na němž bude žáky práce bavit. Realistické je zpracovávat 1, maximálně 2 témata ve třídě.

5 M 5 M 10 MIN

35 MIN

25 MIN

10 MIN

FÁZE 4: CO SE S TÍM DÁ DĚLAT? JAK SE TO DÁ ŘEŠIT?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 35 minut

CÍL:

Vtáhnout žáky hlouběji do tématu, soustředit k němu jejich pozornost a zachytit nápady, které se vynoří.

METODA:

Brainstorming

POSTUP:

Pokud se lektor rozhodne pracovat s více tématy, žákovské pracovní skupiny pracují paralelně.

UPOZORNĚNÍ:

Paralelní práce s více skupinami je pro lektora poměrně náročná, doporučujeme zajistit si pro tuto fázi podporu kolegy, případně pověřit roli zapisovatele (vedoucího žákovské pracovní skupiny), talentovaného žáka.

1. Lektor doprostřed prázdného flipchartového papíru vylepí vítězný **tematický klastr** z fáze 3.

V případě paralelní práce na 2 tématech lektor vyzve žáky, ať se rozřadí do skupin podle toho, co je víc zajímá.

2. Zpracovává-li se pouze 1 téma, je zapisovatelem lektor. V případě paralelní skupinové práce lektor určí zapisovatele (případně jej nechá vybrat skupinami).
3. Lektor vyzve členy skupin, aby si dobře prohlédli flipchartový papír s podněty ke zvolenému tématu. Lektor (či zapisovatel) je případně pro svou skupinu zrekapituluje.
4. Lektor vyzve žáky, aby nahlas přemýšleli nad tématem.

Otázka k přemýšlení: **Co se tím dá dělat? Jak se to dá řešit?**

TIP:

Lektor by měl předejít tomu, aby se do brainstormingu zapojovali jen aktivní či průbojní žáci. Někteří žáci mají co říct, ale nejsou dostatečně průbojní na to, aby se mezi dominantními žáky prosadili.

Řešení: lektor se ptá na nápad/názor každého žáka zvlášť, případně pracuje s drobnými skupinkami – dvojicemi, trojicemi, kterých se aktivně doptává. Případně pasivní žáky cíleně vybízí k reakcím, jmenovitě se jich doptává na názor.

5. Lektor či zapisovatel zachytává nápady (klíčová slova) paprskovitě na flipchartový papír.

! DŮLEŽITÉ:

Nápady by měl lektor/zapisovatel okamžitě třídit, aby nevzniklo příliš mnoho izolovaných (roztříštěných, dílčích) nápadů. To může být pro zapisovatele-žáka složité. Učitel by měl s pojmenováním nápadů počkat, až se vyjeví v plné šíři, a být schopen dílčí nápad vřadit pod obecnější (vyšší) kategorii.

6. Brainstorming končí, jakmile bude zachyceno cca 5 různých nápadů.

! DŮLEŽITÉ:

Lektor (ani zapisovatel) v žádném případě nápady NECENZURUJE. Vše je povoleno, i zdánlivě sebevětší nesmysl! Neexistuje nesprávný názor. Posouzení, zda nápad dává smysl či je realistický, nastane v dalších fázích práce. Lektor by měl mít na mysli, že kritika či zpochybňování smysluplnosti nápadů může brzdit představivost žáků a vést k nežádoucí autocenzuře či obavám žáků z formulace nápadu.

VARIANTNÍ POSTUP REALIZACE KROKU 5 + 6:

Lektor zachycuje odpovědi a nápady žáků na post-it papírky (lepíky). Po vyčerpání nápadů lektor vyzve žáky, ať post-itové papírky roztřídí do shluků příbuzných nápadů. Tyto shluky pak žáci vylepí na flipchart a pojmenují.

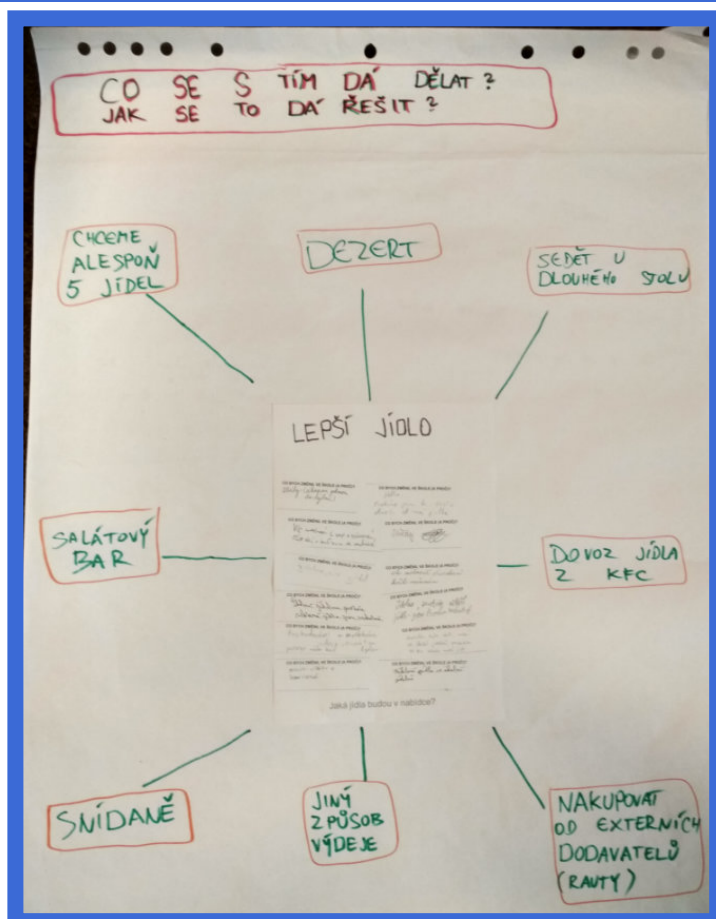

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 5: KLADY A ZÁPORY NÁPADŮ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 25 minut

CÍL:

Další prohloubení vhledu žáků do tématu z hlediska praktické realizovatelnosti nápadů.

METODA:

Zjednodušená SWOT analýza

POSTUP:

1. Lektor (či zapisovatel) prochází postupně všechny nápady zachycené na flipchartu (fáze 4).

Ke každému zachycenému bodu z brainstormingu diskutujte:

- **pozitiva nápadu:** *K čemu je to dobré? Co to přinese?*
- **negativa nápadu:** *V čem a proč je to problematické? Na co a proč to naráží? Co a proč to komplikuje?*

Lektor či zapisovatel:

- Pozitiva nápadu heslovitě zapisuje **zelenou** fixou.
- Negativa nápadu heslovitě zapisuje **červenou** fixou.

2. Pokud třída zpracovává v rámci skupinové práce více témat, skupiny si nyní navzájem představí, k čemu došly.

Poté lektor vyzve žáky, ať si flipchartový(é) papír(y) dobře prohlédnou. Lektor vysvětlí průběh následujících dvou hodin: žáci si vyberou jedno dílčí **podtéma** a to v následujících hodinách zpracují do podoby co nejkonkrétnějšího návrhu či výstupu.

! TIP:

Lektor může žákům vysvětlit, co je to SWOT analýza a informovat je o tom, že obsahem této hodiny je její zkrácená podoba.

SWOT analýza je univerzální analytická technika používaná pro zhodnocení proveditelnosti nápadu, myšlenky, projektu či organizace.

Písmena výrazu SWOT odkazují na:

- **Strengths** – silné stránky nápadu
- **Weaknesses** – slabé stránky nápadu
- **Opportunities** – příležitosti nápadu
- **Threats** – hrozby nápadu

Více informací: Management Mania: SWOT Analýza [online],
URL: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>.

5 M 5 M 10 MIN

35 MIN

25 MIN

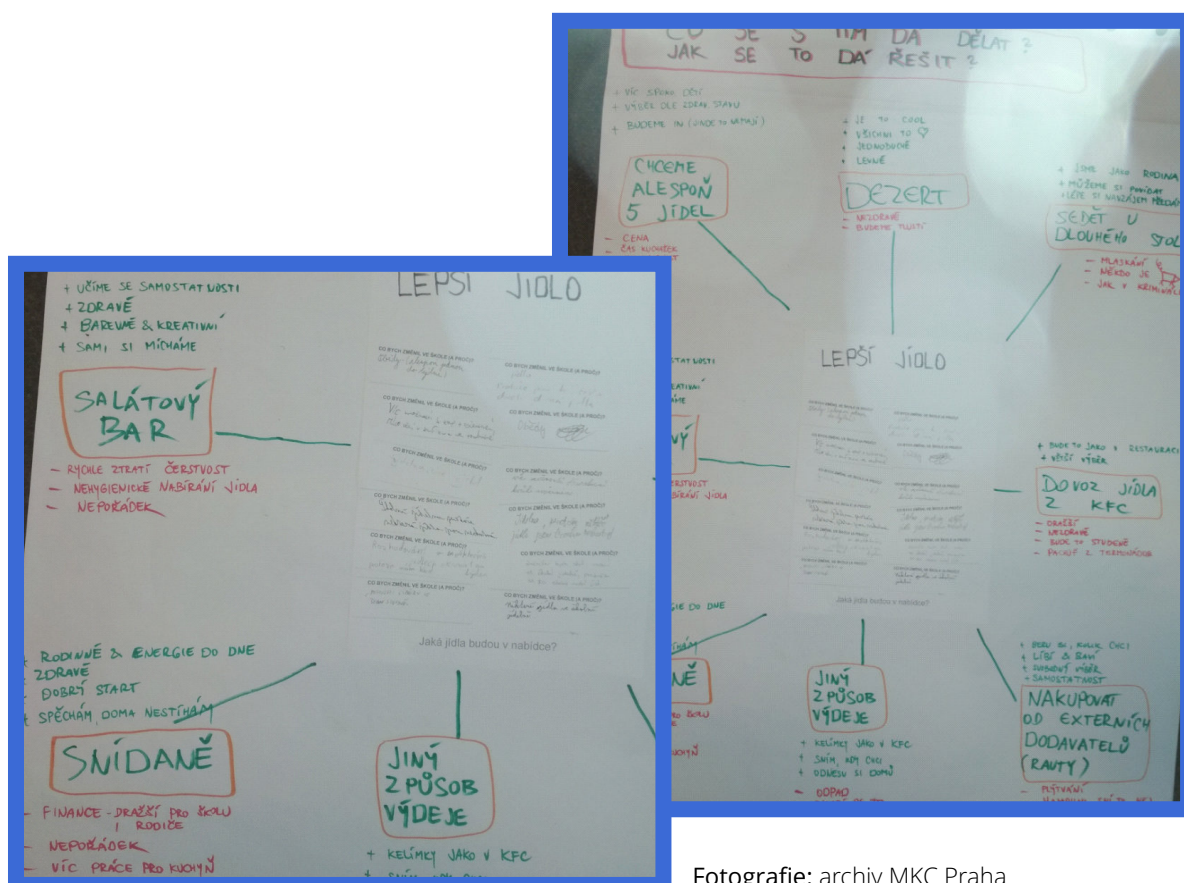
10 MIN

VARIANTNÍ ŘEŠENÍ (SKUPINOVÁ PRÁCE):

Zhodnocení **pozitiv** a **negativ** nápadů mohou žáci dostat za úkol zpracovat v rámci hodiny písemně.

POSTUP:

1. Učitel žáky vyzve k rozdělení do 3 skupin (pokud bude třída rozpracovávat jen jedno téma, skupiny mohou být shodné jako v předchozích hodinách včetně zapisovatele).
2. Učitel každé skupině přidělí 1/3 nápadů zapsaných na flipchartu (viz fáze 4).
3. Učitel vyzve žáky, aby ke každému nápadu v rámci skupiny brainstormovali nad **pozitiv** a **negativ** daného nápadu. Žáci hledají odpovědi na následující otázky:
 - **Pozitiva nápadu:** K čemu je to dobré? Co to přinese?
 - **Negativa nápadu:** V čem a proč je to problematické? Na co a proč to naráží? Co a proč to komplikuje?
4. Mluví skupiny (zapisovatel) pozitiva a negativa zachycuje na papír: Pozitiva nápadu heslovitě zapisuje **zelenou** fixou. Negativa nápadu heslovitě zapisuje **červenou** fixou.
5. V okamžiku, kdy skupiny dokončí práci, učitel vyzve vůdce skupin (zapisovatele), aby představili, k čemu v rámci skupinové práce došli. Papíry s pozitivy a negativy poté vyvěsí na flipchart s nápady (viz fáze 4).

Fotografie: archiv MKC Praha.

FÁZE 6: REFLEXE PROBĚHLÝCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max.10 minut

CÍL:

Reflektovat uplynulé dvě hodiny.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor s žáky probírá průběh přechozích hodin. Otázky k diskusi:
 - Překvapilo vás téma, které třída (skupiny) zvolila?
 - Mrzí vás, že některé téma nebylo vybráno?
 - Byl pro vás průběh hodin srozumitelný?
 - Co vás nejvíc bavilo a proč, co naopak byla nuda a proč?
 - K čemu je dobré přemýšlet o kladných i záporných stránkách nějaké otázky?
 - Přemýšlíte takto i ve vlastním životě?
 - Dostali jste se ke slovu opravdu úplně všichni?
 - Kdo se neměl možnost vyjádřit? Proč?

5 M

5 M

10 MIN

35 MIN

25 MIN

10 MIN

PRACOVNÍ LIST Č. 9: TOHLE CHCEME JINAK

Se spolužáky a spolužačkami teď pracujete na skutečné změně. Jak se ti společné plánování změny líbí? Zkus popsat vlastními slovy, jaký z toho máš pocit.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Máš při práci pocit, že je tvůj hlas při rozhodování ve třídě dost slyšet? Daří se ti prosazovat mezi spolužáky a spolužačkami svůj názor? Souhlasíš s problémem, který řešíte? Zkus upřímně odpovědět. A pokud máš pocit, že se ti nedaří svůj názor mezi ostatními prosadit, co by to mohlo změnit? Můžeš něco z toho změnit ty sám/sama?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Když jste hledali řešení vybraného problému, hledali jste klady a zápory jednotlivých návrhů. Děláš něco podobného i sám/sama při rozhodování o jiných věcech ve svém životě? K čemu je podle tebe dobré, zamyslet se nad klady a zápory navrženého řešení?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

TVOŘÍME VIZI

1. a 2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

všem žákům je poskytována možnost vyjádřit se k průběhu a cíli aktivit

POSTOJE

otevřenost ke kulturní rozmanitosti a k odlišným přesvědčením, názorům a chování – formování společné vize sjednocuje jedince pod skupinu s určitými zájmy a cíli

tolerance k nejednoznačnému – aktivita žákům ukazuje, že spolupráce a vzájemná tolerance je předpokladem úspěšného vytvoření „společné vize“

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – aktivita podporuje dovednost zapojovat do plánování společenských řešení kritické myšlení a zřetel na komplexnost přemýšlení a plánování

skrze skupinovou práci je podporováno **aktivní naslouchání, empatie a spolupráce**

jazykové a komunikační dovednosti – aktivita vyžaduje srozumitelné a strukturované formulování potřeb, zájmů, vizí apod.

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

průběh aktivity poskytuje možnost nahlédnout, že prosazování a zavádění zájmů (vizí) do praxe vyžaduje komplexní přemýšlení a plánování

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 10:

TVOŘÍME VIZI

1. a 2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci promýšlejí možná řešení vybraného problému/problémů. V závěru hodiny si sami formulují vizi, která zahrnuje vítězný návrh/návrhy, který/které budou žáci v následujících hodinách realizovat.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T10_H1+2 Průvodce metodikou
- Flipcharty s tematickými klastry a podtématy z předchozích dvou hodin
- Dokument SŠ_T10 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Nůžky
- Fixy
- Lepidlo
- Nalepovací barevná kolečka (3 kolečka pro každého žáka)

FÁZE 1: PŘEDSTAVENÍ NÁSLEDUJÍCÍCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat stávající kompetence k rozhodování na škole.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor rekapituluje průběh uplynulých dvou hodin a diskutuje, k čemu třída došla. Diskutuje s žáky, zda mají představu o tom, jak se bude postupovat dál.
2. Poté lektor představí náplň následujících hodin: žáci (z každé skupiny) si vyberou jedno dílčí **podtéma** a v následujících hodinách jej zpracují do podoby co nejkonkrétnějšího návrhu či výstupu.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T10 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 10, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující dvě vyučovací hodiny.

5 M
10 MIN

45 MIN

20 MIN

10 MIN

FÁZE 2: PRIORITIZACE PODTÉMÁT KE ZPRACOVÁNÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

POZNÁMKA:

Zpracovávali se ve třídě více témat, skupiny pracují paralelně.

POSTUP:

1. Lektor vyvěsí na tabuli, flipchart či zeď flipchartový papír se zpracovanými pozitivy a negativy zvoleného podtématu (fáze 5 předchozích dvou hodin k tématu č. 8).
2. Lektor rozdá každému žákovi 3 hlasovací kolečka a vyzve žáky, aby prioritizovali **podtémata** na flipchartu podobně, jako vybírali **tematický klastr** v minulých dvou hodinách. Tj. žáci mohou přidělit libovolný počet koleček libovolným nápadům.

Otázky k prioritizaci:

- Který z těchto nápadů chcete řešit nejvíc?

případně

- Který z těchto nápadů by se podle vás měl ve škole uskutečnit?

3. Zvítězí-li 2 či více **podtémat**, skupina hlasuje (např. zvedáním ruky), které bude dále rozpracováno.

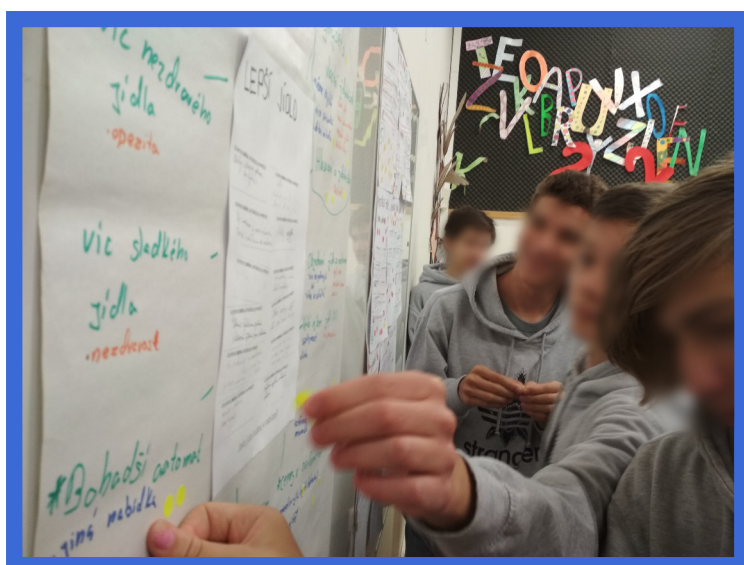

Foto: archiv MKC Praha.

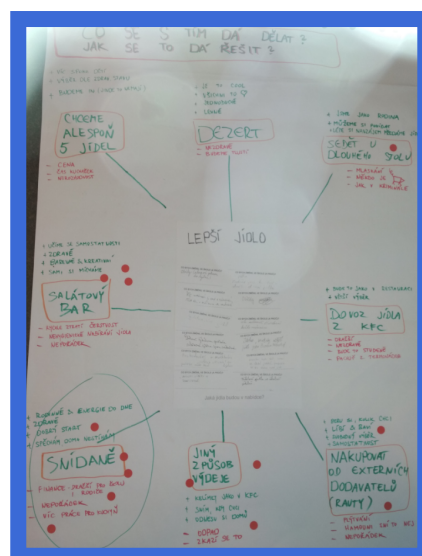

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: BRAINSTORMING NAD VÍTĚZNÝM NÁVRHEM

DOBA TRVÁNÍ:

max. 45 minut

CÍL:

Žáci přemýšlejí o možných řešeních problému

METODA:

Myšlenková mapa, brainstorming

POSTUP:

1. Lektor (či zapisovatel) přepíše na samostatný A4 papír či vystřihne z flipchartového papíru zpracovaného v předchozí fázi (fáze 2) **podtéma** s největším počtem hlasovacích koleček.
2. A4 s vítězným **podtématem** vylepí doprostřed nového flipchartového papíru.
3. Lektor (či zapisovatel) nyní vyzve žáky, aby nahlas přemýšleli nad **podtématem**.

Otázky k přemýšlení:

- Co se s tím dá dělat?
- Co je k tomu potřeba?
- Co vás k tomu napadá?

4. Lektor či zapisovatel zachytává **nápady** (ev. klíčová slova) paprskovitě na flipchart, papír, případně nápady rozvíjí.
5. Brainstorming končí v situaci, kdy žáci již neprodukují nové **nápady**.

! DŮLEŽITÉ:

Lektor ani v této fázi nápady necenzuruje, aby nezablokoval myšlenkový „rozlet“ žáků.

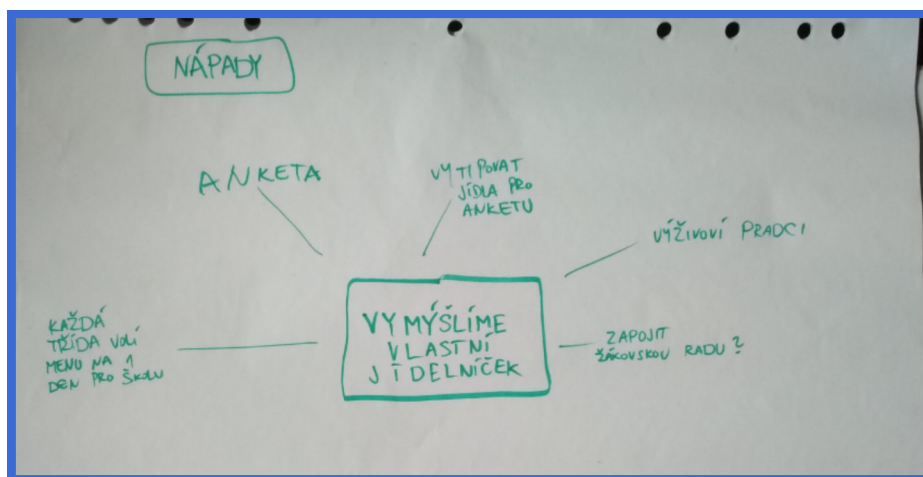

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 4: FORMULACE VIZE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Shrnout výsledky dosavadní práce do textu vize.

METODA:

Řízená diskuse

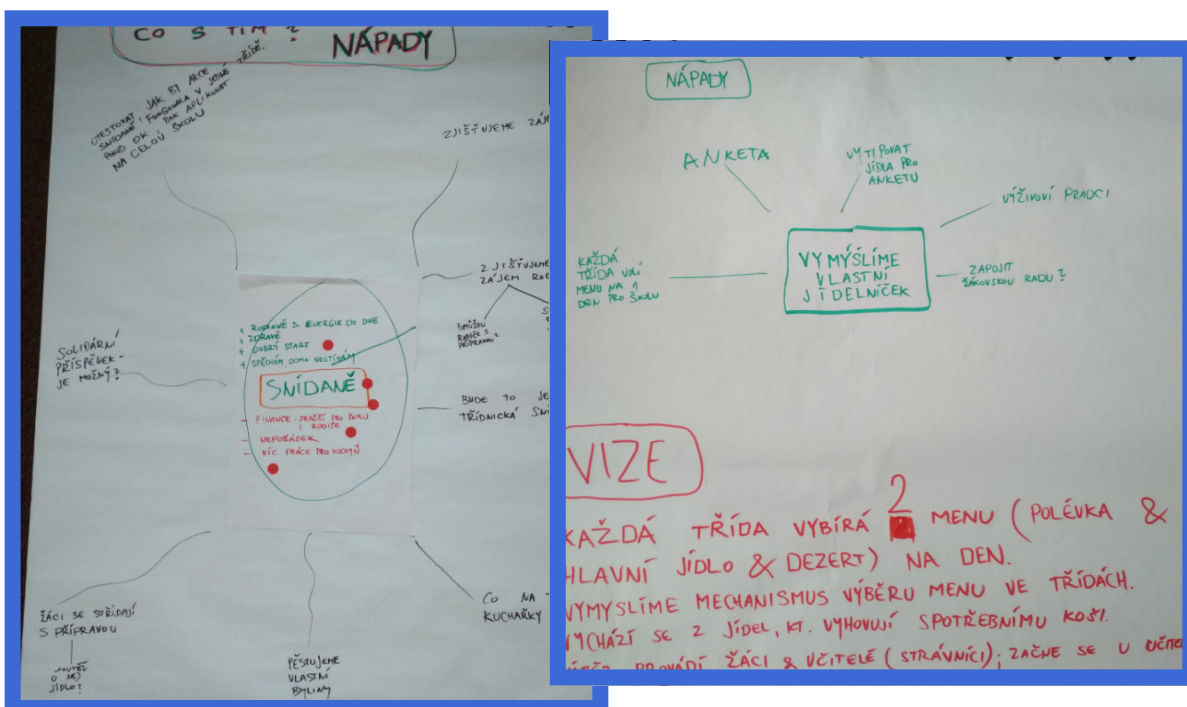
POSTUP:

1. Lektor (či zapisovatel) vysvětlí, že nyní se třída (skupina) pokusí ze zachycených **nápadů** formulovat **vizi**, jak rozvíjené téma uchopit, co s ním dále udělat. Cílem je formulovat větu či souvětí, které shrnuje společný cíl.
2. Lektor s žáky diskutuje, co je **vize**, k čemu se používá, k čemu je užitečná.

📌 DŮLEŽITÉ:

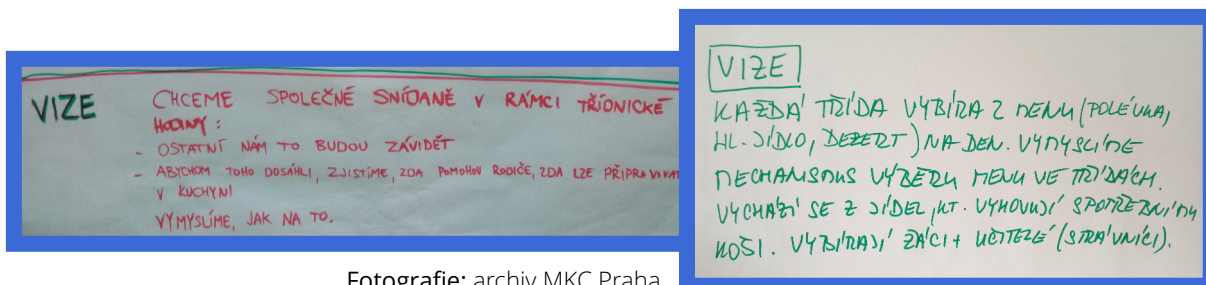
Vize popisuje vytyčený cíl, případně rámcový způsob jeho dosažení. Lektor žákům vysvětlí, že cestu či plán, jak cíle dosáhnout (dílní konkrétní kroky a rozdělení zodpovědnosti za ně), budou žáci formulovat v následujících dvou hodinách.

3. Lektor (či zapisovatel) s žáky diskutuje nad zachycenými **nápady**, případně je dále rozvíjí (připisuje je na flipchartový papír). Lektor se soustředí zejména na cílový stav, případně rámcovou představu jeho dosažení. Pro formulaci **vize** není nutné detailně promýšlet jednotlivé kroky k jeho uskutečnění.

Fotografie: archiv MKC Praha.

4. V okamžiku, kdy třída či skupina negeneruje nové **nápady** a převládá shoda nad cílem a rámcovou představou jeho dosažení, lektor se spolu s žáky pokusí zachycené **nápady** shrnout do jedné či několika málo vět. Lektor nad formulací diskutuje se třídou, dokud nad ní nepřevládne spokojenost.

Fotografie: archiv MKC Praha.

5. Posledním krokem je brainstorming nad názvem projektu. Ten by měl heslovitě vystihovat obsah **vize**.

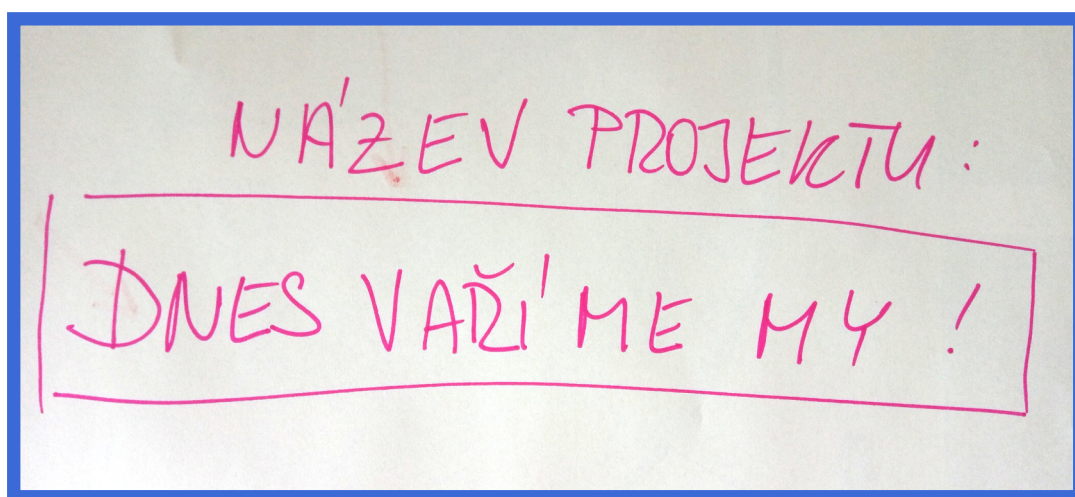

Foto: archiv MKC Praha.

📌 DŮLEŽITÉ:

Podobně jako v předchozích hodinách založených na brainstormingu je důležité, aby učitel zajistil aktivní zapojení všech žáků třídy, nikoliv pouze těch neaktivnějších. Žáky lze cíleně vyvolávat, klást jim dotazy, podněcovat je k reakcím. Opět: důležité je **nápady** žáků nebanalizovat, neshazovat – nastolit a udržet co nejotevřenější klima.

Důležitá je tvůrčí práce s **nápady**: zkoušet je navzájem kombinovat, skládat do pokud možno funkčního či realistického celku.

Diskuse probíhá, dokud nevykrytalizuje konkrétní představa, co s tématem udělat, jak ho rozvinout. Na této představě by měla být mezi žáky shoda. Ve sporných okamžicích může lektor nechat žáky o **nápadech** hlasovat. Například pokud se objeví dvě navzájem si odporující podoby řešení problému a obě mají ve třídě určité zastoupení, lektor vysvětlí, že realizovatelné je jen jedno řešení a zeptá se třídy, který návrh si ponechají a který naopak vypustí. Před hlasováním může lektor nechat zastávce obou variant, aby své **nápady** před třídou krátce představili a obhájili.

Je potřeba se vypořádat s každým žákovským argumentem – lektor (či zapisovatel) by neměl **nápady** žáků selektivně odmítat či „shazovat“ jen proto, že mu přijdou nerealistické. Pokud bude mít lektor pocit, že některý z **nápadů** je skutečně nesmyslný či zcela nerealizovatelný (např. naráží na zákonné limity), může rozpoutat ve třídě diskusi, kde nechá ve prospěch a v neprospěch **nápadu** argumentovat samotné žáky. Je pravděpodobné, že žáci si nerealizovatelnost **nápadu** sami uvědomí a začnou hledat další cesty.

POZNÁMKA:

Tato fáze může být pro lektora (či zapisovatele) facilitačně velmi náročná. Není možné předvídat, zda žáci budou schopni sami dospět ke konkrétní představě, či tuto představu bude facilitátor muset dotvářet (domýšlet) či aktivně žákům předkládat možná řešení.

Lektor či zapisovatel proto sleduje jediný cíl: poskládat žákovské **nápady** jakýmkoliv způsobem do takového celku, nad kterým se žáci shodnou do té míry, že jej budou považovat za vlastní.

TIP:

Lektor by měl žákům vysvětlit, co je vize a k čemu slouží.

CO A K ČEMU JE VIZE?

Vize je stručné shrnutí cílového stavu – jedna či několik vět – odpovídající na základní otázky:

- Čeho chceme dosáhnout?
- Proč a jak to chceme udělat?

Vize je představa požadovaného cíle v podobě popisu ideálního stavu, kterého chce třída dosáhnout. Vize je orientační bod a silný motivační prvek, který má každý před očima – pomáhá „táhnout za jeden provaz“ směrem k jejímu naplnění. Je důležité, aby se s vizí ztotožnili všichni žáci. Ztotožnění s cílem dosáhneme tím, že žáky necháme cíl vymyslet a formulovat. Bude jejich majetkem. Bez vize chybí společný zájem a žáci by nevěděli, o co vlastně usilují.

Zdroj: Management Mania: *Vize (Vision)* [online],
URL: <https://managementmania.com/cs/vize>.

Příklad vize z komerčního prostředí:

VIZE KOUPALIŠTĚ:

„Vizí koupaliště RICCO v Příboře je nabízet návštěvníkům nevšední a ojedinělé zážitky v letním areálu s křišťálovou vodou a svěží, udržovanou zelení. Umocnit celkový dojem za pomoci rozmanité letní nabídky jídel a nápojů, které vám připraví a bude nabízet usměvavý a odborně vyškolený personál.“

Zdroj: Rudolf Korčák: *Rodinná rekreace* [online],
URL: <https://www.koupaliste.cz/rodinna-rekreace>.

FÁZE 5: REFLEXE PROBĚHLÝCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max.10 minut

CÍL:

Reflektovat uplynulé dvě hodiny a připravit žáky na následující dvě hodiny.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor zjišťuje, zda všichni žáci souhlasí s formulovanou vizí a jaký mají ze své práce pocit.
2. Lektor oznámí žákům, že během následujících dvou hodin budou plánovat naplnění své vize.

5 M

10 MIN

45 MIN

20 MIN

10 MIN

PRACOVNÍ LIST Č. 10:

TVOŘÍME VIZI

Váš návrh na změnu, který se spolužáky a spolužačkami připravujete, už má velmi konkrétní podobu. Společně jste si dokonce vytvořili i vizi. Vzpomeneš si na ni? Jak vaše vize zní?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kde všude může být vize potřeba? Myslíš, že nějakou vizi má třeba i ředitel vaší školy nebo vedení města, kde žiješ? Jak by jejich vize mohly znít?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Je nějaká další oblast ve tvém životě, kde by se ti hodilo mít svou vizi? Která oblast to je? Zkus svou vizi napsat.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

OD VIZE K PLÁNU

1. a 2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

všem žákům je poskytována možnost vyjádřit se k průběhu a cíli aktivit

POSTOJE

otevřenost ke kulturní rozmanitosti a k odlišným přesvědčením, názorům a chování – formování společné vize sjednocuje jedince pod skupinu s určitými zájmy a cíli

tolerance k nejednoznačnému – aktivita žákům ukazuje, že spolupráce a vzájemná tolerance je předpokladem úspěšného vytvoření „společné vize“

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – aktivita podporuje dovednost zapojovat do plánování společenských řešení kritické myšlení a zřetel na komplexnost přemýšlení a plánování

skrze skupinovou práci je podporováno **aktivní naslouchání, empatie a spolupráce**

jazykové a komunikační dovednosti – aktivita vyžaduje srozumitelné a strukturované formulování potřeb, zájmů, vizí apod.

ZNALOSTI

A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

průběh aktivity poskytuje možnost nahlédnout, že prosazování a zavádění zájmů (vizí) do praxe vyžaduje komplexní přemýšlení a plánování

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 11:

OD VIZE K PLÁNU

1. a 2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci promýšlí dílčí kroky, které povedou k formulované vizi. Plánují si práci a rozdělují úkoly, zároveň si stanovují časový harmonogram práce.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T11_H1+2 Průvodce metodikou
- Flipchartový papír s podtématy z předchozích dvou hodin a vizí (fáze 4)
- Dokument SŠ_T11_H1+2 Plán práce
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A0

 TISKÁRNA A3 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A3;
OUTPUT SIZE: A3; PAGE LAYOUT: POSTER 2 x 2
TISKÁRNA A4 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A4;
OUTPUT SIZE: A4; PAGE LAYOUT: POSTER 3 x 3

- Dokument SŠ_T11 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Barevné fixy
- Lepidlo nebo lepící guma

VIZE

KAŽDÁ TŘÍDA VYBÍRÁ Z MENU (POLÉVKA, HL. JÍDLA, DEZERT) NA DEN. VYNYSCÍME MECHANISMAS VÝBĚRU MENU VE TŘÍDÁCH. VYCHÁZÍ SE Z JÍDEL, KT. VYHOVUJÍ SPOTŘEBNÍM KÓŠI. VYBÍRAJÍ ŽAČI + UČITELÉ (STRAVNÍCI).

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 1: PŘEDSTAVENÍ NÁSLEDUJÍCÍCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Zrekapitulovat předchozí dvě hodiny a připravit žáky na následující dvě hodiny.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor průběžně ověřuje, zda žáci rozumějí pojmům, s nimiž se v tématu pracuje, případně je dovysvětlí. V tématu č. 10 jde především o rozdíl mezi pojmy: **vize a plán**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevovat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor vyvěsí na tabuli, flipchart či zeď flipchartový papír s nápady a zformulovanou vizí (**téma č. 9, fáze 4**).
2. Lektor rekapituluje průběh uplynulých hodin a diskutuje o tom, k čemu třída došla. Diskutuje s žáky, zda mají představu o tom, jak se bude postupovat dál.
3. Poté lektor představí náplň následujících dvou hodin: žáci se pokusí **vizi**, ke které došli v uplynulých dvou hodinách, promyslet do podoby konkrétního plánu práce. Na konci následujících dvou hodin budou mít žáci jasný plán, co, kdo, jak a dokdy udělá, aby se **vize** proměnila ve skutečnost.
4. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T11 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 11, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující dvě vyučovací hodiny.

5 M

75 MIN

75 MIN

10 MIN

! TIP:

Po vyčerpání relevantních prvků z vize zbývá celá řada dalších otázek, které je potřeba vyřešit. Lektor klade otázky typu „**Co dále je potřeba udělat, aby to fungovalo?**“ Nápady žáků třída diskutuje.

Ty, které v diskusi obstojí, lektor zapisuje do dokumentu **Plán práce**, promýšlí s žáky optimální řešení, stanoví zodpovědnost i termín vyřešení.

FÁZE 2: CO JE POTŘEBA UDĚLAT?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 75 minut

CÍL:

Identifikovat, co všechno je potřeba udělat, aby došlo k naplnění vize.

METODA:

Diskuse, brainstorming, myšlenková mapa

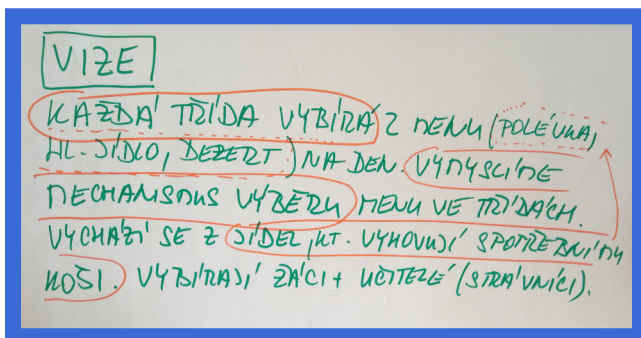
POSTUP:

POZNÁMKA:

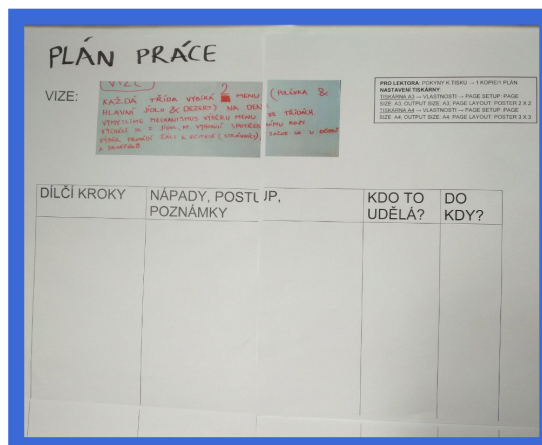
Zpracovává-li se ve třídě více témat, skupiny pracují paralelně.

V první části plánování je důležité si ujasnit, co vše je potřeba udělat, aby došlo k naplnění **vize**:

1. Lektor vyvěsí na tabuli **Plán práce** (z dokumentu SŠ_T11_H1+2 Plán práce) a do hlavičky přepíše nebo přepokopíruje vizi.
2. Lektor prochází a rekapituluje dílčí části **vize**. Diskutuje se žáky optimální řešení, zodpovědnost a stanovení termínu jeho vyřešení. Výstupy diskuse zapisuje do dokumentu **Plán práce**.

Fotografie: archiv MKC Praha.

Třída tímto způsobem promyslí a krok po kroku definuje všechny dílčí úkoly, které je třeba vykonat k naplnění **vize**.

- Ke každému dílčímu kroku prodiskutuje a zapíše dílčí nápady, postup k jejich realizaci a podobu výstupu.
- Poté se s žáky domluví na zodpovědnosti za realizaci dílčího výstupu (kdo co konkrétně udělá) a na termínu jeho vyhotovení.

❗ VARIANTNÍ ŘEŠENÍ:

Průběh **fáze 2** je z facilitačního hlediska náročný, proto v metodice vykonává facilitaci lektor. Při pilotním ověření v 9. ročníku ZŠ se lektori, kteří pilotní ověření realizovali, přesto rozhodli pověřit facilitací a vedením místo sebe žákyni, která již v předchozích lekcích projevila talent a schopnosti tento typ práce zvládnout a diskusi třídy moderovat.

Rozhodne-li se lektor pro tento postup, měl by s vytipovaným žákem předem prodiskutovat, zda má odvahu si to vyzkoušet.

Je velmi důležité žáka v roli facilitátora podporovat v systematickém uchopování dílčích témat, aktivně, avšak nenásilně třídní debatu prohlubovat.

PLÁN PRÁCE			
VIZE:			
PRO KOHO TO DĚLÁME:			
DÍLČÍ KROKY	NÁPADY, POSTUP, POZNÁMKY, VÝSTUP	KDO TO UDĚLÁ?	DO KDY?
1 MECHANISMUS VÝBĚRU	<p><u>POSTUP:</u> VĚDY STEJNĚ PRO POKÉVU, HL. CHOB & DEZERT / SALÁT</p> <ol style="list-style-type: none"> KAŽDÝ ŽÁK NAVRHNĚ 1 JÍDLO, TO SE NAPÍŠE NA TABULI. POTÉ SE O NÁVRHY HLASUJE A ZAPOUŠE SE PŘÍČ ZÁJEMŮ O DANÉ JÍDLO. JÍDLO S KAMN PŘEM (4) HLASŮ VYPADÁVÁ. HLASUJE SE O ZBYLÝCH POKÉVECH (STEJNĚKONNĚ) POSTUP VÝBĚRU SE OPAKUJE PRO POKÉVY — " — — — — — PRO POKÉVY/DEZERT/SALÁT <p><u>ÚKOL:</u> VYTVOŘIT PŘEDNÍJ POSTUP VÝBĚRU (PREZENTACI), SE KTEROU BUDOU SEZNÁMEN OSBE TŘÍDY NA ŽÁKŮ, ABY MĚLI VÝBĚR PŘIVRŽET SAMOSTATNĚ</p>	STANDA (?)	19/5/19
2 DOPLNĚNÍ PREZENTACE SYSTÉMU V OSMÁKĚ	<p><u>ÚKOL:</u> DOPLNIT S VĚNĚLI OSMÁKŮ, ŽE PŘÍSDĚJE DO TŘÍDMĚSÍČNÍ HOJINY MÁE PROJEKT PŘEDSTAVIT S VÝNĚTIT</p>	PONĚŘENĚ DVOJICE	16/5/19
3 PREZENTACE SYSTÉMU V OSMÁKĚ	<p><u>ÚKOL:</u> DĚLIT PREZENTUJÍCÍ DVOJICE</p> <ol style="list-style-type: none"> KOZHODNOUT, KDO PREZENTUJE V JAKÉ TŘÍDĚ DĚLIT TO DOPREZENTOVAT 	PONĚŘENĚ DVOJICE	19/5/19 O TŘÍDĚ RODINĚ
4 VYSVĚTLIT SYSTÉM VĚDOVCI KUCHAŘKĚ	<p><u>ÚKOL:</u> ZAJÍT DO KUCHNĚ A VYSVĚTLIT KUCHAŘKĚ SYSTÉM - JAK A PROČ VZÁKME DĚLAT, ŽE MÁ PODPORU P. PŘEDTELEK P. ZÁSTUPCE</p>	DOMINIKA	
5 VYMYSLET HARMONOGRAM KOTI VÝBĚRU JAKÉ TŘÍDY	<p><u>ÚKOL:</u> KAŽDĚ TŘÍDĚ PŘEDAT TERMÍN TĚD. HOJINY, KOTI BŮDE VYBĚRAT MENU. PŘI TOMUŽAT TERMÍN TŘÍDĚM! KDO ZODPOVÍKÁ ZA PŘIPOMENUTÍ? A ZA ZHŮBENÍ, O TĚDĚ VYBĚRU?</p>	?	
6 PŘEDÁNÍ ÚTA O VÝBĚR. JÍDLE KUCHYNI	<p>INFO O JÍDLE A TERMÍN VĚBĚNÍ DANĚHO JÍDLA DOHLUVA</p>	→ DOMINIKA	
7 PREZENTACE NAŠEHO PROJEKTU	VYMYSLET PŘÍŠŤ LECI	VŠICHNI	28.5.19

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 3: REKAPITULACE UPLYNULÝCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max.10 minut

CÍL:

Žáci rekapitulují proběhlé dvě hodiny, připomínají si rozdělení úkolů a ujišťují se, že všemu rozumějí.

POSTUP:

1. Lektor ověřuje, zda žáci vědí, co je potřeba udělat a kdo to udělá, kdo je zodpovědný za daný úkol a ověřuje i chápání celého procesu samotnými žáky.

Klade dotazy typu:

- K čemu je dobré zpracovat jednotlivé dílčí kroky? Bylo by možné dílo dokončit, pokud některý z kroků vynecháme?
- Přišlo vám promýšlení zpracování úkolu složitě? Pokud ano, proč, v čem?
- Plánovali jste někdy v životě nějaký úkol, na kterém společně pracovalo víc lidí? Jak to dopadlo?
- Jak myslíte, že dopadne tohle?

! TIP:

Žáky je vhodné k vypracování dílčích úkolů motivovat, např. oznámit, že nesplnění úkolu bude klasifikováno pětkou.

2. Lektor oznámí, že nyní žáci budou pracovat na realizaci úkolu. Dále žákům řekne, že naplní příštích dvou hodin bude kontrola vykonání žákovských úkolů a promýšlení prezentace výstupů žákovského projektu.

! TIP:

Je vhodné umožnit žákům plnění úkolu v rámci výuky a poskytnout jim vhodné zázemí a techniku (např. počítačovou učebnu, tiskárnu apod.). Žáky lze rovněž vyzvat, aby úkoly vypracovali za domácí úkol.

5 M

75 MIN

75 MIN

10 MIN

SŠ_T11_H1+2 PLÁN PRÁCE

PLÁN PRÁCE

VIZE:

PRO KOHO TO DĚLÁME:

DÍLČÍ KROKY	NÁPADY, POSTUP, POZNÁMKY, VÝSTUP	KDO TO UDĚLÁ	DOKDY?

PRACOVNÍ LIST Č. 11:

OD VIZE K PLÁNU

Spolu se spolužáky a spolužačkami jste si naplánovali konkrétní kroky, kterými dosáhnete vytoužené změny. Myslíš si, že je potřeba vše takto podrobně naplánovat? Proč ano/ne?

Jaké jsou tvoje konkrétní úkoly? Zkus si je vypsát a klidně si k nim dopiš i to, co konkrétně pro splnění úkolu musíš udělat.

Když se zamyslíš nad celým plánem, který vaše třída vytvořila. Jsou v něm nějaká slabá místa? Která to jsou? Co se dá podle tebe udělat pro to, aby vše dobře dopadlo?

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZentační blok

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT

1. a 2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

kulturní rozmanitost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že demokratická společnost je složená z rozličných zájmových skupin, kultur a společenství, které se snaží své vize realizovat a propagovat

POSTOJE

otevřenost ke kulturní rozmanitosti a k odlišným přesvědčením, názorům a chování

tolerance k nejednoznačnému – aktivita se snaží podporovat vědomí, že žákovské vize/projekty nemusí být kladně přijímány

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

samostatné učení

analytické a kritické myšlení

jazykové a komunikační dovednosti – aktivita vyžaduje srozumitelné a strukturované prezentování potřeb, zájmů, vizí apod.

flexibilita, přizpůsobivost a spolupráce – jsou zkoušeny skrze skupinové plánování a realizaci projektu

ZNALOSTI

A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

aktivita poskytuje porozumění principům a náležitostem, souvisejícím se vstupem konkrétního projektu (vize) do veřejného prostoru

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 12:

JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT

1. a 2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si uvědomí, že svůj projekt musí dobře prezentovat, aby měl šanci uspět. Budou se zabývat tím, komu, kdy a kde projekt představí, co v prezentaci nesmí chybět, i to, jak bude představení probíhat a vypadat.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T12_H1+2 Průvodce metodikou
- Flipchartový papír s Plánem práce z předchozích dvou hodin (fáze 3)
- SŠ_T11_H1+2 Plán prezentace

- **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A0

 TISKÁRNA A3 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A3;
OUTPUT SIZE: A3; PAGE LAYOUT: POSTER 2 x 2
TISKÁRNA A4 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP: PAGE SIZE: A4;
OUTPUT SIZE: A4; PAGE LAYOUT: POSTER 3 x 3

- Dokument SŠ_T12 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Barevné fixy

FÁZE 1: PŘEDSTAVENÍ NÁSLEDUJÍCÍCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Připravit žáky na průběh následujících dvou hodin, jejichž cílem je promyslet a připravit strategii na prezentaci žákovského výstupu širšímu publiku. Žáci formulují odpovědi na otázky KDO, CO, KDY, KDE, KOMU, JAK prezentovat.

METODA:

Diskuse

! TIP NA ÚVOD:

- Lektor průběžně ověřuje, zda žáci rozumějí pojmům, se kterými se v tématu pracuje, případně je dovysvětlí. V tématu č. 11 jde především o pojmy: **prezentace, reklama, publikum**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor s žáky stručně rekapituluje průběh minulých dvou hodin a oznámí, že cílem dnešních dvou hodin je vymyslet strategii představení výsledku žákovské práce (projektu) širšímu publiku a připravit jeho prezentaci.
2. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T12 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 12, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující dvě vyučovací hodiny.
3. Lektor s žáky rekapituluje stav realizace projektu: na základě Plánu práce (vytvořeného v průběhu tématu č. 10, fáze 3). Lektor prochází jednotlivé úkoly:
 - Vyzve zodpovědné mikrotýmy k představení své práce.
 - Poté vyzve celou třídu, aby se hlasováním vyjádřila, zda daný úkol akceptuje jako splněný v dostatečné kvalitě, případně vznášela připomínky.
 - Vypracované úkoly hodnotí (a chválí).

5 M

15 MIN

20 MIN

20 MIN

20 MIN

10 MIN

- U nevypracovaných úkolů stanoví jasný termín vypracování (+ případné sankce za nesplnění úkolu). I o náhradním termínu a podobě sankcí může nechat třídu diskutovat/hlasovat.

4. Lektor žákům sdělí, že cílem následujících dvou hodin je promyslet a připravit představení projektu širšímu publiku (ať už žákům školy, pedagogům nebo třeba rodičům či sousedům školy). Pro splnění tohoto úkolu je potřeba vyřešit tři okruhy problémů:

- **A:** Rozdělit si úkoly při organizaci představení projektu.
- **B:** Rozhodnout se, kde, kdy, komu a jak bude žákovský projekt představen.
- **C:** Promyslet způsob představení a připravit samotnou prezentaci.

PLÁN PRÁCE		PRO LEKTORA, POKYNY K TISKU → 1 KOPIE/1 PLÁN NASTAVENÍ TISKÁRNÍ TISKÁRNA A3 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP, PAGE SIZE: A3, OUTPUT SIZE: A3, PAGE LAYOUT: POSTER 2 TISKÁRNA A4 → VLASTNOSTI → PAGE SETUP, PAGE SIZE: A4, OUTPUT SIZE: A4, PAGE LAYOUT: POSTER 3	
VIZE:			
PRO KOHO TO DĚLÁME:			
DÍLČÍ KROKY	NÁPADY, POSTUP, POZNÁMKY, VÝŠETUP	KDO TO UDĚLÁ?	DO KDY?
1 MECHANISMUS VÝBĚRU	<p><u>POSTUP:</u> (VĚŠK STEJNÝ PRO POJĚVM, HL. CHOD & DEZERT/SALÁT)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KAŽDÝ ŽÁK NAVRHNĚ 1 JÍDLO. TO SE NAVRĚ NA TABULI. 2. POTÉ SE O NÁVRHU HLASUJE A ZAPOUJE SE POČET ZÁJEMŮ O DANÉ JÍDLO. JÍDLO S NAJÍM POČETM (+) HLASŮ VYPADNĚVÁ. 3. HLASUJE SE O ZBYTĚCH POKRMECH (STEJNĚ EDINĚ) 4. POSTUP VÝBĚRU SE OPĚKUJE PRO PŘELOHY 5. ——— 11 ——— PRO POJĚVM/DEZERT/SALÁT <p><u>ÚKOL:</u> VYTVOŘIT PŘEHLEDNÝ POSTUP VÝBĚRU (PREZENTACI), SE KTEROU BUDOU SEZNÁMĚM OSME TŘÍDY NA ŠKOLE, ABY MOHLI VÝBĚR PŘIVÁDĚT SAMOSTATNĚ</p>	STANDA (?)	17/5/19
2 DOPLNĚNÍ PREZENTACE SYSTĚMU V OSMÁKŮ	<p><u>ÚKOL:</u> DOMLUVIT S UČITELI OSMÁKŮ, ŽE PŘÍJDEME DO TŘÍDMĚSÍČNÍHO HODIN MÁME PŘEJEET PŘEDSTAVIT & VYSVĚTLIT</p>	POVĚŘENĚ OVOJICE	16/5/19
3 PREZENTACE SYSTĚMU V OSMÁKŮ	<p><u>ÚKOL:</u> 1) UČITĚ PREZENTUJÍCÍ DVOJICE 2) KOZHODNOUT, KDO PREZENTUJE V JAKÉ TŘÍDĚ 3) DOJÍT TO ODPREZENTOVAT</p>	POVĚŘENĚ DVOJICE	17/5/19 0 TŘÍD 40DNĚ
4 VYSVĚTLIT SYSTĚM VEDOUČÍ KUCHAŘCE	<p><u>ÚKOL:</u> ZAJÍT DO KUCHNĚ A VYSVĚTLIT KUCHAŘCE - SYSTĚM; - JAK A TRÁV VZÁKME DOJÍT, ŽE MÁ PODPORU P. ŘEDITELEK P. ŽÁSTUKE</p>	DOMINIKA	
5 VYMYSLET HARMONOGRAM, KJ VYBÍRÁ JINÁ TŘÍDA	<p><u>ÚKOL:</u> KAŽDĚ TŘÍDĚ PŘEDAT TERMÍN TŘÍD. HODIN, KJ BUDĚ VYBÍRAT MENU. PŘETOHNĚT TERMÍN TŘÍDĚM! KJ ZODPORNĚ ZA PŘIPOMENUTÍ? S ZA ZHŮVENÍ, ČI TĚM VYBEROU?</p>	?	
6 PŘEDÁNÍ INFO O VÝBĚ. JÍDLE KUCHYNI	<p>INFO O JÍDLE A TERMÍN VÁŘENÍ DANĚHO JÍDLA DOMLUVĚVÁ →</p>	DOMINIKA	
7 PREZENTACE NAŠĚHO PROJEKTU	<p>VYMYSLE PŘÍŠTÍ LEKCI</p>	VŠICHNI	28.5.19

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 2: K ČEMU JE DOBRÁ PREZENTACE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Prodiskutovat s žáky smysl prezentace své (či jakékoliv jiné) práce.

METODA:

Videa a diskuse

POSTUP:

1. Lektor s žáky diskutuje, k čemu je dobré něco prezentovat. Proč je to důležité? Co by se (ne)stalo, kdybychom prezentování své práce vynechali či podcenili?
2. Lektor se žáků zeptá, která reklama je v poslední době zaujala (pozitivně i negativně) a proč. Dotazuje se jich, co se jim v reklamě líbilo a co naopak nelíbilo. Poté s nimi diskutuje o tom, pro koho byla reklama pravděpodobně určena (pro jakou cílovou skupinu).

TIP:

Lektor může pro evokaci tématu využít videa dostupná na internetu. Pro příklad uvádíme následující tipy:

1. Nikdy nevysílaná reklama na auto od Jana Svěráka z 90. let (v článku na serveru iDnes.cz): https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/reklama-jana-sveraka-na-saab.A151016_112905_ekonomika_fih
2. Reklama tureckého producenta sýru Panda (oficiální reklama na Youtube): <https://www.youtube.com/watch?v=-ySPRStiDQw>
3. Série japonských reklam (v článku serveru iDnes.cz): https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/nejlepsi-japonske-reklamy-roku-2015.A160309_131812_ekonomika_fih
 - Po jejich zhlédnutí se lektor žáků ptá, co to bylo za videa.
 - Lektor se žáků ptá, které z videí je bavilo a proč, a naopak které je nudilo a proč.
 - Lektor dále diskutuje s žáky, jaký je vztah mezi prezentací a reklamou.
 - Lektor s žáky diskutuje také o tom, co jim přišlo v reklamách srozumitelné, případně nesrozumitelné a z jakého důvodu to pro ně mohlo být méně pochopitelné / méně působivé

5 M

15 MIN

20 MIN

20 MIN

10 MIN

(např. japonské reklamy nebyly srozumitelné, protože vznikly v odlišném kulturním prostředí, reklama na auto mohla být nesrozumitelná, protože cílila na jinou věkovou skupinu a vznikla před dlouhou dobou atd.).

- Lektor se žáků ptá, jaká by tedy měla být dobrá reklama (např. oslovovat cílovou skupinu, být vtipná, mít nápad, být provokativní, sdělovat to podstatné apod.)
- Lektor si hlavní argumenty žáků poznamenává.

3. Lektor shrne hlavní argumenty žáků, proč je dobrá reklama či prezentace důležitá, a zdůrazní nutnost používat srozumitelný jazyk pro vybrané cílové publikum, které může být u každého produktu jiné, a proto je potřeba si cílové publikum vždy znovu definovat. Lektor oznámí, že nyní budou žáci plánovat prezentaci svého výstupu.

ŽÁCI A PREZentační DOVEDNOSTI

Žáci by měli být schopni:

- a) přizpůsobit prezentaci svého projektu cílové skupině (jinak by komunikovali s publikem, kde jsou jejich vrstevníci, a jinak ve chvíli, kdy je v publiku např. i ředitel školy nebo učitelé).
- b) srozumitelně vysvětlit cíl projektu i prezentace, seznámit publikum se strukturou prezentace a dodržet ji.
- c) dodržet kultivovaný ústní projev, včetně gramatické správnosti, vhodného tempa řeči či hlasitosti.
- d) efektivně a správně využít různé prezentační nástroje (např. powerpointovou prezentaci apod.). Měli by umět správně zvolit styl prezentace (např. jednotné grafické schéma), zvolit vhodné množství informací a dát prezentačním nástrojům adekvátní prostor.

Zdroj: Česká školní inspekce: *Analýza klíčových kompetencí* [online],
URL: <https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Publikace/Analýza-zahranicnichsystemu-hodnoceni-klicovych-k/Analýza-klicovych-kompetenci.pdf>.

FÁZE 3: PLÁNOVÁNÍ, ROVINA A. PLÁNUJEME PŘEDSTAVENÍ

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci si ujasní, komu, kdy a kde projekt představí.

METODA:

Diskuse, brainstorming

POSTUP:

1. Lektor vysvětlí, že tento úkol má **3 roviny** (a ty je nyní potřeba připravit).
2. Lektor na tabuli vyvěsí vytištěný dokument **SŠ_T12_H1+2 Plán prezentace** a diskutuje s žáky následující otázky:
 - **KOMU** projekt chceme představit? (Jaká je naše cílová skupina?)
 - **KDY** to uděláme?
 - **KDE** to uděláme?
 - **JAK** pozveme cílovou skupinu?

O každé otázce probíhá diskuse, hledá se shoda na nejlepším řešení.

Lektor dále s žáky vyřeší zodpovědnost za daný úkol (KDO daný úkol zajistí a domluví, s kým a jak a dokdy?).

3. Lektor prodiskutované odpovědi, na nichž panuje shoda, vpisuje do **Plánu prezentace**.

5 M

15 MIN

20 MIN

20 MIN

10 MIN

FÁZE 4: PLÁNOVÁNÍ, ROVINA B. CO V PŘEDSTAVENÍ NESMÍ CHYBĚT?

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci si ujasní, co bude představení obsahovat.

METODA:

Diskuse, brainstorming

POSTUP:

1. Lektor sdělí žákům cíl této fáze: **promyslet** na základě závěrů fáze 3 (KOMU, KDY, KDE projekt představíme?), CO budeme vlastně představovat a CO o tom budeme říkat.

Lektor diskutuje s žáky nad dalšími otázkami v dokumentu **Plán prezentace**:

- JAKÝ problém projektem řešíme?
- CO chceme projektem dosáhnout?
- JAK jsme k projektu došli?
- VÝSTUP projektu (CO jsme vytvořili a JAK to funguje)?
- JAK se nám na projektu pracovalo, KDO dělal CO, jaké máme pocity?

O každé otázce probíhá diskuse, hledá se shoda na nejlepším řešení.

Lektor dále s žáky vyřeší zodpovědnost za daný úkol (KDO daný úkol zajistí a domluví, s kým a jak a dokdy?).

5 M

15 MIN

20 MIN

20 MIN

20 MIN

10 MIN

PLAN PREZENTACE

NÁZEV PROJEKTU: **DNES VARÍME MY!**

NASTAVENÍ TISKÁRNY
 TISK: 48x34mm - VLASTNOSTI: 1 PAGE SETUP: 1440
 SIZE: A4 DOUTPLI SIZE: A4, PAGE: 1440x1056
 TISKÁRNĚ: A4 - VLASTNOSTI: 1 PAGE SETUP: 1440
 SIZE: A4 DOUTPLI SIZE: A4, PAGE: 1440x1056

ROVINA A - organizace představení	PODROBNOSTI, NÁPADY, ŘEŠENÍ, ODPOVĚDI	KDO TO UDĚLÁ?	DO KDY?
- KOMU projekt představíme? (naše cílová skupina)	TŘÍDA 8.B + ZÁSTUPCI Z KAŽDÉ TŘÍBY (2-3)	R+S+V + Š.	7.6.
- KDY to uděláme?	TŘÍDNÍ OKRÁ HODINA 8.B	Š.	7.6. 8 ⁰⁰
- KDE to uděláme?	TŘÍDA 8.B., PAK KLOKÁNEK (ZÁSTUPCI)	Š+V	7.6. 9 ²⁰
- JAK pozveme cílovou skupinu?	8.B : PRÁVĚ ME TĚMA DĚTMA OSTATNÍ TŘÍBY : VYBEROU SI KDOUMKOLIV	Š+V	do 6.6. 7.6. ráno
ROVINA B - co v představení nesmí chybět?			
- JAKÝ problém projektem řešíme?	NEPOKOJENOST S JEDLNIČKEM (CHCĚME MLUVIT DO TOHO, CO BUDEME JÍST)		
- CO chceme projektem dosáhnout?	• PŘEDÁNÍ KNOWHOW DÁLĚM TŘÍBAM • UDRŽENÍ SYSTÉMU NA VĚKLE		
- JAK jsme k projektu došli?	- DISKUSE, BRAINSTORMING HLEDÁNÍ TOHO, CO NÁS NA JEDLE ŽIVĚ		
- VÝSTUP projektu (CO jsme vytvořili a JAK to funguje)?	• MECHANISMUS VÝBĚRU JÍDLA ŽÁKŮ KAŽDÝ TÝDEN 1 TŘÍDA VYBÍRÁ 1 MENU		
- JAK se nám na projektu pracovalo, KDO dělal CO, jaké máme pocity?	- PRACOVALA NA TOM CELA 7.8 - VŠI CHVÍ HLASOVALI ŽE VYHÝBĚLI JAK NÁM		
ROVINA C - průběh představení			
- JAKÁ bude forma představení? (např. prezentace ppt, přednáška...)	- 1 DVOJICE JDE PREZENTOVAT DO 8.B - POTĚ TI SAMI PREZENTUJÍ V KLOKÁNEK	Š+V	
- KDO to připraví?	PREZENTACE SYSTÉMU - PPT -	V	
- KDO co říká (prezentuje)?	OBĚ SE DOPLŇUJEME. VYSVĚTLUJEME, JAK SYSTÉM FUNGUJE	Š+V	
- DISKUSE s publikem?			
- KDO moderuje?		Š. + ZÁSTUPCE ŘEDITELE	

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 5: PLÁNOVÁNÍ, ROVINA C. JAK BUDE PŘEDSTAVENÍ PROBÍHAT A VYPADAT

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci si ujasní, jak bude představení probíhat a vypadat.

METODA:

Diskuse, brainstorming

POSTUP:

1. Lektor sdělí žákům cíl této fáze: promyslet, KDO, CO a JAK řekne a představí – jaký průběh bude mít samotná akce.

Lektor diskutuje s žáky nad dalšími otázkami v Plánu prezentace:

- JAKÁ bude forma představení (např. prezentace PPT, přednáška...)?
- KDO to připraví?
- KDO co říká (prezentuje)?
- Bude DISKUSE s publikem?
- KDO moderuje?

O každé otázce probíhá diskuse, hledá se shoda na nejlepším řešení.

Lektor dále s žáky vyřeší zodpovědnost za daný úkol (KDO daný úkol zajistí a domluví, s kým a jak a dokdy?)

FÁZE 6: REKAPITULACE PROBĚHLÝCH DVOU HODIN

DOBA TRVÁNÍ:

max. 10 minut

CÍL:

Zopakovat obsah uplynulých dvou hodin a ověřit, že všichni rozumí tomu, co je jejich úkolem při přípravě a realizaci prezentace projektu.

METODA:

Diskuse

POSTUP:

1. Lektor ověřuje, zda žáci vědí, co je potřeba udělat a kdo to udělá, kdo je zodpovědný za daný úkol + ověřuje žákovské chápání celého procesu.

Klade dotazy typu:

- K čemu je dobré zpracovat jednotlivé dílčí kroky prezentace? Bylo by možné dílo dokončit, pokud některý z kroků vynecháme?
- Přišlo vám promýšlení zpracování kroků prezentace složité? Pokud ANO, proč, v čem?
- Těšíte se na prezentaci?
- Máte z prezentování nějaké obavy? Jaké?

2. Lektor oznámí, že nyní žáci budou pracovat na realizaci domluveného postupu prezentace.

! TIP:

Je vhodné umožnit žákům plnění úkolu v rámci výuky a poskytnout jim k prezentaci vhodné zázemí a techniku (např. promítací plátno, počítače s internetem, tiskárnu apod).

5 M

15 MIN

20 MIN

20 MIN

20 MIN

10 MIN

PLÁN PREZENTACE

NÁZEV PROJEKTU:

ROVINA A – ORGANIZACE PŘEDSTAVENÍ	NÁPADY, POSTUP, POZNÁMKY, VÝSTUP	KDO TO UDĚLÁ	DO KDY?
KOMU projekt představíme (naše cílová skupina)?			
KDY to uděláme?			
KDE to uděláme?			
JAK pozveme cílovou skupinu?			
ROVINA B – CO V PŘEDSTAVENÍ NESMÍ CHYBĚT?			
VÝSTUP projektu			
CO jsme vytvořili a JAK to funguje?			
PROČ děláme zrovna tento projekt?			
CO chceme projektem dosáhnout?			
JAK jsme k projektu došli?			
NAŠE POCITY			
JAK to šlo, KDO dělal CO, KDE to drhlo, JAK jsme si s tím poradili?			
ROVINA C – PRŮBĚH PŘEDSTAVENÍ			
JAK to představíme (např. prezentace PPT, přednáška...)?			
KDO to připraví?			
KDO co říká (prezentuje)?			
DISKUSE s publikem?			
KDO moderuje?			

PRACOVNÍ LIST Č. 12:

PLÁN PREZENTACE

Už jste skoro u cíle. Máte vizi i plán, nyní musíte svou práci dobře odprezentovat. Představení vašeho projektu jste plánovali ve třech rovinách: v rovině organizace představení, obsahu představení i průběhu představení. Myslíš, že je nutné plánovat prezentaci na všech zmíněných úrovních? Proč ano/ne?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Už jsi někdy něco prezentoval/a před větším počtem lidí? Bavilo tě to?
Co ti při prezentování nejvíc jde a co ti naopak dělá trochu potíže?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jaký/é úkol/y budeš mít při společné prezentaci se spolužáky a spolužačkami?
Jsi se svou rolí spokojen/á?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

PREZENTACE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

POSTOJE

tolerance k nejednoznačnému –
aktivita se snaží podporovat vědomí,
že žákovské vize/projekty nemusí být
kladně přijímány

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

jazykové a komunikační dovednosti –
aktivita vyžaduje srozumitelné
a strukturované prezentování potřeb,
zájmů, vizí apod.

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 13:

PREZENTACE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci prezentují svůj projekt před vybraným publikem. Svou prezentaci následně reflektují v diskusi.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T13_H1 Průvodce metodikou
- Vyplněný Plán prezentace z předchozích dvou hodin (fáze 3, 4, 5)
- Dokument SŠ_T13 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Technika, která je potřeba pro realizaci prezentace, zajištění vhodného prostoru a dalších podmínek domluvených v průběhu předchozích dvou hodin.

FÁZE 1: PREZENTACE

DOBA TRVÁNÍ:

30 minut nebo podle domluvy a možností

CÍL:

Prezentace žákovského projektu.

METODA:

Prezentace

DOPORUČENÍ:

Lektor zahajuje prezentaci a poskytuje žákům zejména psychickou oporu.

POSTUP:

1. Lektor před započítím prezentace rozdá žákům vytištěný dokument SŠ_T13 **Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 13, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro vyučování, v rámci kterého se odehraje prezentace.
2. Lektor prezentaci uvede a zasadí do kontextu realizovaného vzdělávacího programu:
 - Upozorní, že součástí vzdělávacího programu bylo uvedení žáků do problematiky demokratického rozhodování na různých úrovních veřejné správy.
 - Oznámi, že projekt, který žáci nyní představí, vznikl v rámci programu, který se snažil zmapovat a posílit povědomí žáků o jejich možnostech podílet se na rozhodování ve škole.
 - Vysvětlí, že téma žákovského projektu, způsob jeho zpracování i prezentaci identifikovali, vymysleli a zrealizovali žáci zcela sami – role lektorů byla pouze podpůrná.
3. Lektor žáky vyzve k provedení prezentace.
4. Žáci prezentují zpracovaný projekt podle **Plánu prezentace** vytvořeného v průběhu předchozích dvou hodin (fáze 3, 4, 5).
5. Po prezentaci může lektor vyzvat publikum k pokládání doplňujících dotazů, případně se doptává sám.

Vhodné otázky:

- Jak se vám na projektu pracovalo?
- Co vám přišlo nejtěžší, co vám naopak šlo dobře?
- Co vás překvapilo?
- Co byste doporučili dalším žákům, kteří se pokusí na škole něco změnit?

FÁZE 2: REFLEXE PREZENTACE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Zreflektovat zkušenost žáků s prezentací před širším publikem.

METODA:

Diskuse

! DOPORUČENÍ:

Reflexe by měla proběhnout v rámci třídy, v níž projekt/výstup vznikl, nikoliv za přítomnosti publika, jemuž byl prezentován.

Lektor by se neměl soustředit na nedostatky prezentace, ale podnítit (spolu s žáky, kteří sami neprezentovali) přemýšlení prezentujících nad jejich pocity při prezentaci.

POSTUP:

1. Lektor poděkuje (bez ohledu na to, jak prezentace dopadla) třídě a zejména prezentujícím za vykonanou práci a odvahu předstoupit před publikem.
2. Lektor vysvětlí, že by nyní s žáky (a zejména s prezentujícími) probral jejich pocity a dojmy. Oznámi, že jim položí několik otázek – část z nich zaměřených na prožitek prezentování před publikem, část z nich zaměřených na důležitost přípravy na prezentaci.

Vhodné otázky:

PSYCHOLOGIE PREZENTOVÁNÍ

- Měli jste trému? Jak se vám s ní podařilo vyrovnat?
- Jak se cítíte teď?
- Už jste někdy něco dříve prezentovali většímu publiku či neznámým lidem?
- Co byste poradili spolužákům či kamarádům, které podobná prezentace brzy čeká?

PŘÍPRAVA PREZENTACE

- Jak intenzivně jste se na prezentaci připravovali?
- Šlo by to bez přípravy lépe, nebo hůře? Proč?
- Připadal vám Plán prezentace, který třída vytvářela v průběhu předchozích dvou hodin, dostatečný?
- Zpracovali všichni své úkoly, jak měli? Co mělo být zpracováno lépe a proč?

30 MIN

15 MIN

3. Lektor vyzve žáky, zda mají nějaké doplňující dotazy.
4. Po jejich zodpovězení lektor oznámí, že následující hodina bude věnována evaluaci (kritickému zhodnocení) vzdělávacího programu.

Lektor vybídne žáky, ať do příští hodiny přemýšlejí nad tím, co se jim na vzdělávacím programu líbilo a bavilo je, a naopak co je nudilo či jim vadilo.

PRACOVNÍ LIST Č. 13: PREZENTACE

Bravo, shodli jste se na tom, co vás trápí, naplánovali jste změnu a teď jste ji i odprezentovali těm, kteří vám mohou pomoci změnu prosadit či realizovat. Dobrá práce!

Až emoce a nervozita z prezentování odezní, bude čas na krátké zamyšlení a zaznamenání nejdůležitějších dojmů a poznatků, abyste si z té dnešní zkušenosti odnesli co nejvíc.

Jak jsi s prezentací spokojen/a? Povedla se ti podle plánu, nebo vše probíhalo úplně jinak a musel/a jsi improvizovat? Čím si to vysvětluješ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak ses při prezentování cítil/a? Měl/a jsi trému? Bavilo tě to?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak reagovalo publikum?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co se ti povedlo a co naopak nepovedlo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co si z dnešní prezentace chceš zapamatovat a použít při přípravě na další prezentaci v budoucnu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jak jsi spokojen/a se svým výkonem a s výkonem svých spolužáků?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATATA PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	--------------------------	-----------------	------------------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

EVALUACE

1. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 13:

EVALUACE

1. HODINA

CÍL HODINY

Žáci hodnotí absolvovaný výukový program nejprve vyplněním strukturovaného dotazníku a následně i prostřednictvím skupinového rozhovoru – tzv. fokusní skupiny nebo též focus group.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T14_H1 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T14_H1 Evaluační dotazník
 - **NÁVOD NA TISK:** 32 kopií (resp. podle počtu žáků ve třídě) ve formátu A4
- Dokument SŠ_T14_H1 Otázky pro fokusní skupinu
- Dokument SŠ_T14 Pracovní list
 - **NÁVOD NA TISK:** 1 kopie ve formátu A4 pro každého žáka
- Diktafon

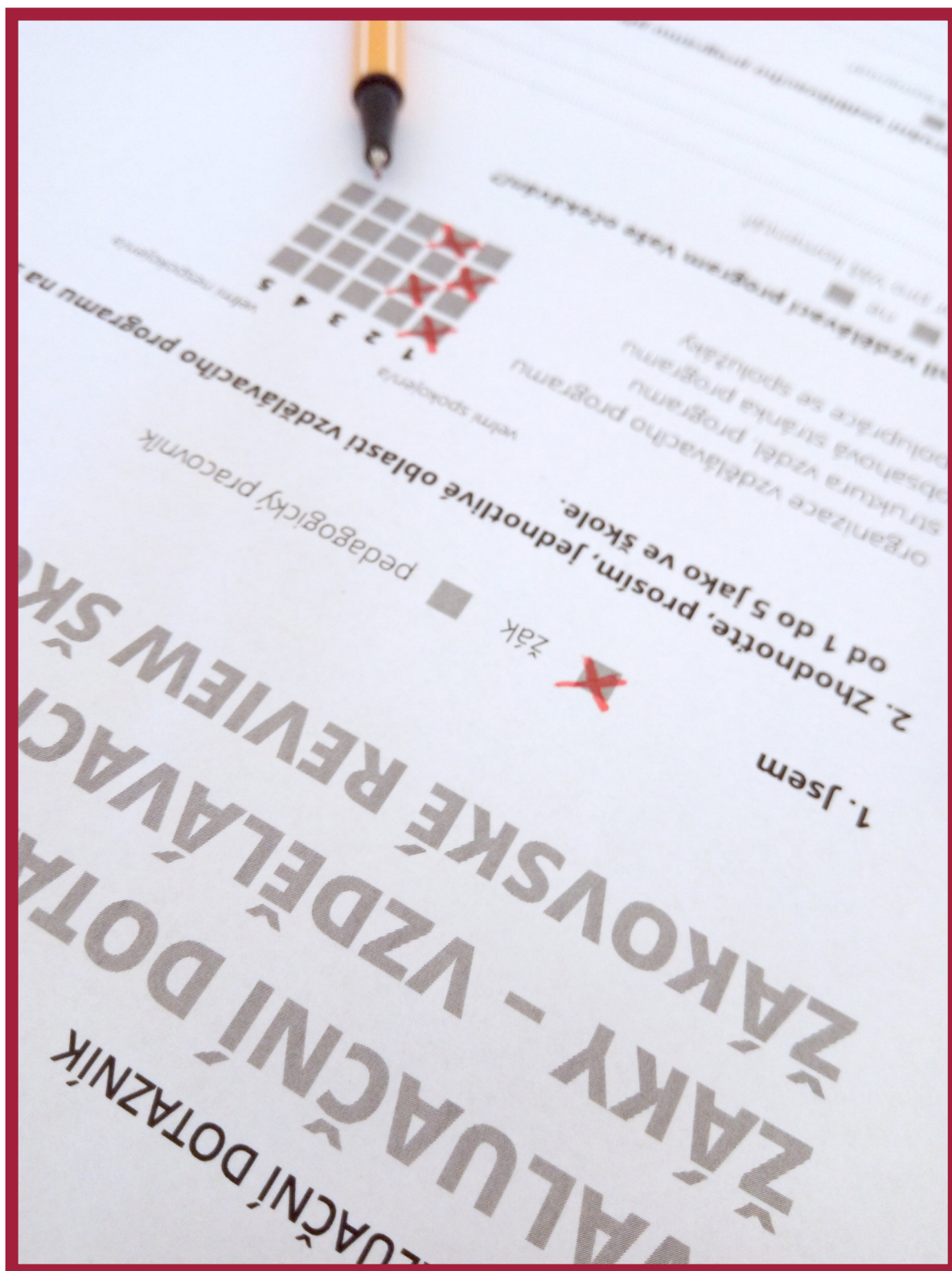

Foto: archiv MKC Praha.

FÁZE 1: EVALUAČNÍ DOTAZNÍK

DOBA TRVÁNÍ:

max. 15 minut

CÍL:

Poskytnout žákům příležitost se vyjádřit k realizovanému vzdělávacímu programu jako celku formou dotazníku.

METODA:

Dotazník

TIP NA ÚVOD:

- Lektor průběžně ověřuje, zda žáci rozumějí pojmům, se kterými se v tématu pracuje, případně je dovysvětlí: **evaluace, zhodnocení**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor vysvětlí žákům náplň hodiny: Zhodnotit průběh celého vzdělávacího programu.
Lektor oznámí, že zhodnocení má 2 fáze: vyplnění evaluačního dotazníku a společný evaluační rozhovor.
Lektor oznámí, že dnešní hodina je v rámci vzdělávacího programu poslední.
2. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T14 Pracovní list** a vysvětlí jim, že mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 14, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a vytvořili. Tento pracovní list je určen pro následující dvě vyučovací hodiny.
3. Lektor rozdá žákům vytištěný dokument **SŠ_T14_H1 Evaluační dotazník** a požádá žáky o jeho vyplnění.
4. Lektor vyplněné dotazníky sesbírá a nabídne žákům představení jejich vyhodnocení následující hodinu.

DŮLEŽITÉ:

- Dotazník je ANONYMNÍ.
- Lektor vyzve žáky, aby odpovídali podle pravdy a nestyděli se vyjádřit své dojmy – ať už pozitivní, či negativní.

15 MIN

30 MIN

FÁZE 2: FOKUSNÍ SKUPINA NAD PROJEKTOVÝMI METODAMI

DOBA TRVÁNÍ:

max. 30 minut

CÍL:

Získat hlubší žákovskou reflexi vzdělávacího programu.

METODA:

Fokusní skupina

POSTUP:

1. Lektor oznámí, že zbytek hodiny bude věnován skupinovému rozhovoru nad tématy vzdělávacího programu.
2. Lektor objasní, že vybranou metodou je tzv. fokusní skupina. Smyslem fokusní skupiny je zmapovat pohled žáků na projekt ve větším detailu, než jaký nám poskytne evaluační dotazník.
3. Lektor vysvětlí pravidla:
 - Moderátorem diskuse je lektor, který klade otázky.
 - Žáci spontánně odpovídají (mohou se hlásit, ale nemusí), důležité je, aby si neskákali do řeči.
4. Skupinový rozhovor je vhodné nahrávat na diktafon, aby mohl být později vyhodnocen. Lektor položí žákům otázku, zda je mezi nimi někdo, kdo s nahráváním nesouhlasí. Zároveň slíbí, že žádný z názorů, který zde zazní, nebude dále šířen, žáci za své názory, ať jsou jakékoliv, nebudou kritizováni či perzekvováni.
 - Pokud proti nahrávání nikdo aktivně nevystoupí, lektor zapne diktafon a položí první otázku.
 - Pokud někdo s nahráváním nesouhlasí, lektor buď provede rozhovor bez nahrávání, nebo daného žáka požádá, aby se rozhovoru neúčastnil.

TIP:

Lektor aktivně formou přímých dotazů zapojuje do diskuse i méně průbojné či pasivní žáky.

POZNÁMKA:

Cílem fokusní skupiny je zejména získání bezprostřední žákovské zpětné vazby k tématům projektu i ke struktuře a projektu jako takového. Nahrávání rozhovoru je vhodné zejména v případě, kdy lektor plánuje sepsat o realizovaném vzdělávacím programu report či zprávu a potřebuje bezprostřední žákovské komentáře k tématům vzdělávacího programu.

5. Lektor žákům poděkuje za jejich práci i ochotu odpovědět na dotazy.

15 MIN

30 MIN

📌 FOKUSNÍ SKUPINA (FOCUS GROUP):

Fokusní skupina je metoda kvalitativního výzkumu. Probíhá formou diskuse s relativně malým počtem účastníků. Facilitátor vede s účastníky moderovaný, cílený a strukturovaný skupinový rozhovor, jehož cílem je získání informací o preferencích a hodnotách lidí souvisejících s vybraným tématem.

Zdroj: Centrum občanského vzdělávání: Participativní metody – Focus Group [online],
URL: <http://www.participativnimetody.cz/focus-group.html>.

SŠ_T14_H1 EVALUAČNÍ DOTAZNÍK

EVALUAČNÍ DOTAZNÍK PRO ŽÁKY - VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

1. Jsem žák pedagogický pracovník

2. Zhodnoťte, prosím, jednotlivé oblasti vzdělávacího programu na škále od 1 do 5 jako ve škole.

	velmi spokojen/a		velmi nespokojen/a		
	1	2	3	4	5
organizace vzdělávacího programu	☐	☐	☐	☐	☐
struktura vzděl. programu	☐	☐	☐	☐	☐
obsahová stránka programu	☐	☐	☐	☐	☐
spolupráce se spolužáky	☐	☐	☐	☐	☐

3. Splnil vzdělávací program Vaše očekávání?

ano ne

prostor pro Váš komentář:

.....

.....

.....

4. Byla délka trvání vzdělávacího programu přiměřená?

ano ne

prostor pro Váš komentář:

.....

.....

.....

5. Uvedte, prosím, co pro Vás nejužitečnějšího jste se během vzdělávacího programu dozvěděl/a?

.....
.....
.....

6. Využijete znalosti a dovednosti získané během vzdělávacího programu?

ano ne

Pokud ano, uveďte jak:

.....
.....
.....

7. Co Vám v průběhu vzdělávacího programu scházelo, případně co pro Vás nebylo srozumitelné nebo obtížně zvládnutelné?

.....
.....
.....

8. Zde je prostor pro Vaše další připomínky, poznámky či doporučení.

.....
.....
.....

9. Jak celkově hodnotíte vzdělávací program na škále od 1 do 5 jako ve škole?

velmi spokojen/a

velmi nespokojen/a

1 2 3 4 5

Děkujeme za účast na workshopu i za vyplnění dotazníku.

OTÁZKY PRO FOKUSNÍ SKUPINU

Scénář společného setkání učitelů a žáků nad projektovými metodami a tématy

1. Myslíte, že je potřeba lidi vychovávat k demokracii (k zapojování do veřejného života)?

- Proč ANO/NE?
- Má to nějaká rizika? Jaká?
- Má to nějaký přínos? Jaký?

2. Jaký dopad může mít, podle vás, když se lidé naučí se lépe zapojovat do veřejného života?

- Pozitivní vs negativní – proč?
- Pro koho pozitivní a proč?
- Pro koho negativní a proč?
- Jaký dopad to může mít pro vás osobně?

3. Jaký přínos měla, pro vás, účast v tomto projektu?

- Liší se způsob, jakým projekt učil o demokracii, od běžné výuky o demokracii?
- V čem a proč?
- Co nového jste se dozvěděli a jak s tím budete v budoucnu nakládat?
- Co vám připadalo nejdůležitější?
- Co vás naopak nudilo?

4. Jak se díváte na tendence politického uvažování současných studentů?

- Zajímáte se o politiku?
- Proč ANO/NE?
- Máte pocit, že se mladí lidé kolem vás o politiku zajímají?
- Proč ANO/NE?

5. Rozhovor o diskuzi, její hodnocení na závěr a její případné doplnění.

PRACOVNÍ LIST Č. 14: EVALUACE (ZHODNOCENÍ) PROGRAMU

Se spolužáky a spolužačkami jste zvládli změnit to, co vás trápilo, nelíbilo se vám, nebo vám nevyhovovalo. Přímo jste se tak zapojili do rozhodování ve škole. Podobným způsobem se může každý člověk zapojit do debaty o tématech, která se ho týkají nebo ho zajímají, a případně přispět ke změně. Říká se tomu občanská participace. Nejdůležitější je uvědomit si, co tě zajímá a o co chceš usilovat. Pak je třeba zjistit, jestli podobný zájem nemají i další lidé, a spojit se s nimi. Pak můžete společně vymýšlet, co a jak chcete změnit a pokusit se svůj návrh přednést těm, kteří mají moc a vliv změnu uskutečnit nebo vám s ní pomoci. V tu chvíli se vám budou hodit prezentační dovednosti nebo schopnost vyjednávat.

Vše důležité k občanské participaci sis mohl/a v rámci programu vyzkoušet. Na závěr jsi měl/a možnost program i práci lektorů ohodnotit. Nyní přichází okamžik, kdy můžeš také ty sám/sama ohodnotit své vlastní zapojení do aktivit ze vzdělávacího programu.

Co se ti nejvíc povedlo?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Překvapil/a jsi sám/sama sebe nějakou dosud netušenou schopností?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bavila tě spolupráce s ostatními?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co ti nešlo a příště bys to zkusil/a jinak?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Co bys chtěl/a změnit ve vašem městě, kraji, zemi, kde žiješ? Víš, jak by bylo možné takové změny dosáhnout?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY (SŠ)

V roce 2019 vydalo Multikulturní centrum Praha, z. s., Náplavní 1, 120 00 Praha 2

Autoři textu: Tereza Bělohradská, Tereza Cajthamlová, Jan Dítko, Irena Rudolfová, Zuzana Schreiberová, Michal Šíp, Michal Trčka

Korektury: Jan Sušer

Grafická úprava: Pavel Cápál

Foto a grafika: archiv Multikulturního centra Praha, z. s., Freepik.com

1. vydání

